kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

SAYI: 1 NİSAN 1995

35.000 TL. (KDV DAHİL)

kıl tüy muhabbeti

ALMAK YA DA ALMAMAK!

ALEVİLER KÜRTLER

kadınları da var

GÜNEŞ NELER YAŞADI?

yeni tanıklar

Merhaba

İşte birinci sayımız elinizde. Bundan sonra her ayın ilk günü bayilerde olacağız. Önce, 8 Mart'ta özel bir sayı çıkarttık, 25 bin adet bastık ve elden dağıttık. Artvin'den Bingöl'e, Çorlu'dan Antalya'ya kadar birçok şehre gönderdik. Bir kısmını elimize ahp meydanlara çıktık. Oğünmek gibi olmasın ama herkes çok beğendi. 8 Mart'tan beri de bu sayıyı hazırlamaya çalışıyoruz. Belki duymuşsunuzdur, (özel sayı elinize geçtiyse, ya da gazete ve dergilerde okuduysanız), iki yıldır her Pazartesi toplanıp bu dergi için hazırlık yapıyorduk. (Dergimizin ismi de oradan geliyor) Doğrusunu isterseniz yazı yazmaktan çok, tartışıyorduk. Dergi nasıl olsun, nasıl resim kullanalım, ekonomik sorunları nasıl halledelim filan. Kimler toplanıyordu diye merak ediyorsanız, arka sayfada yazı kurulu ve yayın kuruluna bir gözatm. Belki bazılarımızı ismen tanıyorsunuzdur. Epey zamandır feminist politikayla uğraşıyoruz, dayağa karşı dayanışma kampanyası, cinsel tacize karşı mor iğne kampanyası, fahişeye tecavüzde indirim sağlayan 438. madde protestoları, paneller, tartışmalar...
Şimdi gelelim bu sayıya. Özel sayıyı dağıttıktan sonra telefonlarımız sürekli çaldı. Herkes "Biz nasıl yardım edebiliriz?" diye soruyordu. Büromuza ziyarete gelenler, çiçekler getirenler oldu. İlk mektubumuzu Giresun'dan aldık. Yeni dostluklar, yeni yüzler herkesi heyecanlandırdı. Bu arada yazı yazmaya, haber yapmaya çalışıyorduk. Bazı teknik sorunlarımız oldu. Ama herşeye rağmen, bu sayıyı tam söz verdiğimiz tarihte yetiştirdik. Siz bu dergiyi okurken, biz ikinci sayının hazırlıklarına başlamış olacağız.
Patronumuz yok, yöneticimiz yok; işleri ve sorumlulukları paylaşıyoruz. Kırmaktan, kızdırmaktan korktuğumuz kimse de yok, tek kuralımız kadınlardan yana olan herşeyi destekleyip, zararına olan herşeyin karşısında olmak.
Gönlümüzde, kadınları ilgilendiren haberleri en doğru yansıtan, öfkemizi sevincimizi, isyanımızı, üzüntümüzü, heyecanımızı paylaşacağımız bir dergi yatıyor. Bize ait herşeyi, çekinmeden, ürkmeden, aktarıp tartışmak istiyoruz.
Pazartesi'yi arayın, Pazartesi'ye yazın. Haberleşelim. Hatta İstanbul'daysanız, yolunuz bizim sokağa düşerse, pazartesi günleri uğrayın. (Arka kapakta telefon numaramız, adresimiz yazıyor.) Avcılar'dan, Bostancı'dan, Diyarbakır'dan, Kastamonu'dan, Edirne'den, evde, dışarda çalışan, okuyan, evli, bekar, çocuklu, çocuksuz, Türk, Kürt, zayıf, şişman... bütün kadınlar Pazartesi'de buluşalım.

Hanımlara Mahsus Gazete

İstanbul'da yaklaşık yüz yıl önce (19 Ağustos 1311 / 26 Cemaziyelevvel 1326 yani 1 Eylül 1895 / 25 Haziran 1908 tarihleri arasında), "Hanımlara Mahsus Gazete" adıyla bir kadın gazetesi yayımlanmıştı. İmtiyaz sahibi İbnülhakkı Mehmet Tahir'di. Müdireliğini ise Mehmed Tahir'in eşi Fatma Şadiye Hanım yapmıştı. Gazete, 1. sayıdan 150. sayıya dek haftada iki kez, 150. sayıdan 612. sayıya kadar da haftalık olarak yayımlandı... İstanbul kütüphanelerinde bulunabilen sayılarının mevcudu 612 diyorlar. Biz önce adını sevdik. Sırtımıza yükleyip bugünün Pazartesi'sine taşıdık. Dergi kapağımızda Pazartesi'nin üzerindeki "Kadınlara Mahsus Gazete"nin ilham kaynağı oldu.

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

Güneş neler yaşadı?

Güneş'in hastanedeki fotoğraflarını görmüşsünüzdür. O hale gelmiş bir insan, kendisine bunu yapanlardan daha çok kime öfkelenebilir, kime iftira atabilir? Güneş'in basında sürekli bantlanan gözleri artık iyileşiyor ve bakıyor; size, bize, hepimize. Çünkü utanması gereken o değil!

Biz bu yazıyı yazdığımız günlerde Güneş'in yaşadıklarının üzerinden yaklaşık iki ay geçmişti. Bu iki ay içinde nedense pek çok kişi Güneş'in anlattıklarını yalanlamak için elinden geleni yaptı, iki ayda çeşitli dedikodular, suçlamalar üretildi. Bu yazıyı yazarken konuyla (yakın ya da uzaktan) ilgili pek çok kişiyle, en başta da Güneş'le konuştuk. Aşağıdaki yazı tamamen olayla ilgili kişilerin tanıklığıyla hazırlanmıştır.

4 Nisan'daki mahkeme için gizli oturum kararı alındığından bazı tanıkların isimlerini yazamıyoruz. Bildiğimiz, duyduğumuz ama burada yazamadığımız başka olaylar, isimler de var. Çünkü ortalığa çıkmıyorlar, kaynak gösteremiyoruz.

Güneş'in en yakın kız arkadaşı şunları söyledi bize: "Feminizme hayatım boyunca mesafeli oldum. Bu iş ortaya çıktığında, bir kadın dayanışmasının çok yararlı olacağım düşündüm ama bunun ne derece doğru birşey olacağı konusunda endişelerim vardı. Sonra öyle güçlü bir erkek dayanışmasıyla karşılaştık ki hayrete düştüm."

Olaya dolaylı olarak karışan, bildiği çok şey olan erkekler tanıyoruz, biliyoruz ama konuşmuyorlar! "E yani, olmuş bir kere, on yıl yatsınlar mı?"

• • •

Aşağıdaki yazıda sadece Güneş'in ifadesine başvurulan tek kısım evde yaşadığı iki buçuk saat ve arkadaşı hastaneye gelene kadar olan bitendir. Onun dışındakiler, diğer yaşayanların anlattıklarıdır.

Güneş neler

Evet, Metin ve Güneş dört-beş yıl önce tanışır, birbirlerine âşık olurlar. Aralarında sevgi ve ruh kardeşliği vardır. Son zamanlarda ilişkileri biraz tavsamıştır ama, ikisinin de hoşlandıkları gece hayatı içinde, ortak bir çevreyi paylaşmakta, sık sık görüşmektedirler.

Olay günü de bildiğiniz gibi, Güneş ve iki kız arkadaşı Kemancı'da Alp Buğdaycı ve Metin Kaçan'la karşılaşırlar. Kapanma saatinde de, (üçbuçuk, dört) Alp hepsini eve davet eder. "Gecenin bu saatinde o kadar taksi parası verilmez, bana gidelim" der. Alp'in evi Kemancı'ya yakındır. Yürüyerek giderken, Alp'le Metin kızlara "ne kadar cici olduklarını" söyleyip dururlar. Grup hep birlikte Alp'in evine varır. Güneş, önce bir bardak su ister, lenslerini koyar, giysilerini çıkarıp yatak odasındaki çift kişilik yatağa yatar. Kızlar salondaki kanapelere uzanırlar. Alp önce birisinin yanına yaklaşır (diyelim ki Ayşe), ve düğmelerini açmaya başlar. Ayşe, onu sertçe reddeder. Alp bunun üzerine diğer kızın yanına (diyelim ki Fatma) gider. Ona değişik bir taktik uygulayıp dudaklarından öpmeye çalışır! O da reddeder, "Ayıp değil mi, ben senin arkadaşının sevgilisiyim" der. Alp bu kez yine Ayşe'nin yanına yaklaşır, artık Metin de salondadır, Ayşe'nin yanına uzanmıştır. Ayşe "Ne yapıyorsun, geri zekalı mısın" der. Alp, Metin'in üzerinden uzanarak Ayşe'ye iki tokat atar. Metin yüzüne çektiği çarşafın altından "Hey koca topçular kavga mı ediyorsunuz" diyerek gülmektedir. Ayşe bu sırada ayağa kalkar, ayakkabılarını giyerken Alp'ten iki tokat daha yer. İki kız kapıya gelirler, bir yandan da söylenmektedirler. Alp iyice hiddetlenip "Burası pansiyon mu, hadi naşlayın" der, "Ben Alp Buğdaycı'yım," diyerek iki yumruk daha atar. Yani kısa bir sürede toplam dört tokat, iki yumruk!

(Şimdi biraz gerilere dönelim. Alp daha önce de, bir başka grup evine geldiğinde, gruptan bir kızla birlikte olmak istemiş, reddedilince ona da vurmuştur. Bu olay, birkaç erkek tarafından bilinmektedir.)

İşte tam bu sırada yükselen sesleri duyan Güneş, kapının arkasında duran bir giysiyi üzerine geçirir ve dışarı çıkarak aralarına girer. Kızlar giderler, Güneş, Alp ve Metin'e dönerek "Ne oluyor çocuklar" der. "Çocuklar"ın havası değişmiştir! Bundan sonrası, Güneş'in anlatımıyla yoğun dayak ve işkenceyle geçer. Metin anal, Alp de oral yolla genç kadına tecavüz ederler. Alp, sürekli olarak kendi adını tekrarlamakta ve "Bu ismi bir daha hiç unutmayacaksın," demektedir. Güneş'in ise yaşadığı şoktan sanki dili tutulmuştur. Sonradan ortaya çıkar ki, zaten, bağırsa da duyan olmayacaktır. Çünkü rastlantı eseri o gün alt ve üst katlar boştur. Karşı komşu ise her gece o saatlerde sızmış olmaktadır.

(Yine birkaç gün önceye dönelim. İçlerinde Metin'in de bulunduğu bir grup bir kafede otururlarken, içeri Güneş girer. Metin yanındakilere "Bunun da hesabını göreceğim" der.)

Güneş için dehşet dolu birkaç saatten sonra, Alp ve Metin onu yollamaya karar verirler. Kapıdan çıkarken, eski sevgilisinini "lens bağımlılığını" bilen Metin "Lenslerin nerede" der, "Bardağın içinde" cevabını alan Alp lensleri getirir. Güneş bir tanesini zorlukla takar, diğerini Alp içinde bulunduğu suyla birlikte döker.

Güneş kapının dışına çıkar, kapı ardından kapanır. Orada bir süre kıvrılıp kalır. Az sonra kapı açılır, Alp, "Hala burada mısın" der. "Göremiyorum", "Gidemiyorum" cevabı üzerine onu iteleyerek aşağı indirir. Dış kapıya bırakır.

Av. Canan Ann

"Sanık, tecavüz etmediğini ispatlamalı"

"Tecavüz kanıtlanması zor bir suç. Çünkü hiçbir erkek, bu suçu sahneye çıkıp, etrafına seyirciler toplayarak işlemiyor. Genellikle dört duvar arasında ve yalnızken işleniyor. Kadının tanık bulması mümkün değil ve dolayısıyla da kanıtlaması çok zor. Bu nedenle İsveç'te sadece tecavüz suçunda, ispat yükü yer değiştirmiştir. 1988'de İsveç Ceza Kanunu nda yapılan bir değişiklikle, kadının iddası yeterli görülmüştür. Kadın tecavüze uğradığını değil, tecavüz etmediğini iddia eden erkek, etmediğini ispatlamak zorundadır."

yaşadı?

Güneş'in ilk farkettiği "yaşadığıdır". Sonra, bütün Cihangirliler gibi pek de hoşlanmadığı martıların sesini farkeder. Bu defa martı sesleri yaşadığım farkettirdikleri için hoşuna gider. Yön duygusu, gücü, hiç bir şeyi kalmamıştır. Yoldan geçenlerden yardım ister. Pek oralı olmazlar. Sonunda bir adamın koluna yapışır. Üzerinde para yoktur. Adamdan kendisini bir taksiye bindirip hastahaneye götürmesini ister. Adam kumardan dönüyordur ve bütün parasını kaybetmiştir. "Param yok" der, Bir başka adam yanaşır, bozuk bir Türkçe'yle neler olup bittiğini sorar. Güneş İngilizce durumu anlatır, adam ikiyüzelli bin lira verir. Hastaneye geldiklerinde Güneş kumarcıyı başma iş açılmasın diye yollar. Kumarcı da paranın üzerini Güneş'e verir ve gider.

Güneş, biraz canının derdinden, biraz da bu işi yakınlarını üzmeden atlatma niyetiyle şikayetçi olmayı aklına getirmez. Oysa onu hastanede tıp değil, polisler karşılar. Güneş, başındaki darbelerden kuşkuludur ve tek istediği bir yatak bulup yatmaktır. Polisleri savuşturup bir an önce tedavi olmak ister. (Güneş'in hastanedeki ilk kaydı 06.50'de yapılmış. Kemancı 3.5-4 arası kapandığına göre, Kemancı'dan eve geliş, evde iki kıza yapılanlar, sonra Güneş'in yaşadıkları, toplam en fazla ikibuçuk üç saati buluyor.)

Önce kafa filmi çekilir. Doktorlar yakınlarına haber verelim derler. Annesini, babasını telaşlandırmak istemez. "Benim işim iki-üç saatte biter mi" diye sorar. "Senin işin üç günde bile bitmez" cevabı üzerine bir arkadaşının telefonunu verir. Arkadaşı gelir, ilk sorusu "Kim yaptı" olur, "Alp ve Metin" yanıtını alır. Bir süre sonra gördükleri karşısında tek başına bu işi halledemiyeceğini anlar, Güneş'in kardeşi Oktay'ı arar. Ardından da Güneş'in annesini ve babasını. Anne ve babası haberi muayenehanelerinde alırlar, anne olanları duyar duymaz "bu Metin'in işi" tahmininde bulunur.

Hastaneye önce Oktay gelir, sonra da anne ve baba. Daha sonra da Güneş'in en yakın iki kız arkadaşı. Herkesin ilk sorusu "Kim" olur, cevap hep aynıdır; "Alp ve Metin".

Bu arada Güneş artık acilde değil, nöroloji servisindedir. Onu ilk gören herkes şok yaşar. İlk müdahaleler yapılır, tek gözündeki lens yattığı servisteki doktorlar tarafından çıkarılamadığı için göz servisinden birisi çağrılır, bir doktor aletler ve ilaçlar yardımıyla lensi çıkarır.

Beyinde bir şey olup olmadığı ancak tomografiyle anlaşılacaktır. Güneş, annesi ve babası ambülansla, Oktay ise arabayla Fındıkzade'ye gidip, beyin tomograsi çekilir. Oktay çok öfkelidir. Güneş'in yüzüne bakıp bakıp (o fotoğrafları hatırlarsınız) söylenir, bir yandan da ilaç, şırınga, tekrar ilaç vs. için dışarda koşturur durur. Olayın ilk şoku geçtikten sonra, Güneş, davacı olur. Öğleden sonra, Oktay'm ve Güneş'in ortak arkadaşı Mehmet, yanında bir arkadaşıyla gelir, Güneş'in halini görür görmez, "Yürü" der Oktay'a. Birlikte Alp'in evine giderler. Alp ve Metin dövülür. (Tecavüz sanıkları, hikayenin bu kısmım televizyonlarda ve duruşmada ayrıntılarıyla anlattılar.)

Oktay hastaneye geri döner. Bir kez daha Fındıkzade'ye gidilir. Bu kez de yüz tomografisi için. Oktay bir arkadaşıyla birlikte bir arabanın içinde ambülansı takip eder. Tomografi çekilince Güneş, arkadaşı ve annesi geri döner, Oktay sonuçlar için bekler, bu defa da Güneş'in yüz kemiklerinde bir şey olup olmadığı anlaşılacaktır. Bu süre içinde Metin ve Alp, Oktay ve arkadaşlarından davacı olmuşlardır. Hastaneye polis gelmiştir. Oktay ve arkadaşları sonuçları alır.

Tecavüze uğradığınızda...

Herşeyden önce sükunetinizi korumaya çalışın ... aklınızı kullanın.

Yardım isteyin

• İlk rastladığınız insana söyleyin.
• Tecavüzcü hâlâ civardaysa kim olduğunu gösterin; (daha sonraki tanıklıklar için) kime, tam tamına ne söylediğinizi hatırlayın.
• Bir kadın arkadaşınıza haber verin ve destek isteyin; sizinle birlikte hastaneye ya da karakola gelmesini sağlayın.
• Ya da **MOR ÇATI** Kadın Sığınağı Vakfı'na telefon edin; ne yapmanız, nereye baş vurmanız gerektiği konusunda bilgi alın.
Tel.: 212/2336085.

Polise haber vermek isteyip istemediğinize karar verin

Polise Haber vermek istiyorsanız
• Duş yapmayın, yıkanmayın ve giysilerinizi değiştirmeyin bu şekilde kanıtları ortadan kaldırabilirsiniz.
• Hastaneye gidin. Tecavüzün kanıtlanması ve yara berelerinizin saptanması için muayene edilmeniz gerekir.
• Hastane kendiliğinden tecavüz bildirimi yapmıyorsa, hemen polise haber verin.

Polise haber vermek istemiyorsanız
• Mümkün olduğu kadar çabuk bir biçimde tıbbi yardım için bir doktora ya da hastaneye baş vurun.

Karakola giderken

• Değişmeden, olduğunuz gibi gidin.
• Size destek olması için bir kadınla birlikte gidin.
• Mümkünse bir kadın polisle konuşun.
• Saldırıyı HEMEN bildirin! Gecikme tecavüzcünün cezadan kurtulmasını kolaylaştırır. Hatırlayabildiğiniz kadar çok ayrıntı anlatın.

Polis şunlara ilişkin kanıt arayacaktır:
• CİNSEL GİRİŞİM -örneğin üzerinizdeki meniden;
• ZOR ya da ŞİDDET kullanımı -örneğin yara, kesik vb.- saptamak üzere fotoğraf çekilebilir;
• DİRENME -sözel ve/ya da fiziksel.

Mahkemede...

İfadenizin eksenini şunlar oluşturacaktır:
• Saldırı öncesi olup bitenler; tecavüzcüyle nerede ve nasıl karşılaştığınız; olaydan önce neler yaptığınız, neler söylediğiniz.
• Saldırıdan hemen sonra yaptıklarınız; olaydan kime söz ettiğiniz, olayı ne

zaman bildirdiğiniz.
• Tecavüz olayının kendisi; olup biten her şeyin eksiksiz tasviri.

Şunu bilmelisiniz ki,
KADINLAR TECAVÜZE UĞRADIKLARINI GİZLEDİKÇE TECAVÜZ OLAYLARI ARTACAKTIR!

Muhtemelen İLK duyduğunuz KAYGILAR şunlar olacak:

Sağlığınızla ilgili kaygılar:

• Cinsel yolla bulaşan hastalıklar;
• Gebelik;
• Yara bere, fiziksel örselenme;
Bu konularda tıbbi yardım isteyin.

Duygusal kaygılar:

Çok güçlü olumsuz duygularla başa çıkmak zorunda kalacaksınız... Bunların tecavüz karşısında gösterilen son derece normal tepki biçimleri olduğunu hatırlayın.

İLK duygularınız:
• Şaşkınlık (ne olduğu ve ne yapmak gerektiği konusunda)
• Utanç (horlanmışlık, aşağılanmışlık duygusu)
• Korku (tecavüzcünün tekrar şiddet kullanacağı korkusu)

DAHA SONRAKİ duygularınız:
• Öfke (genel olarak dünyaya karşı)
• Çaresizlik ("hayatım denetimimden çıktı")
• Suçluluk ("yoksa benim suçum muydu?)
• Kirlenmişlik (tahribata uğramışlık duygusu)
• Değersizlik (öz-saygı kaybı)
• Yalnızlık (kendini "farklı" hissetme)
• Güvensizlik (herkese karşı)
• Korku (yeniden tecavüze uğrama korkusu)
YAKIN BİR ARKADAŞINIZLA KONUŞMAK bu duyguları yenmenize yardım edebilir.

Ancak...

• duygularınızı ifade etmekte
• cinsel ilişkiye girmekte
• ailenizle vb. ilişkilerinizde
hâlâ zorluk çekiyorsanız **MOR ÇATI**'ya baş vurun!
Tecavüze uğradığınızı **GİZLEMEYİN**. Size destek olacağına güvendiğiniz yakın arkadaşlarınız ve akrabalarınız olaydan ilk haberdar edilmesi gereken kişilerdir.

Hem kendiniz hem de başka kadınlar için...

• Tecavüze uğradığınızda neler yapmanız gerektiğinin ve neler yapabileceğinizin **BİLİNCİNDE** olun!
• **MOR ÇATI** hakkında daha çok bilgi edinin!
• Başka kadınları, her tür cinsel suç konusunda bildirimde bulunmaları için **CESARETLENDİRİN**!

Alp Buğdaycı'nın savunması

Alp Buğdaycı da, avukatı Tangül Özer gibi dergimize konuşmadı. Tangül Özer telefonumuza çıkmadı, Buğdaycı ise medyaya konuşmama kararı aldığı gerekçesiyle "dostça" reddetti. Oysa o hafta Nokta'da röportajı yayınlandı. Biz de onun mahkemeye verdiği dilekçeden alıntı yapmak zorunda kaldık.
"Tecavüz suçu, insanlık suçudur. Bu suçu ancak, ciddi davranış bozuklukları olan insanlar işleyebilir. Benim için hiç kimse böyle bir iddiada bulunamaz. Bugüne kadar yaptığım işler ve sürdürdüğüm hayat, hep kamuoyunun gözleri önünde olmuştur. Bir kadını 'cinsel ilişkiye zorlama' iddiasının benim için anlamsız olduğu açıktır. Cinsellikle ilgili beklentilerimi, otuz yaşıma kadar fazlasıyla yaşamış ve tatmin etmiş bulunmaktayım."

hastaneye gelirler. Oktay dışarda bir şeyler atıştırırken arkadaşı sonuçları götürür, polisler arkadaşını gözaltına alırlar. Arkadaşı bir gün rehin olarak emniyette kalır, ertesi sabah erkenden Oktay ve arkadaşları karakola gidince, rehin salınır. Artık olay basına yansımıştır. Bir yandan gazeteciler gelip gidip, "haber" peşinde koşarken, bir yandan da polisler rapor isterler. Üstelik Güneş, arkadaşları, annesi, babası, bir yandan da Oktay için uğraşmak zorundadırlar. Güneş ilk davacı olduğunda tecavüzden sözetmiştir ama önce başka bulgular arandığı için tecavüz muayenesi, Emniyet rapor istediğinde yapılır. Rapor adli tıbba gider. Adli tıbbın kararı nettir; fiili livata.

Oral tecavüzü tıbben kanıtlamak çok zordur. Zaten ilk duruşmada bunun sözü bile edilmediği için Alp Buğdaycı tahliye edilir.

(Bütün bunları kimin yaptığı, hukuken henüz belirlenmedi. Çünkü bu, önceden planlanıp kamerayla kaydedilmediyse, ya tanıklar konuştuğunda ya da sanıklar itiraf ettiğinde kanıtlanabilir. Olayla ilgili erkek tanıklar nedense konuşmuyorlar.)

Güneş'in yaşadığı kabus üzerine daha çok konuşulacağa benzer. İkinci duruşma 4 Nisan'da. Orada, Güneş'in yanında olacağız. Ki kendimizin, ya da başka hemcinslerimizin başına benzer birşey geldiğinde korkulup susulmasın.

Ayşe Düzkan, Filiz Koçali

Psikiyatrist Prof. Şahika Yüksel:
"Önce 'hayatta mıyım' duygusu yaşanır"

• Şiddet ve tecavüze maruz kalan kişi önce ölümkalım duygusu, hayatta kalma tehditi yaşar. Bunun bitiminde şaşkınlık devreye girer. Ancak ondan sonra, zaman içinde, korku, öfke, kaygı, kendini koruma gibi çeşitli tepkiler verilebilir. Şiddete uğrayan kişi ancak, "hayatta mıyım" duygusu ve büyük şaşkınlıktan çok sonra çeşitli mekanizmaları işletebilir.
• Şiddet ve tecavüz, insanların önyargılı olduğu bir durumdur. Banka soygunu ya da hırsızlık olayında, parası çalınan kişiye uygulanan muamele, şiddet ve tecavüze uğrayana uygulanmaz. Onlara kolay kolay inamlmaz. Şiddet ve tecavüze uğrayan kişi, kendisine zarar veren kişiyi teşhis etmek, onun yaptığını ispatlamak, belgelemek, kendi kendinin avukatlığını yapmak durumunda bırakılır. Böylece şiddet ve tecavüz olayları toplumsal olarak gizlenir..
• Tecavüz bir suçtur. Ve çok yüksek oranda yetkililere bildirilmeyen bir suçtur. Bunun da çok anlaşılır sebepleri var. Tecavüze uğrayan kadın, şikayette bulunduğunda kuşkuyla karşılanır. Bu olayı kışkırttığı ya da uydurduğu da düşünülebilir. Hatta mahkemede tecavüze uğradığım ispat etmiş bir kadın bile, geleneksel normlara göre kirlenmiştir. Zaten bir kadının, travma yaşarken, tecavüze uğradığım ispat etmesi kolay kolay kaldırılabilir bir şey değildir.
• Tecavüz ya da şiddet uygulayan kişiler, uyguladıkları kötü muamelenin etkilerini önemsemezler. Bunların uzun vadede kalıcı zararları olduğunu hiç hesap etmezler. Bununla ilgili suçluluk ve sorumluluk duygusu taşımazlar. Olaya konu olan kişinin ne vesilelerle sebep olup kışkırttığım bazen kendileri de inanarak açıklarlar.
• Tecavüz eden kişilerin ancak üçte biri yabancı insanlardır. Ve özellikle eski sevgililerin, ayrılmak üzere olunan kocaların tecavüz etme riski daha yüksektir. Buna karşılık bir kişinin, yabancı bir kişinin saldırısına, tecavüzüne maruz kaldığım kabul ve ifade etmesi çok daha kolaydır. Kendi yakınının ve yakın zamana kadar yakın olduğunu sandığı kişinin yaptığı saldırıya tecavüz adım vermekte çok zorlanır. Çünkü bu kendi hayatının anlamının, ilişkilerinin, kendine ve insanlara güveninin sarsılması demektir. Bunların çok uzun zaman ve uzun tedavi süreçleri içinde onarılması mümkün olabilir.

Ne?! Müjde'yle Atilla ayrıldılar mı?

Müjde Ar ile Atilla Özdemiroğlu; gazetelerin kadınlar için özenle hazırladıkları eklerindeki "Hollywood'un örnek çiftleri" gibiydiler. Bruce Willis-Demi Moore, Tom Cruise-Nicole Kidman, kadar idealize ve tavsiye edilen, gıpta ile bakılmasında yarar görülen çiftlerden idiler. Tek farkla: onlar evlenmediler (tıpkı Fatma Girik-Memduh Un, Orhan Gencebay-Sevim Emre, Hülya Avşar-Kaya Çilingiroğlu gibi, gerçi bu son çiftin ne yapacağı pek belli olmaz ama). Çünkü birbirini seven iki makul insan durup dururken evlenmezler. En azından, neredeyse atasözleri arasına giren "imza atınca aşk bitiyor" sıradanlığından sıyrılmak için evlenmezler. (Ahu Tuğba, Gönül Yazar ve Adnan Şenses istisnadır!)

Ne diyorduk? Müjde Ar ve Atilla Özdemiroğlu ayrıldılar!!! Böyle bir şey yaptıkları için de Tempo dergisinin onikinci sayısında ~~olarak~~ kapağa çıkmayı hakettiler. Muhabir Figen Akşit sözkonusu iki sanatçıyla konuyla ilgili ayrı ayrı röportaj yapmış. Bu "ayrı ayrı" sözcükleriyle yeterince dikkatinizi çektik mi? Güzeel!

Hepimizin Müjde'siyle onun sevgilisi Atilla; altısı ayrı evlerde, dokuzu aynı evlerde olmak üzere toplam onbeş yıl boyunca süren birlikteliklerim "dinlendirme" kararı almışlar (aslında kararı alan kız tarafı galiba). Bu onbeş yıl kelebeklerin binlerce yıllık tarihini oluşturduğu gibi, insanlar için de önemsenmeyecek bir zaman değil elbette. Şimdi. Müjde Ar'la Atilla Özdemiroğlu iki sanatçı. Okumuş yazmış, okumaya yazmaya devam eden, işlerini iyi yapan, takdir edersiniz ki çoğunluğumuz tarafından sevilen iki insan. Onlar da birbirlerini hala seviyorlar. Peki kardeşim n'olmuş da ayrılmışlar? Yani neden "dinleniyorlar"? Tek ve uzun bir cümleyle durum şu: Müjde Ar değişmiş, Atilla Özdemiroğlu bu değişikliği farketmemiş bile.. Müjde pantolon ütülemekten, çamaşır ve bulaşık makinesi seslerinden bıkmış, Atilla ise bu işleri kimin yaptığım ("Mutfakta biri mi var?" bile demeden) farketmemiş bile.. Müjde Ar Bodrum'da geçirdiği doğumgününde sevgilisinden telefon bekliyor, Atilla Özdemiroğlu ise özel uçağıyla Bursa'ya gidip kebap yediği için olacak sevgilisinin üzüntüsünü farketmemiş bile.. Müjde, sevgilisinin "çorabım yok" sözü üzerine evden fırlayıp çorap almaktan sıkılmış, Atilla Müjde'nin fırlayıp çorap aldığım farketmemiş bile... Kısaca Müjde dinlenmeye karar vermiş, Atilla farketm...

Şimdi? Artık Müjde "çok mutlu, enerjisini yeniden kazanmış", Atilla ise "böyle bir yaşam biraz daha avantajlı galiba" tereddütleri içinde. Müjde Ar geleneksel kadın rolünden sıkılmış "kimsenin annesi olmak istemiyor", Atilla Özdemiroğlu ise zaten hiçbir zaman, hiç kimsenin annesi olmamış. Müjde istediği şeye (Internet bağlantıları, öyküler yazmak, senaryo çalışmaları...) istediği kadar zaman ayırabiliyor. Kitaplarını oraya buraya dağıtabiliyor. Çok az havlu kirlendiği için seviniyor. Çamaşırlarım kurutemizlemeciye veriyor... Atilla henüz hayatında "yoğunluklarından dolayı pek bir değişiklik olmadığım" söylüyor (Bence en azından pantolonlarının ütüsüz olduğunu farketmemiş).

Son olarak **"tekrar aynı evi paylaşır mısınız"** sorusuna ikisinin ayrı ayrı verdikleri yanıtlar aynen şöyle:

Ar: Benim fikrim şu ki, bir çatı bir kişilik!

Özdemiroğlu: Şu süreç içinde böyle bir şey.. bilemiyorum... (Bence farketmek üzere değil, farketmekle farketmemek arasında bir yerde!)

Dergimizin ilk 8 Mart'ı

Bu yıl 8 Mart ın bizim için başka bir anlamı vardı. İki yıla yakın bir süredir hazırlığıyla uğraştığımız Pazartesi'nin tanıtım sayısı nihayet elimizdeydi ve onu mümkün olduğunca çok kadınla paylaşmak istiyorduk. Biz de öyle yaptık, dergimizi sokaklarda dağıttık.

8 Mart günü saat 11'de yakın çevremizdeki kadınlarla -ve tabii gazetecilerle- birlikte gazetemizi sırtlanıp Taksim Meydam'na çıktık. Tünel'e kadar yürüyerek karşılaştığımız bütün kadınların 8 Mart'ını kutladık ve özel sayımızı verdik. Bankalara, dükkanlara, kitapçılara, kafelere Pazartesi bıraktık.

Akşamüstü Ayşe Tütüncü, Sumru Ağıryürüyen ve Deniz Türkali'nin mini konserini ve Muammer Ketençoğlu'nun Balkan halk şarkılarım dinlemek için Kadın Eserleri Kütüphanesi'ne gittik, tabu hediyemizle birlikte.

Akşam, DİSK'in Merter'de düzenlediği bir törenle ilk kadın sendikacı Zehra Kosova'ya ödül verildi. Ayşe, Handan ve Esra oradaydı.

Pazartesi'yi bağlantı kurabildiğimiz ölçüde, İstanbul dışındaki illere de kargoyla ulaştırmaya çalıştık. Ama gazetemiz İzmir ve Manisa'ya bizzat Asuman tarafından götürüldü. Arkadaşımız oradaki panellere katılarak Pazartesi'yi tanıttı.

11 Mart'ta Kadıköy'de, Eminönü İskele Meydanında 8 Mart Kadın Platformu'nun düzenlediği ve çeşitli kadın gruplarının, kuruluşlarının ve dergilerinin stand açarak katıldığı bir şenlik vardı. Pazartesi standlara ve vapurdan çıkan kadınlara dağıtıldı ve kısa bir sohbetle tanıtıldı. Burada yapılan "Parlamento Kadınlara Açık mı?" konulu panele Güliz Kaptan (SHP Parti Meclisi üyesi), Sabiha Çaycı (CHP), Türkan Arıkan (eski milletvekili) ve gazetemizin yazı işleri müdürü Filiz Koçali katıldı. Filiz parlamentoda kadın açısından politika yapabilmekle kadın hareketinin varlığı ve gücü arasında bağlantı kurarken, kadın politikasının bir aracı olarak -örneğin- Pazartesi'nin reklamım yapmayı tabii ki ihmal etmedi.

12 Mart'ta Toplumsal Araştırmalar Vakfı'nda "Kadın Ütopyaları" konulu bir panel vardı. Onu da kaçırmadık. Forumdan önce Esra Pazartesi'yi tanıttı ve gazete oradaki kadınlara da dağıtıldı.

Beklediğimiz talep gerçekleşirse, önümüzdeki 8 Mart'ta Pazartesi'yi uçak kiralayarak tüm yurtta ve dünyada havadan dağıtabilmeyi umuyoruz. Kimbilir...

Pembe küçük dudağın, Söyledi fikrimizi!!.

TUNCELİ'DEN DUDULLU'YA...

"Sussak da unutmadık!"

Otobüs birdenbire durdu. Bir asker içeri girdi ve "tüm erkekler insin, kimlik kontrolü var" diye bağırdı. Sakın bu satırlara aldanıp da, size Latin Amerika ülkelerinden birini veya Cizre'yi anlattığımı sanmayın. Burası İstanbul'un öteki yüzlerinden yalnızca biri, Dudullu... İlçenin merkezi tümüyle askerler tarafından kuşatılmış. Bir askere nedenini soruyoruz; Newroz öncesi genel tedbirler cevabını veriyor.

İstanbul'un Dudullu'sunu bu kadar farklı kılan Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan göç eden Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı bir bölge olması. En son Tuncelili göçmenler yerleşmişler bu gecekondu mahallesine.

Dudullu'da Tunceli'den göç eden 30 ila 40 arasında aile yaşıyor. Genellikle Ovacık ilçesindenler. Sekiz çocuklu Leyla'nın ailesi de bunlardan biri. 40 yaşındaki bu Kürt kadınının evine konuk oluyoruz öncelikle. Kocası ölmüş. Evi üç erkek çocuğu geçindiriyor. Ayda ellerine geçen toplam dokuz milyon sayesinde üç odalı bu gecekondunun kirasını ödüyorlar. Ailesi bir zamanlar 11 kişilikmiş Leyla'nın. En büyük oğlunu birlikte dağa çıktığı devrimci arkadaşı öldürmüş. 15 yaşında evlendiği kocasının ölümü ise tam bir trajedi. Kızlarından biri kuzu güderken bir demir parçası buluyor ve eve getiriyor. İlk önce kumbara sanıyorlar bu demir parçasını. Kocası Leyla'nın uyarısına kulak asmıyor ve kurcalıyor bu yabancı cismi. Çok sonra büyük bir gürültünün ardından , kocasının vücudunu cansız yerde yatarken görünce, demir parçasının kumbara değil de, mayın olduğunu anlıyor Leyla.

İlk önce ormanları yakmış askerler. Neden olarak da PKK'lıların buralarda gizlendiklerini göstermişler. Sonra köyünüzü hemen boşaltın, yoksa yakarız tehdidini savurmuşlar. Ve Leyla da kocasının kırkında çocuklarıyla birlikte İstanbul'un yolunu tutmuş böylelikle.

Orhan Veli'nin gözlerini kapatıp seyrettiği bu şehri bir türlü sevemiyor. Doğup büyüdüğü vatanının hasretini çekiyor. İstanbul'un denizi onu ilgilendirmiyor, o ille de Dersim'in dağları diye tutturuyor.

Gaziosmanpaşa olayları sırasında göstericilerin arasındaymış Leyla. Ya o kurşunlardan birine hedef olsaydın, çocukların ne yapardı diye soruyorum. Onlar da benim çocuklarım diyor. Son olarak "Sussak da unutmadık! Dersim'de yaşanan isyanlar yüreklerimizde yaşıyor" diyor. Oradan ayrılıyoruz, onu bu yabancı şehirde en küçüğü üç yaşında olan çocuklarıyla birlikte tek başına bırakıyoruz.

Ayda 5 milyonla nasıl yaşanır?

Fatma 8 çocuk annesi. Eşi iş bulamamış. Evin geçimini iki kızı üstlenmiş. Her biri ayda iki buçuk milyon kazanıyor. Bunun iki milyonunu iki oda bir salonlu bu daireye veriyorlar. Geri kalan üç milyonla 10 kişi bir ay boyunca yaşamaya çalışıyorlar. Kimi günler ekmek bile alacak paraları olmasa da.

Çevre köylerin yakıldığım duyunca korkmuşlar ve İstanbul'a göç etmeye karar vermişler. İstanbul için cehennem tanımlamasını yapıyor. Altın verseler yine de kalmam bu şehirde diyor. Geriye dönmek istiyor ama korkuyor.

Köydeyken kocasından daha fazla çalıştığım söylüyor ama yine de evin reisi erkektir diyor. Kocasına karşı çıkmak istemiyor, biz böyle yetiştirildik diyor.

Evin geçimini üstlenen biri 17, diğeri 18 yaşında olan iki kızla sohbete devam ediyoruz. Köydeyken tarlada çalışıyorlarmış, ama o zaman başımızda bize bağırıp çağıran bir patron yoktu diyorlar. İlk çalıştıkları yerde iş arkadaşları Kürt ve Alevi oldukları için onları dışlamışlar. Ve onlar da aşağılamalara daha fazla dayanamayıp, kendilerine başka bir iş aramaya başlamışlar. Gencecik zihinleri bu duruma bir anlam veremiyor: "Biz de oruç tutuyoruz, ama onlardan farklı aylarda" diyorlar. Annelerinin aksine İstanbul'a alışmışlar, Tunceli'ye geri dönmek istemiyorlar.

PKK'nın kendilerinden zorla yiyecek istediğini, oysa devletin uyguladığı ambargo yüzünden ekmek yapacak un bile bulamadıklarını söylüyorlar. Anneleri söze karışıyor ve gerillaların köylerindeki okulu yaktığını ve bu yüzden çocuklarını okutamadıklarını söylüyor. Soma olayını devlete çeviriyor ve hiç bir zaman Kürtleri vatandaş olarak görmediğini söylüyor.

Dersim isyanında 8 yaşında...

Bir türlü ismini söylemiyor bize. 65 yaşında. 38 isyanında babasını kaybetmiş. "Yazın köyüme geri döneceğim, tarlalarım ekili." "Ya izin vermezlerse?", "Her gün kafalarına taş atarım!" Birlikte başka bir gecekonduya misafir oluyoruz. Odanın içinde 10'a yakın kadın var. Hepsi de Tuncelili. Feodal bağlar burada da kendini gösteriyor. Türk ve Sünni Kürt komşularıyla ilişkileri çok zayıf.

Üç odalı gecekoduda 15 kişi yaşıyor. 500 milyonluk hayvanlarım, 100 milyona satmışlar o hengamede. Köydeyken maddi durumları çok iyiymiş, hayvanları ve ekili tarlaları varmış. Gelirken yanlarında hiç bir şey getirmemişler, onlardan sonra askerler evlerine girmiş ve bütün eşyalarını köy meydanın ortasında yakmış. Tunceli'nin en çok neyini özlediniz diye soruyorum. "Munzur'u" diye cevap veriyor.

Hiç birinin çocuğu okumuyor. Hiç birinin kocası çalışmıyor. Hiç biri devletten yardım beklemiyor; umutlarını ve güvenlerini yitirmişler. Hiç biri bu şehirde yaşamak istemiyor. Hepsi aynı cümleyi tekrarlıyor: "Kürdüz ve bu yüzden baskı görüyoruz." Ya yalnızca kadın oldukları için yaşadıkları baskı? Kaderlerine boyun eğiyorlar ve sırf cinsleri yüzünden çektikleri acıları yaşamlarının doğal bir parçası olarak görüyorlar. Yüzyıllardır süre gelen geleneklerine karşı çıkmayı düşünmüyor ve buna karşı mücadele etme ihtiyacı duymuyorlar.

Gözlerimi kapatıyorum. Hiç görmediğim Dersim'i hayal etmeye çalışıyorum. Munzur'u görüyorum. Munzur sabırsız, Munzur taşmaya hazır. Munzur 38'den beri kan ve gözyaşıyla besleniyor. Ürperiyorum...

Zozan Akpınar

SEMRA EMRE

SEMRA EMRE

güngör bayrak "Erkekler en cazip

Üstem batum'un programına davet aldığımda katılacaklar listesinde başka bir takım isimlerle birlikte güngör bayrak'ın adım da görünce dudak büktüm. program sırasında, bilinci ve konuşmasının düzgünlüğü beni şaşırttı. daha sonra, pazartesi için görüşmek üzere sahip olduğu iççamaşırı dükkânına gittiğimizde, kendine güvenen, herşeyle ilgili, akademi sınavlarına girmiş, fransız filolojisine gitmeyi planlayan bir kadınla tanıştım.

- hemşirelik yaptınız değil mi?

Evet, Hacettepe'de. Bundan da gurur duyarım hep, çünkü çok iyi bir okuldur. Bitiremedik mamafih ama bunun da sıkıntısını çekerim hep. Birşeyleri yarın bırakmaktan hoşlanmam.

- o programda sığınma evleri olduğundan, kadınların dayak yediğinden, kadınların durumlarının farklı olduğundan söz ettiniz. sizin çalıştığınız sektörde erkeklerle kadınlardan söz etmeye başlanıldığında başka konulardan söz edilir. siz böyle bir duyarlılığı nereden kazandınız, nasıl farkettiniz?

Vallahi, bunun başlangıcım şimdi arayıp bulmak çok zor. Nasıl farkettiğimi bilmiyorum ama belki de bir tokat yediğimde farketmişimdir. Veyahut da belli bir yaşa geldim diye mi farkettim . Zaman zaman ben de kendimi sorguluyorum. Yani sırf kadın, dayak vs. değil de. Ben niye böyle oldum diye. Değiştim çünkü, kesin değiştim. Çocukluk dönemimde çok atılgandım. Park Otel'in önünde adam dövdüm ben. Çok cesurdum. Beyoğlu'da çok rahatlıkla gezerdim, arkadaşıma çıkıp giderdim. Sonra birden bir çekingenlik geldi. Yanhş anlaşılırım diye düşüncelerimi söyleyememe, davranışlarda son derece kısıtlanma, devamlı çatık kaşlar ve ben hep sert tabiatlı olarak tanındım. Mamafih öyleyimdir o ayrı da ama hep korunma mekanizması. Herhalde işte annesiz, babasız aile ortamı dışında olmak, hep korunma mecburiyetinde olmak. Birisi beni dövecek ya da sövecek olsa ya da mali bir sıkıntım olsa beni koruyacak birisi yok. Hep kendi gücümle, kendi bütçemle bunları atlatmak durumunda oldum. Çahşma ortamında arkadaşlarım hep hoş kızlardı. Pek güzel olmayanları bile hep doktorlarla arkadaşlık ederlerdi. Ben oldukca dikkati çeken bir kız olmama rağmen ve hep işte şu doktor sana aşık, bu doktor seni seviyor derlerdi. Ben katiyen ilgilenmezdim. Hiç bir doktorla arkadaşlık etmedim. Halbuki arkadaşlarımın çoğu doktorlarla evlendi. Mankenlik dediğiniz zaman işte gene hafif kadınlar falan filan diye değerlendiriliyorsunuz, işte seyahat eder falan. Herhalde hostes olsaydım gene aynı sorunlar olacaktı, onlar da pilotlarla gezer falan. İşte sekreterlik hiç olmadı o da işte patronuyla bir şeyler falan. Kadınlarda hep böyle bir şey var, belki yavaş yavaş yerleşti. Fakat hoş bir meslekti, güzel kazanıyordum. Sonra reklamlarda oynamaya başladım, gerek manken arkadaşlardan, gerek konfeksiyoncu-lardan, gerek reklamcılardan hiç birşey olmadı. O zamanki düşüncelerimle bir insana seni beğeniyorum da diyemiyorsun, seni beğenene de ne iyi ettin de beni beğendin de diyemiyorsun. Fakat zannediyorum ki biriken bir şeyler var, eskiden söyleyemediğim, daha sonra edindiğim kendimce doğruları mümkün olduğu kadar söyleme taraftarıyım. Şimdi konuşmayı neden seçtim; on sene önce bu lafı etseydim senin gibi bir hanımefendi bana gelip bu soruyu sormayacaktı, şöyle poz verdiğim biri soracaktı (gövdesiyle suni bir poz yapıyor) bu ne demekti, anlamayacaktı ve dedi ki diyecekti, ay, yani, ayol, filan. Biliyorsunuz ben böyle konuşmamama rağmen, aman kız ne de güzel olmuş ayol dedi Güngör. Böyle bir laf etmem ben. Dolayısıyla böyle şeyleri anlatmama ihtiyacı hissediyordum. O zaman işte sahneye çıkan, filmde öpüşen bir kadın, ayol der, yani der, galiba der, yayar böyle konuşamaz.

- kafası çalışmaz yani...

Kafası çahşmaz diye bir şey var. O

imaj işte gelmiş, o seks filmlerinin hemen arkasından gelen bir grubuz biz belli ki sinemada. Böyle bir yere oturtulmuş yani.

- birlikte katıldığımız programdaki kız, (özlem ersoy) hani erkeğimin ayaklarını yıkarım filan diyen, sanmıyorum ki özel hayatında erkeğe öyle tâbi olsun. sanki böyle bir kadın böyle demek zorunda, biz erkeğin hizmetindeyiz, ayağını da yıkarız.

Tabii, tabii. İmaj, onu sarsmamak. Doğru. Benim o açıdan bir farklılığım var çünkü bir nebze de olsa maddi rahatlığım var. Belli bir yaşa geldim, belli birşeyleri katettim. Evlendim.

- yani onlar da biliyorlar mı aslında bunların doğru olmadığını...

Yaa, büyük bir kısmı biliyordur tabii, bilmez mi. Çünkü insanların yapısına tabii ki kadınsı davranışlar, birisine kendini beğendirme vardır. Ama hiç kimse ezilmeyi, dayak yemeyi, her dakika bulaşık yıkamayı tabii ki istemez. Köydeki kadın da istemez. Ama ne kadar gördüyse o kadarını ister fazladan. Ama görmediği şeyi nereden isteyecek, gerçi şimdi televizyonlar falan da var, onlar da kimbilir neler hayal ediyorlar. Valla, bir imaj sorunu var, televizyona çıkıyorsa, seksi konuşmalar yapıyorsa, yani siz de kimsiniz ben özgürlüğümü kazanmış bir kadınım diyemiyecektir. Tabii ki erkekleri hoş tutarım falan diyecektir. Çünkü onun işi o. Tabii ki öpücük yollayanlar, her erkeğe öpücük yollanır mı içinden gelmeden, her açana öpücük yolluyor, seni seviyorum, gene ara beni falan. İstemediğimiz arkadaşımıza bile, "Hayatım, işim var, kapatıyorum," diyoruz sırasında. İşte o kız da onları yapıyor, aptal gözüküyor. Belki üç sene sonra ben ne hata yaptım diyecek. Belki o kız da aptal değil akıllı. Belki okuyarak, insan muhitinden bile bir şeyler kapıyor. Bir de para kazanmaya başladığı yol, neyse onu devam ettiriyor. O onun çünkü ekmek kapısı, o lafla istek toplayacak. Güzel olmak yetmiyor ki. Yaptığı iş önemli. Çünkü bir konuşma yapıyor orada. Öyle bakarak olmuyor. Öptüm seni, geldim sana, gittim sana bilmem ne.

- erkekler hayal kırıklığına uğratıyor mu insanı?

Kadınların da uğrattığı söylenir. Ben öyle bir şey yaşamadım, belki bilmeden yaptık çocukluğumuzda falan. Ama erkeklerin uğrattığı kesin çünkü yapısal olarak bir kere çokeşlilik olayları var.

- yapısal mı, kadınlarda yok mu?

Kadınlarda pek yok galiba. Biraz da kendimden şey yapıyorum. Pek yok galiba kadınlarda, var mı?

- erkeklerde niye var?

İşte yapısal deniyor. Tarihten beri.

- çok aşığım, çok istiyorum diyen insan birisiyle çok mutluysa bir başkasını niye ister?

Değişiklik diyeceğim, ama kadınlar da değişiklik ister değil mi? Gerçekten çözemiyorum, bir problemleri mi var?

- hayalkırıklığını bu anlamda söylemiyorum, gerçekten bu da önemli sanki her beraber olunan kadınla erkeklikleri bir kere daha güçleniyor. kadınlar da her baştan çıkardığı erkekle güven tazeliyor.

Evet ama kadın kendini kullanılmış hissediyor yatağa girince. Bunu yıkmak çok zor, ben de aynı şeyi hissediyorum. Ne kadar da paylaşma, aynı zevk falan dersen de, terkedilirsen, benden iyisi var mı diye düşünmeye başlıyorsunuz orada, ne kadar cazip olursanız olun. Ama kitapların yazdığına bakarsak, erkekler de çok güvensizler aslında. En ufak birşeyde sükutu hayale uğruyorlar ama başkasına giderek falan kolay unutuyorlar. Biz daha duygusal oluyoruz. O dozu iyi ayarlamak lazım. Yapışıyoruz erkeklere. Hep şüphede bırakmak lazım.

- şöyle hissettiniz mi, yaş ilerledikçe güvenlik duygusu artıyor?

Gayet tabii, bu benim yaşımla ilgili bir şey. Bir kere söylediğinin dinlendiğini, doğru şeyler söylediğini, çekinmenin gereksizliğini farkediyorsun. Bir de tabii yine yaşla ve birikimlerle alakalı, hayata bir daha gelmeyeceğinin ve şu olgunluk ve şu fizikle bir daha olamayacağının bilinci var. Daha evvel belki daha taze, daha diriydik ama o bilinçsizlik, o güvensizlik, o bilgisizlikler vardı. Şimdi şu anda ben kırk yaşında kendimi çok iyi hissediyorum. Hem fizik olarak, hem beyin olarak. Belki konuşursam, fikirlerimi söylersem bir şeyler oluşur diye düşünüyorum. Bir de mutlu olmak arzusu başlıyor bu yaşlarda. Onun için de kocamla her dakika burun buruna yaşamak falan değil, ben burada mutluysam burada yaşamaya çalışıyorum. Çünkü bir daha ne bu yaşta olacağım, ne tekrar dünyaya geleceğim. Ve yapmak istediğim şeyleri yapmaya çalışıyorum.

> "Bir imaj sorunu var, televizyona çıkıyorsa, seksi konuşmalar yapıyorsa, yani siz de kimsiniz ben özgürlüğümü kazanmış bir kadınım diyemeyecektir."

kadına bile güvensizlik yaşatıyor"

- türkiye'de on yıldır feminizm, feministler var. izlediniz mi?

Bir şeyler izledim. Ama doğru mu bilmiyorum tabii. Son derece kötü başladı bence. Çirkin kadınlarla başladı. Elinde kadeh barlarda erkeklerle aşık atan kadınlarla başladı.

- kim onlar...

Bilmem, belki sinemadan bir iki kişi, işte bir iki yazar. Belki kültürleri yüksek kadınlardı ama fizik olarak kötüydüler. Yani saçları kötüydü, görünüşleri kötüydü. Pis jeanler, ben jean hiç sevmem zaten, salkım salkım tişörtler, ellerinde sigaralar. Barlarda bir takım kadınlar. Yanlış anlatıldı. İşte Duygu Asena gibi hoş bir kadın çıksaydı, ki o da gittikçe güzelleşiyor, gerçi başka feminist tanımıyorum, hoş birkaç kadın çıksaydı yavaş yavaş anlatsaydı bu kadar antipatik olmazdı. Bir kere çirkin kadın imajı çıktı niye çıktı, ben söylemiyorum ilk defa, hep söyleniyor.

- ben neredeyse başından beri uğraşıyorum bu işle...

Siz bir kere çok hoş bir kadınsınız.

- teşekkür ederim.

Biraz saçınız iyi değil yalnız şu anda.

- o ilk yıllarda daha gençtik...

Üstelik de konuştuğunuz zaman çok espirili konuşuyorsunuz. Ama herkes öyle konuşmuyor işte. İşte birkaç örnek sivrildiği için milletin de işine geldi oraya yüklemek.

- gerçekten böyle birilerini tanımıyorum ben.

Olabilir, bana yansıyan bu diyorum. O zamanlar ilgilenmiyordum. Ne haberleri bu kadar iyi dinliyordum, ne de köşe yazılarını bu kadar iyi okuyordum. Ama yine de çok iyi gündeme getirildi, sağdan soldan çok iyi konuşuluyor, açık oturumlar yapılıyor. Ama işte belki de o işine geldi erkeklerin, hatta bir grup kadının. Basın da erkek olduğuna göre erkekler de o şekilde lanse etmekle antipati toplayacağını bilerek onu o şekilde lanse ettiler. O da olabilir. Şu anda ne durumda feminizm onu ben size sorayım? İyi mi bir yere oturdu mu?

- (.....)

Evlerin kapatılmalarına niçin mani olunamıyor? Onu anlayamadım bir, bir de o olaydan sonra Mor Çatı'dan çağırdılar. Gülay Atığ'a gidilecek, randevu alındı mı dedim. Alınmamış. Bir gün önce de olay olmuştu göstericilerlerle, işte toplu gösteriye girmesin diye grup grup gidilecek. Olmaz. Şimdi Gülay Atığ'ın kapattığı söyleniyor. Gülay Atığ'ın kapısına gittiğimiz zaman bir engellemeyle karşılaşacağız demektir. Ben adımı ortaya koyarım, konuşmamı ortaya koyarım, biraz maddi katkımı ortaya koyarım ama hayatımı ortaya koyarak devlet güçleriyle çatışmam. Ama Gülay Atığ hangi sebeple bir kadın olarak bu sığınmaevini kapatır? Kimden emir almıştır da kapatmıştır? Kendi çizgileri nedir de kapatmıştır? Hiç dayak yiyen kadın görmemiştir ya da hiç dayak yememiş midir? Bir kadın bu yeri kapatıyorsa, buyurun size en büyük engel. Hadi Befah'lı kapatıyor, tamam onun bir fikri var diyelim, kadın evde oturur dinimizde falan o ayrı o politik. Önce onu sorgulamak lazım.

ayşe düzkan

Sığınaklar destek bekliyor

Belediyeler (Anaplısı, Refahlısı) daha önce açılmış sığınakları kapattılar. Türkiye'de şiddete uğrayan kadınların sığınabileceği tek yer Ankara'da, Kadın Dayanışma Vakfı'nın işlettiği sığınak. O da çok zor günler yaşıyor. Çünkü Ankara belediyesi, Kadın Dayanışma Vakfı na verdiği binayı geri almak istiyor. Bir gün telefonlarını iptal ediyor, ertesi gün sularım kesiyor, kaloriferi kapatıyor. Şu anda sığmakta dokuz kadın, altı çocuk barınıyor. Vakıf gönüllüleri sadece dayanışmayla sığınağı ayakta tutuyorlar.

Mor Çatı'nın ise hiçbir kurumla bağlantısı yok. Bir sığınak binası var ama onu açıp, işletecek maddi imkanları yok. Destek olmak isterseniz bu kurumları arayın, eşinize, dostunuza sığınakların önemini anlatın, yardım talep edin.

MOR ÇATI Fransız Hastanesi Sokak, Özbakır İşhanı, 3/2, Harbiye, İstanbul. Tel. (0212) 248 16 80
Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Vakıflar Bankası, Harbiye Şubesi, 200 41 66 TL. hesabı.
KADIN DAYANIŞMA VAKFI Hisarparkı Caddesi, Firuzağa Sokak, No: 9, 06240, Ulus, Ankara. Tel. (0312) 311 70 64
Vakıflar Bankası Kızılay Şubesi
TL Hesap No: 203 33 42, USD Hesap No: 403 33 40, FFr Hesap No: 403 33 41, Dm Hesap No: 403 33 39

Cinsel taciz TÜSİAD tüzüğünde

Cem Hakko'nun iki kızı ne oldu?

Gazetelerin magazin sayfalarına göz atanlar, Cem Hakko'yu, güzel karısı Betina'yı, iki şirin kızını bilirler. Henüz bebek olan küçük oğlunu da... Cem Hakko, aynı zamanda Vakko Mağazaları'nın genel müdürü. Bu genel müdürlük için, babası Cem Hakko'ya bir sürpriz yapmış. Vakko'nun defilelerinden birisinin galasında, sahneye çıkmış ve kendi görevini oğluna devrettiğini açıklamış. (Vitali Hakko, tam o sırada Amerika'da bir operasyon geçirmiş, yorulmaması gerekiyormuş. Falan, filan.)

Cem Hakko, bir vesileyle o çok duygulandığı geceyi anlatmış ve demiş ki; "Hayatta iken bana bu yetkiyi verdi. Benim için müthiş bir olay. Üstelik en büyük şansım, ondan akıl alma imkanının bulunması. Şimdi ben de kendi kendime soruyorum. Acaba aynı şeyi oğluma yapabilecek miyim diye."

Şimdi biz de soruyoruz, niye aynı soruyu kızlarınız için de sormuyorsunuz? İki kızınıza ne oldu?

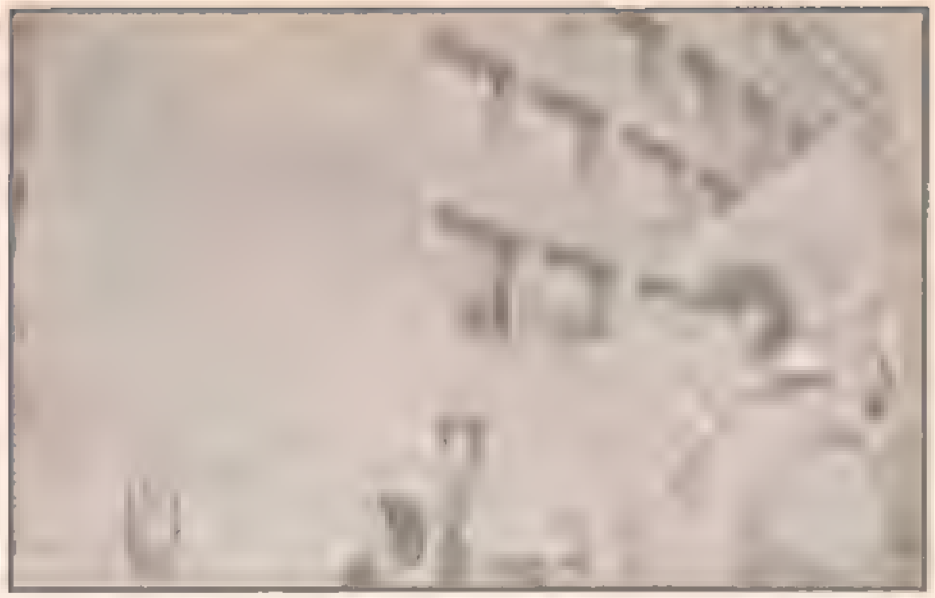

Bekaret kontrolü "hikayeleri" devam ediyor

Devletin olmadığı yerde aile var

Kimliğini yitiren hatta ölümü seçen kızların yaşadıkları yetmiyor. İlkokul çocukları da tehdit altında.

Bekaret kontrolüne izin veren Ortaöğretim Disiplin Yönetmeliği çeşitli tepkilere yolaçtı. Protesto gösterileri, açıklamalar yapıldı. Milli Eğitim Bakanı Nevzat Ayaz "İffetsiz öğrencilerin okuldan uzaklaştırılması"na ilişkin, tartışmalı maddeyi yeniden düzenleyeceklerini açıkladı. Olaylar ise bitmiyor. Geçtiğimiz günlerde İstanbul, Zeytinburnu'nda bir ortaokul öğrencisi "erkek arkadaşlarıyla fazla samimi" denerek bekaret kontrolüne goturulmüş. Bu olay üzerine kızlarını okuldan alan aile, apar topar taşındı. Komşuları nereye gittiklerini bilmiyor. (Biz de olayı komşulardan öğrendik, bütün aramalarımıza rağmen taşındıkları yeri bulamadık.) Çeşitli okullarda söylentiler var. Bazı yöneticiler "bekaret kontrolü" tehdidini sürdürüyor. Bazı okullarda kızlarla erkekler "artık" aynı sıralarda oturtulmuyor. Herkesin kendine göre bir yorumu var. Bu tartışmalar sırasında kimileri "Okul yönetimi çocukların eğitiminden sorumludur. Namusu ve iffeti ise ailesinden sorulur" demişti. Biz de bunu merak ettik. Bu işten aile sorumlu olunca ne oluyor?

Güney illerimizden birinde birkaç yıl önce küçük bir kızın yaşadıklarını öğrendik. Ne olduğunu anlamamış. Yalnız o biraz şanslı. Çünkü doktor annesine bağırıp çağırmış; "Manyak mısın nesin, çıkın dışarı" dediğini hatırlıyor. İlkokul son sınıftayken bir hafta sonu arkadaşlarıyla gezmeye gitmişler. Vaktin nasıl geçtiğini anlamadıkları için de çok geç kalmışlar. "Hava kararmak üzereyken eve geldiğimde annem çılgın gibiydi "Neredeydin?", "Kimlerleydin?", "Ne yaptınız?" sorularına nasıl cevap verdiğimi hatırlamıyorum" diyor. Annesi kolundan tuttuğu gibi doktora götürmüş. Doktor çok kızmış, bağırıp çağırmış. Annesi de başı önünde biraz kızgın, söylene söylene eve dönmüşler.

Sonra genç bir kadın anlattı. İlkokulu bitirdiği yıl, arkadaşlarıyla birlikte kırlara gezmeye gidince, kendisini doktorun karşısında bulmuş. Daha önce hiç görünediği "garip bir yatak vardı" diyerek anlatmaya başlıyor. Sonrasını hatırlamıyor. Sadece ağlamış. Günlerce sürmüş ağlaması. Annesi ise "neden ağlıyorsun?" diye kızıyormuş. "Tamam işte, bir şey olmamış" ya da "Bir daha gider misin?" cümlelerini hatırladığını söylüyor. "Bayıldım galiba" diyerek açıklamaya çalışıyor. Bir ara gülümsüyor, "yakın zamana kadar bu olayı değil birine anlatmak, kendi kendime bile düşünemezdim" diyor.

Bekaret kontrolü nedeniyle kimliğini yitiren hatta ölümü seçen kızların yaşanıları hikaye gibi anlatılıyor. Bu kontrolü isteyenlerin yarısı devlet yetkilileri ise yarısı da aileler. Sonuç aynı, kızlar ya ölümü seçiyor ya da başedemediği bir yükün altında eziliyor. Ne uğruna... geçenlerde Cumhuriyet gazetesinde gözümüze çarptı, fıkra gibi anlatılıyor; "Baba oğul evde tavla oynamak istemişler, tavlanın zarları yok. Anneye sorulmuş. Bilmiyor. İlkokula giden küçük Ayşe, zarların arandığını duyunca telaşla odasına koşmuş bir yandan da annesine sesleniyormuş, 'okulda zar kontrolü yapılacakmış diye ben almıştım, vermem'...

356 kadın öldürüldü

İki yılda pek çok kadın öldürüldü, pek çok kadın da başka ülkelere kaçmak zorunda kaldı. Ama dışarıda yaşamak da zor.

Paris'teki bir kadın dayanışma merkezi olan Pluri-Elles, cumartesi günlerini Paris'e kaçmış olan Cezayirli kadınlara ayırmış. Büronun Cumartesi görevlisi olan Fatiya'ya göre, kendi ülkelerinde ölüm tehdidiyle karşılaşan kadınlar akın akın Fransa'ya kaçıyor ve bu ülkeden sığınma talep ediyorlar. Kendilerine verilen üç aylık kalış izni bittiğinde ne olacağı ise hiç belli değil. Samila, "Kalış izninin yenileneceğine ilişkin hiçbir garanti" olmadığım vurguluyor. Hayatı boyunca biriktirmiş olduğu parasının sonuna gelen Samila, Pluri-Elles bürosuna bir iş teklifi olup olmadığını öğrenmeye gelmiş. Kendisi Cezayir'de iş kadınıymış, şimdi "Ne iş olsa yaparım" diyor.

Geçtiğimiz Kasım ayında Samila aniden telefonla ölüm tehditleri almaya başlamış. Korkudan, Aralık ayında Fransa'ya gelmiş. "Telefondaki sesler beni ölümle, tecavüzle tehdit ediyorlardı. Çalışan, kendi başına sokağa çıkan, ya da onların dayattıkları giysileri giymeyen kadınları taciz ediyorlar. Onlardan değilseniz, düşmanları sayılıyorsunuz.

Kadın gruplarının araştırmasına göre, 1993'ten bu yana en az 356 Cezayirli kadın köktendinciler tarafından öldürülmüş. Bu kadınlar, tesettüre uygun giyinmeyi, çalışmaktan ya da okula gitmekten vaz geçmeyi reddettikleri için kızgın köktencilerin hedefleri haline gelmişler.

Cezayir'den gelen son haberlerde ayrıca genç kızların, bazen ailelerinin gözleri önünde kaçırılmalarından söz ediliyor. Bu kızlar köktenci İslamcıların "geçici karıları" oluyorlar. Evlere kapatılan bu kızlar yemek yapmaya, erkeklerin çamaşırlarını yıkamaya ya da dikiş dikmeye zorlanıyorlar. Cezayirli Demokrat Kadınlar Meclisi'nin görüştüğü Durda adındaki 17 yaşında bir genç kadın, kendisinin götürüldüğü evdeki kızların en küçüğünün ancak 12 yaşında olduğunu söylemiş. Bu kızların hepsi tecavüze uğramış ve bazıları da öldürülmüş.

Şimdilerde insan hakları örgütlerini asıl kaygılandıran, kadınlara yönehk şiddetin, intikam adına işlenen cinayetlerle bir döngü halinde yeniden üretiliyor olması. Uluslararası Af Örgütü özel bir raporunda, Ozgür Genç Cezayirliler adlı İslam karşıtı örgütün yurttaşlara ölüm tehditleri yağdırmaya başladığına işaret ediyor. Af Orgütü'ne göre, 1994 Şubat'ında 17 yaşındaki Katia Bengana'nın çarşaf giymediği gerekçesiyle öldürülmesinden sonra, bu örgüt, çarşaf giymediği için öldürülen her kadına karşılık 20 çarşaflı kadını ve 20 "sakallı köktenci"yi öldüreceğini söylemiş.

En son, şeriat aleyhtarı TV. programlarıyla tanınan Raşide Hammadi, 20 Mart günü işine giderken öldürüldü. Ve böylece, Hammadi'yle birlikte, İslamcı başkaldırının başladığı tarih olan Haziran 1993'den bu yana öldürülen gazeteci sayısı 33 oldu.

Angeline Oyag
Paris, 12 Mart 1995 (IPS)

Alevi kadınlar Gazi mahallesindeki olayların ardından neler konuştular?

"Bizde zor yoktur"

Sanki yaşananlarda Aleviler suçluymuş gibi, kimilerinin komşusu selamı sabahı kesmiş. Birinin oğlu için öğretmeni "bunu okuldan alın" diye haber göndermiş.

Gazi mahallesinde kahveye ateş açıldığında, kahvenin 5-6 metre ötesinde 'Barış istiyoruz' diyorduk. 8 Mart Dünya Kadınlar gununu şiirle, müzikle, sohbetle kutlamak için bir araya gelmiştik. 60'a yakın kadın ve çocuk. Silah sesleri yüreğimizi hoplattı. Korku ve endişeyle sokağa fırladık. Sonra birbirimizi sakinleştirmeye çalışarak, lokalı boşalttık." Ziyaret için büromuza gelen Nursel, yaşadıklarını böyle anlatıyordu. Ondan sonra yaşananları hepimiz biliyoruz.

Olaylardan birkaç gün sonra biz de Merdivenköy Şahkulu Dergahı'na gitmiştik. Herkes son olayları konuşuyordu.

Sanki yaşananlarda Aleviler suçluymuş gibi, kimilerinin komşusu selamı sabahı kesmiş. Birinin oğlu için öğretmeni "bunu okuldan alın" diye haber göndermiş. Gazi Mahallesinde bazı Aleviler bir süre önce tehdit mektupları almışlar.

İçlerinden biri, kimin söylediğini hatırlamıyor ama televizyonda duyduğu bir lafı hatırlatıyor; "Özgürlük bulaşıcı bir hastalıktır" ve ekliyor "Hastalık olduğuna katılmıyorum ama gerçekten özgürlük bulaşıcıdır." Alevi kadınların görece daha özgür olduğunu, dini kurallarla hapsedilmediğini söyleyerek "şeriat yanlıları bu nedenle telaşlanıyor, bizleri engellemeye çalışıyorlar" diyor

Aleviliğin günlük hayata ilişkin kuralları olmadığım, Allahla birey arasında bir ilişkiyi temel aldığını kimsenin kimseye oruç tutmuyorsun, ya da şunu, bunu yapmıyorsun, örtünmüyorsun diye tavır almadığını anlatıyorlar. İnançları kadım ya da erkeği esas almıyormuş.

Cumhuriyetle birlikte Alevilerin ilk kez "bu ülke bizim" duygusunu yaşadıklarını vurgulayan meslek sahibi bir kadın "Son yıllarda yaşadıklarımız nedeniyle güvensizlik artmıştır" diyor. "Aslında bütün toplum güvensizlik içinde ve tepkisel... Avcılar'da bir yurt müdürü, kız öğrencilere orospular... diyebiliyor, ardından haklı bir tepki alıyor... Aleviler de kendilerini korumaya ve savunmaya çalışıyor."

Alevi kadının daha kolay dışarı çıktığına dikkat çeken Aynur'un sözlerini, "bizim için eline, beline, diline hakim olmak önemlidir" diyerek Çeşminaz tamamlıyor. Hayatın her alanında varolmaya çalışıyorlar. Yine çilekeş, yine daha fazla sorumlu kadınlar, ama söz hakkını engelleyen dini bir yapılanma yok. Filiz'e göre, dünyanın her yerinde değişik adlar altında, değişik dini ve ideolojik şemsiyeler altında kadınları hayatın dışına itme çabası var, "kendi taleplerimize kendimiz sahip çıkacağız" diyor. Kararların ve yaşamın kadın lehine olması için kadının ağırlığım koyması gerektiğinin farkındalar. Dergah'ta bir kadın grubu oluşturmaya çalışıyorlar. Alevi kadın olmak üzerine ayrıca tartışmak, dertleşmek istiyorlar.

Kadın kadına sohbet ederken çocuk lafı geçmeden olur mu? Kalabalık bir ailenin en büyük kızı olan Aynur da kardeşlerini anlatıyor. Çocuklarımın okullardaki din dersleri nedeniyle kimlik bunalımına düştüğüne dikkat çeken Filiz "Çocuklarımızı sevgiyle büyütmek istiyoruz" diyor son olarak. Sünni bilgileri içeren zorunlu din derslerinin kaldırılmasını istiyorlar. Cemevlerine izin verilmesini talep ediyorlar. Bütün konuşmalar "bizde zor yoktur" diye bitiyor. Dergah'ta bulunduğumuz süre içinde en çok bu sözü işitiyoruz. Tabağımızdaki yemeği bitiremiyoruz, "tamam abla bırak, bizde zor yoktur" diyorlar. Çay dağıtılan yeri gösterip, "isterseniz alın, bizde zor yoktur" diye de ekliyorlar.

Bakire...

Olmak ya da olunamak!

1990 yılının 6 Haziran günü, ılık bir Izmir akşamüstüsünde, -daha kesin konuşayım- saat üç ile dört arasında, ağzımdan çıkıveren "evet, istiyorum" şeklindeki sözlerime ikimiz de şaşırdık.

O andan itibaren dünyadaki hemcinslerimi ikiye ayırmaya başladım? Bakire olanlar ve olmayanlar. Ya da? Kızlar ve kadınlar! İstemsizce girıştiğim bu oyunun ne denli yorucu bir iş olduğunu tahmin edebilirsiniz. Ama işin içinden çıkışım yine bu "obsessiv" düşüncem sayesinde oldu. O gün bu gündür severim kendimi!

1990 yılının 6 Haziran günü, ılık bir İzmir akşamüstüsünde, -daha kesin konuşayım- saat üç ile dört arasında, ağzımdan çıkıveren "evet, istiyorum" şeklindeki sözlerime ikimiz de şaşırdık. Ama son şaşkınlık fayda etmedi; olanca tecrübesizliğimizle, aşkımızla her şey herşey olup bitiverdi. "Ben şimdi kadın mı oldum" şeklindeki bekareti "ti"ye almaya çalıştığım espirilere o da destek verdi. Kendimi gayet iyi hissediyordum, ta ki birkaç saat sonra sokağa çıkana kadar.

Evin hemen yakınındaki otobüs durağına gidene kadar gördüğüm kadınların bakire olup olmadıklarını düşündüm. Kırmızı yanaklı formalı lise öğrencisi bakireydi elbette, ama şu makyajlı, vahşi bakışlı genç kadın muhtemelen daha önce bir kaç erkekle birlikte olmuştu. Sol elinde alyans olan kadın da "bizden"di. Durum tespiti için hiç çaba sarfetmediğim kadınlar ise hamile olanlardı. O günlerde karşıma çıkan tüm hamile kadınlara, beni yormadıkları için teşekkür etmek bugüne kısmetmiş demek. Bunun bir "ilk gün" sendromu olup olmadığım düşündüm mü, tam olarak hatırlamıyorum; ama nasıl zor bir işe giriştiğimi bir kaç gün sonra bizim sınıftan bir arkadaşın verdiği partiye gittiğimde daha iyi anladım.

Onlar, şarkı söylerken, dans ederken, konuşurken, gülerken, içkilerini yudumlarken, ben "...mış" gibi yapıyor, aslında onları, bizim sınıfın kızlarını izliyordum. Acaba aralarında "bizden" olanlar var mıydı? Ben onlardan farklı mıydım gerçekten? Bir kaç gün önce yaşadıklarım beni değiştirmiş miydi? Acaba tecrübeli biri bendeki değişikliği farkedebilir miydi? Çevresinde "aklı başında" bilinen ben, o günden sonra kendimi sürekli böyle şeyler düşünürken yakalar oldum. Bu kategorizasyon sorunumu kimseyle paylaşmak istemedim. Çok yakın arkadaşlarıma farkında olmadan bazı ip uçları verdim, ama bunları "klasik bekaret sonrası çelişkileri" olarak formüle edebildiğim için, hiç biriyle tam olarak konuşamadım. Ama, bazen bilerek çoğunlukla bilmeyerek, bu yıpratıcı oyunu hep oynadım. Üstelik bu oyunun içine yaşıtım olan kuzinimi de çektim.

Bir süredir ayrı şehirlerde yaşadığımız, liseden en yakın arkadaşım telefon açıp "sonunda oldu" dedi. Benimkinin üstünden yaklaşık bir yıl geçmişti. Kıkırdaştık, sohbet ettik ve telefonu kapattık. İçimde müthiş bir mektup yazma isteği duydum. İlk defa, aynen yukarıdaki gibi oldukça net bir biçimde ifadelendirebildiğim duygularımı yazdım, yazdım... O tehlikeli oyunu sakın oynama, dedim ona. Kadınları her türlü sınıflandırmaya sok, ama asla "bakire olanlar ve olmayanlar" diye ayırma, dedim ona. Yazdıkça ben de biraz daha kurtuldum oyundan. Her satırda biraz daha normale döndüm. Zarfı keyifle yalayıp kapattığımda kafamdaki son kuşkulardan da arınmıştım. O gün bu gündür severim kendimi. Ve o gün bu gündür, kimsenin bekaretiyle ilgilenmem.

Çiçek

Gelin kaynana
Örtü savaşları

Çatal kaşık düzeninden, temizlik malzemelerinin seçimine kadar iki kadın neden mücadele eder ve bu mücadele ne işe yarar?

[illegible]vlenmeden önce gelin-kaynana meselesinin toplum tarafından abartildığı[illegible] hep. Anne, yabancı bir kadınla çok sevdiği oğlunu pay[illegible]lanmıyor ve sorunlar çıkıyor. Uyumlu ve yumuşak davranı[illegible] sorun çözümlenebilir gibi geliyordu. Şimdi evliyim ve çok yanıl[illegible] düşunuyorum.

[illegible] kere gelin-kaynana meselesi kesinlikle abartılıyor değil. Muhteşem [illegible] bir sorun. Ve sorunun esas nedeni paylaşmak, kıskançlık falan değil. OTORİTE! Erkek otoritesinin erkek annesi aracılığıyla kadın üstünde kurduğu baskı. Erkek gündüz çekip gidiyor, otoriteyi kim sürdürecek? Erkeğin annesi otoritenin devamlılığı. Erkek akşam geldiğinde yeniden otoriteyi geri alıyor. Erkek doğurmayan kadınlar bu yüzden perişanlık çekiyorlar. Otoriteyi sürdürecek güç eksik kalıyor ve toplum onu dışlıyor.

Kaynanamla son birlikteliğim 18 gün sürdü ve ben bu 18 günde neredeyse fıtırıyordum. Çalıştığımdan, akşamdan akşama birlikte olduğumuz için idare etmek çok zor olmadı ama yine de bir daha böyle bir 18 gün geçirmek asla istemem. Bir kere yaşadığınız evin asla sizin eviniz olduğunu kabul etmiyor. OĞLUNUN! Dolayısıyla da kendisinin. Evdeki tüm düzeni kendine göre ayarlamak istiyor. Çatalların, kaşıkların yerlerini değiştiriyor, paspasları kendi beğendiği yere koyuyor. Televizyonun, sehpanın vs.'nin üstüne örtülen örtüleri hiç sevmiyorum. Bana göre kullanışlı değil. Çalışıyorum ve onları yıka, ütüle, değiştir vs. bir de bunlara zaman ayırmaktan hoşlanmıyorum. Bu yüzden kullanmıyorum. Fakat çok sayın annem sandıkları falan karıştırıp, bir takım dantelli örtüler bulup her şeyin üstünü örtüyor. Eşime diyorum ki, kıpırdamadan dursak, bizim de üstümüze dantelli örtüler örtecek.

Ustelik annem, (biriyle birlikte yaşıyorum, onu seviyorum diye, onun annesi neden benim annem oluyor bunu da bir türlü anlamıyorum. Tamam keşfettim, anne diye yakınlık kurduruyorlar ki alanlara karışmak kolay olsun. Böylece başta sözünü ettiğimiz otoriteyi sürdürmek de kolay oluyor) dönem dönem bir ya da iki haftalık süreyle gelir, yanımızda kalır. Her gelişinde aynı şeyler. O gelir her yere bir şeyler serer gider, ben her şeyleri geri toplarım. "Topluyor" de, sermekten vazgeç, değil mi? Ne mümkün.

Annem babaannemle birlikte yemek yerken, yere sofra bezi yayarmış. Yemekten sonra bir de süpürge ile uğraşmayayım diye. Babaannem özellikle sofra bezini ittirir, yere dökermiş kırıntıları, süpürsün diye. Yaşadıklarım unutuyor mu nedir?

Jale

"Bayandan araba"

Kaput kapağı nasıl açılır, lastik inince nasıl şişirilir, sileceklerin suyu nasıl doldurulur? Bunlar zor gelebilir. Birisi yardım edebilir. Ama istemesek de ikinci sınıf sürücü muamelesi görüp arabayı haşat etmek durumunda kalıyoruz.

Ehliyetimdeki tarihe baktım. Sekiz yıldır, hafif eliğimin son üç ayı ile doğumdan sonraki üç ay dışında neredeyse kesintisiz bir biçimde araba kullanıyorum. Trafiğe çıktığım ilk günü bir kamyonun tamponuna birazcık dokunmak dışında kendi inisyatifimle yaptığım bir kaza da yok. Kırmızı ışıkta durmak gafletinde bulunduğum için arkadan gelen erkek sürücü tarafından arabamın bagajının içine çökertilmesi suretiyle cezalandırıldığım olmadı oldu tabii ama, dediğim gibi, inisyatifim dışında.

Arabamı seviyorum. Günün her saatinde tedirginlik duymadan istediğim yere gidebilmemi sağlıyor. Kimseye bağımlılık duymadan, dolmuş, otobüs eziyeti çekmeden çocuklarımı gezdirebilmemi sağlıyor.

Bütün bunlar iyi güzel de, ben bu arabaya pek iyi bakmıyorum galiba. Ustelik nedense kendimi iyi bir sürücü gibi de hissetmiyorum. Arabamı kullanacak bir hevesli bulduğum anda, direksiyonu memnuniyetle terkedip yan koltuğa yerleşiveriyorum.

Son arabamı alalı bir yılı geçti. Geçenlerde sileceklerin suyu bitince, suyun nereden doldurulduğu bir yana, kaput kapağını açmayı da henüz öğrenmemiş ya da unutmuş olduğumu farkettim. Arabanın yağı değişeceği, bakımı yapılacağı zaman, ya da bir şeyler ters gittiğinde, işi babama, erkek kardeşime, kocama havale etmeye çok alışmışım. Bu yeni araba lastikleri de bir teknoloji harikası. Lastik patlayınca öyle hemen sönmüyor,eve ya da lastik tamircisine ulaşana kadar idare ediyor. Zaten eskiden de lastik patladığında yardım edecek erkek sürücüler eksik olmazdı. Tabii ben de, arada bir, araba konusundaki bu erkek bağımlılığımdan sıkılıp mesela "kaput kapağı nasıl açılır, lastik inince nasıl şişirilir, sileceklerin suyu nasıl doldurulur?" gibi sorular soruyorum. Aptal sayılmam, belleğim de iyidir ama cevapları dinlemiyor muyum ya da biter bitmez unutuyor muyum nedir bilmem, olmuyor. Lisedeyken tarih sınavından çıktığım anda bir gece örce ezberlediğim bütün tarihleri unutuverirdim. Sanırım mesele bu, ben bu arabayı ancak o lüzumsuz tarihler kadar kendime ait, kendimle ilgili bir şey gibi hissediyorum herhalde. O kadar ki, evde pek titiz bir kadın olmamakla birlikte pasaklı bir kadın da olmadığım halde, arabayı yıkatmak, küllükleri dökmek, paspasları silkelemek gibi şeyler bile seyrek olarak geliyor aklıma.

Evde ilk feminist mücadele cephesini açtığımda bulaşıklar kocamla aramda müthiş mevzii çarpışmalara konu olmuştu. Hakkını yemeyeyim, uzun bir alışma döneminden sonra bir süre için bulaşıkları düzenli olarak yıkadı. Ama ocağın silinmesi ya da tencerelerin içine su konulup beklemeye (beni) bırakılmak yerine zahmet edilip yıkanması konusunda hüsrana uğradım. Böyle bir şey ne aklına geliyordu ne de hatırlatıldığında bunun lüzumuna ikna oluyordu. Aslında haklıydı tabu. Temiz çatalın, bardağın bitmesi onu da mağdur duruma düşürüyordu ama yemek yapmadığına göre tencereyle, tezgahla, ocakla bir alıp veremediği yoktu. En önemlisi, mutfak onun değildi. Mutfaklar bizim, arabalar adamların. Yalnızca arabalar mı?

Yalçın Pekşen Hürriyet'te "Bayandan Araba" diye bir yazı yazmış. Adam kadın düşmanı mıdır nedir, sanılanın aksine, bayanlardan alınan arabaların çok kötü kullanılmış olduğundan söz ediyor. Ve bu konuda araştırma yapmış olan Ahmet Çelik adlı arkadaşının verdiği şu sonuçları aktarıyor: "(bayanlar)... sürekli debriyaja bastıklarından debriyaj balataları çok fazla yıpranır. Fren balataları da aynı şekilde zamanından önce zarar görür... Dört ve beşinci vitesten korkan bayan sürücüler, arabalarını ikinci ve üçüncü viteslerle çok zorlarlar. Böylece motorun yıpranma süresini yarıya indirirler... Biraz da dikkatsiz oldukları için özellikle İstanbul gibi çukuru bol bir kentte, hemen hemen her çukura girmeyi başaran bayanlar arabanın dingil aksanımı da epey yıpratırlar..."

Ne diyeyim, doğrudur. Ahmet Bey daha bir sürü şey yazmış, onları ben üstüme alınıyorum, ama eminim alacak "bayanlar" vardır. Hepsi doğru da sebep Ahmet Bey'in iddia ettiği gibi "dikkatsizlik", "doğuştan yeteneksizlik" filan mı, o kuşku götürür.

Pekşen'in Hürriyet'teki yazısında dediğine göre "bayanlar bu yazıya epey alınmışlar" ve de "bayanların erkeklerden daha iyi sürücü olduklarını, dünyadaki araba kazalarının yüzde 90'ına yakınını erkeklerin yaptığını" bildirmişler. Gerçi Pekşen hemen bir uzman görüşüne başvurarak bu tezi geçersiz hale getirmiş. Ama her "uzman"ın dediğine inanmak gibi bir adetim olmadığından ve kadınların trafik kurallarına erkeklerden daha çok uyduklarını çok duyup gözlediğimden ben yine de kadınların az kaza yaptıklarına inanıyorum.

Şimdi kadınların kuralllara daha çok uyup az kaza yaptıklarını da dikkate alacak olursak, sakın Ahmet Bey'in dikkatsizlikten kaynaklandığını sandığı araba katliamı kadınların ürkekliğinden kaynaklanıyor olmasın? Yeşil ışık yandığında hareket etmekte geciken bir erkek sürücüyse, üç korna sesi duyulurken, bir kadın sürücüyse on kornaya birden basılmaz mı? Gel de ayağını debriyajdan çek! Erkek sürücüler arabalarını çukurlardan korumak için şeritler arasında dans ederken, bir kadın aynı şey "ne de olsa kadın işte, acemi" olmaz mı? Gel de çukurları atla!

Kadınlar arabalarına "kötü muamelede" bulunuyorlarsa, bunu ürekliklerine, erkek sürücü teröründen duydukları korkuya vermek sanki daha makul gibi görünüyor. Özellikle geceleri, rahatça yürümekte bile zorlandığımız caddelerde, yollarda, sokaklarda araba kullanmak kolay mı? Dolmuşta, otobüste yayılarak oturma hakkını kendilerinde gören beyler, tabii ki aynı zamanda yolların, caddelerin de sahibi. Kocasına kızıp çocuğunu dövmek, ikinci sınıf sürücü muamelesi görüp arabasını haşat etmek de biz kadınlara özgü demek ki.

Eeee ne yapalım Yalçın (ve Ahmet ve de uzman) Bey, bize küçükken araba, uçak, tren almadılar. Çoğumuz ehliyet alıp sürücü olalım diye teşvik görmedik. Yollarda erkek sürücüler tarafından benimsenip cesaretlendirildiğimiz de pek söylenemez. Öyleyse arabaların canına biraz okunacak ama neyse ki "insan" ezmek konusunda erkeklerle boy ölçüşemiyoruz.

Nesrin Tura

Beyaz diziler kadınlar için pornografi mi?

Aşkın ve cinselliğin tarihi boyunca bir işbölümü yapılmış sanki; aşk, romantizm, duygusallık kadınların, cinsellik ve erotizm ise erkeklerin alanı sayılıyor. Bu cinselliğin aktarılması sürecinde de geçerli; kadınlar duygularını erkekler ise arzularını ifade ediyorlar.

Bu işbölümü, ticari erotik edebiyatın biçimlenmesinde de kendini gösteriyor. Erkekler, temel olarak pornografik malzemeyi tüketiyorlar. Bu da, sektörün yaratma sürecinde ve üretimde ağırlıklı olarak erkeklerin bakış açısını, taleplerini yansıtmasına sebep oluyor tabii ki.

Buna karşılık, kadınların tahrik olmak için ülkemizde Beyaz Dizi ve Pembe Dizi adıyla tanınan, nerdeyse anonimleşmiş aşk romanlarını okudukları söyleniyor. Gerçekten de, ilk öpücük için altmış sayfa beklenen, bununla ilk sevişme arasında bir on sayfa geçen bu metinler kadınların cinsel hayalgüçleri açısından, hemen soyunulan, atmosferden, duygulardan çok bedenlerin tarif edildiği, genellikle şiddet içeren pornografiye göre daha uyarıcı olabiliyor. Birçok yetişkin kadın, bunlarla büyüdüklerini, bu kitapları hâla da tahrik edici bulduklarını itiraf etmekten kaçınmıyorlar.

Bu kitapların sayfaları boyunca ürperen tenlerin, nefesi kesilmek istenen dudakların imgesi, pornografide kolayca sertleşen ve nasılsa bir türlü inmeyen penislerden daha iç gıcıklayıcı onlar için. Bu metinler kadınları tahrik ediyor ama açık bir cinsellik yeralmıyor sayfalarda, buna karşılık duyguların, cinsellik sözkonusu olduğunda ise eylemden çok arzuların ayrıntılı bir tasviri var.

Bu muğlaklık, kapalılık cinsellikle ilgili belirli engellemeleri olan kadınlar için çok uygun; bir yandan da eşit olmayan toplumsal ilişkilere katılmalarını kolaylaştıran romantik bir fantezi dünyası sağlıyor onlara. Böylece yer yer kadınlar tarafından da tüketilmekle birlikte cinselliğin açık biçimde ifade edildiği malzemeye ulaşma ayrıcalığı esas olarak erkeklerin elinde.

Oysa bu romantik metinler, cinsiyetçilik konusunda pornografiden daha masum sayılmazlar. Bu romanlarda her zaman kadınların ayaklarını yerden kesen güçlü bir erkek var ve aşkın aracılığıyla erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliği yeniden yeniden üretiliyor ve onaylanıyor. Bunların yaygın olarak üretilen pornografik metinlere bu açıdan tek üstünlüğü kadınlara yönelik şiddeti provoke etmemeleri. Çünkü, tecavüz, kadının canının yakılması, rızası dışında ilişkilere, eylemlere, bazen şiddet, bazen de baştan çıkarmayla zorlanması, kendi hazzını gözetmeksizin erkeğe hizmet etmesi en yaygın porno fantezileri arasında. Romantik edebiyat ise "bir tokat"ın ötesinde bir şiddet içermediği için de cinsiyetçiliği göze batmıyor.

"Bir süre Beyaz ve Pembe Dizi'nin çevirisinde çalıştım. İki dizinin birbirinden ayrılması şöyledir; Beyaz Dizi'de ilk aşklar anlatılırken, Pembe Dizi'de tecrübeli (yani bekaretim bozdurmuş demek isteniyor) kadınların hikayeleri yer alır. Bu bile herşeyin ne kadar fantezi dünyasına yönelik olduğnu gösteriyor. Ayrıca, çeviri sırasında herşey belirlenmiştir; örneğin 'erkek' ve 'kadın' kelimeleri asla kullanılmaz, çevirmen yanlışlıkla kullansa bile düzeltilir, örneğin 'genç adam' denir. Hikayeler, tıpkı pornografide olduğu gibi birbirine çok benzer, bütün değişiklik olayların geçtiği ortam ve tarihlerdedir. Mekanlar, atmosfer ayrıntılı biçimde tasvir edilir. Nasıl ki pornografide herkes standart güzellik ölçülerine uyuyorsa, bu kitaplarda da herkes güzeldir, yakışıklıdır. Erkekler, mutlaka kadınlardan birkaç yaş büyük, birkaç santim uzundurlar. Pornografide üşümek, kötü koku, insanın bir yerinin kaşınması ya da taraflardan birinin isteksizliği gibi gerçekçi ayrıntılar yer almıyorsa, bu romanlarda da parasızlık, tam öpüşürken birilerinin ortaya çıkıp rahatsız etmesi gibi hayal dünyasını bozacak olgulara rastlanmaz. Metinler, Türkçeye çevrilirken belli bir sayfa sayısına uyacak biçimde çevirmenler tarafından kısaltılır ve o kadar birbirlerine benzer ki insan bazen çevirmekle uğraşacağına yeni bir tane yazmak daha kolay olacak diye düşünür."

Ayıp köşe

Universitede okurken evlendim ben. Kocam sınıf arkadaşımdı zaten. O benim ilk erkeğim, ben onun ilk kadınıydım. Sadece, hayatı, büyümeyi değil; başka bir insanın, kendi cinsimizden olmayan bir insanın tenini, kokusunu, nefesini keşfetmeyi, sevmeyi, alışmayı birlikte yaşadık. Evliliğimiz şevkat, anlayış ve tanışmanın o ılık rahatlığı içinde sürüyordu. Mutluydum.

Bir gün, yakın bir arkadaşımın işyerine gittim. Orada genç bir adam, varlığıyla değil ama bana bakışıyla dikkatimi çekti. Daha önce bana alıcı gözle bakan erkekler olmuştu tabii, ama genellikle ya rahatsız ederler ya da hayranlıktan çok değerlendirmeyle bakarlardı. Bu adam ise kararını vermişti belli ki; benden büyüleniyordu.

Gerek başkalarının yanında, gerekse başbaşayken sanki konuştuklarımızın, aramızda yaşanan ama tene ait olmayan hiç birşeyin önemi yoktu. Yakamın, eteğimin her açılışında: etimin normal olarak görünmeyen bir parçası göründüğünde onun gözlerinde dokunma arzusu aşikârdı.

Sonunda, kaçınılmaz olan gerçekleşti; ev arıyordum, artık kocamla devam etmem imkânsızdı çünkü. Bir arkadaşımın boşaltmaya başladığı bir evi benim kiralayabileceğimi söyledi. Birlikte, bakmak üzere o eve gittik. Bizi tanıyan, tanımayan birileri olmadan bir çatı altında ilk yalnız kalış.

Evde çok az eşya kalmıştı, üzerlerine örtü örtülmüş iki koltuk, bir yer yatağı, bir hah. Kapı kapanır kapanmaz ikimiz de tutulduk sanki. Birşey yapmak, birşey söylemek mümkün de değildi, gerekli de. Yanıma geldi, omuzlarımdan tuttu; sanki susamış gibi beni öpmeye başladı. Perdeden sızan buz rengi ışığın altında soyduğu, uzun uzun seyrettiği bedenim bana ait değildi sanki. Bir kadın bir erkeğin bakışları altında biraz yabancılıktan biraz da acaba beni beğenir mi diye utanır. Ben utanmıyordum çünkü beni beğendiği dünyanın bütün gerçeklerinden daha açıktı ve o benim yabancım değildi ki. Birbirimizi öptük, okşadık, canımızı acıtarak sarıldık. İçime girdi. Boşaldık. Ama bedenlerimiz birbirinden kopmuyordu. Yeniden öpüşmeye başladık. Birbirimizin teni, bedeni tek mutluluk kaynağımızdı artık. Uyuduk, uyandığımda onun beni tekrar istediğini hissettim. Bu defa acelemiz vardı sanki, arkamdan belime sarılıp içime girdi. Bir eh gövdemde dolaşıyordu. Ne inanılmaz bir duygu! Yeniden uyandığımda gün ışıyordu. Eve, kocama telefon etmeliydim! O sırada yanımda, artık bana dünyanın en çekici erkeği gibi gözüken adam uyandı; "Birazdan yiyecek birşeyler alayım," dedi. Bir yandan da bana sarılıyor, bedenimi elleriyle uyandırıyordu. Telefon, dış dünya aklımdan uçup gitmişti bile.

Bunların aklıma yeniden gelmesi üç gün aldı. O evden, onun kokusundan ayrılmak, artık tamamen birbirini kanıksamış ve sakınacak hiç birşeyi kalmamış bedenlerimizi koparmak çok zordu. O evden, bu geçici olacağı mutlak hayat parçasından çıktım. Kocam, işyerindeki arkadaşlarım beni arıyorlardı. Işimi değilse bile, kocamı kaybedeceğim belliydi. Uzun, sıkıcı konuşmalar, mahkeme, eşyaların bir yerden bir yere taşınması. Sonra zaman herşeyi biraz durulttu tabii. Başka bir erkekle tanıştım, yumuşak, sakin, anlayışlı. Birbirimizden hoşlandık, yine alıştığım huzur denizi içinde yüzüyordum. Bir gece, evde yalnız uyumaya hazırlanıyordum. Telefon çaldı. Arayan işyerinde hayatımın en önemli karşılaşmasını yaşadığım arkadaşımdı. Telefonu kapattıktan sonra, onu, onun tutkulu temasım ne kadar özlediğimi farkettim. Gözlerimi kapattım.

Yine o bürodayım. Odadan odaya dolaşırken bir odada, onu tek başına buluyorum. Beni görünce hiç şaşırmıyor, hemen yanıma gelip kapıyı kilitliyor ve sonra yine tutkuyla önce dudaklarımı sonra boynumu öpmeye başlıyor. Hatırladığım, özlediğim tatlar, kokular zihnimde canlanıyor. Bir yandan öpüşüp, bir yandan soyunuyoruz. Orada öylece, ayakta birbirimizin her yerini öpüyor, okşuyoruz. Odada, bürolarda bulunan geniş koltuklardan var bir tane. Bir süre o koltuğun üzerinde, henüz o benim içime girmeden ama benim ıslaklığını onun sertliğine bulaşarak, sanki sabrımızı smarcasma sevişiyoruz. Yere atılmış elbiselerimizin üzerine uzanıyor, onu içime alıyorum, bacaklarım belinin yanma, başım, kollarım, ağzım omuzları, boynu ve dudaklarında. Geliyorum. O kendini tutuyor. Beni yüzüstü yatırıyor. Bir eli klitorisime dokunurken tekrar içime giriyor. Nefesi ensemde, önce o sonra ben geliyoruz.

Sabah telefonun sesiyle uyandım. Dünkü arkadaşım. "Sesin iyi gelmiyordu dün gece," dedi. "Bugün bana uğrasana." Kabul ettim. Öğlen tatilinde büronun kapısından içeri girerken çok rahattım doğrusu. Aradan uzun zaman geçmişti. Beni, daha doğrusu yaşadığım skandalı artık kimse hatırlamıyordu. Herkesi selâmladım, oturdum. Sıradan büro hali. Çayım geldi, bir sigara yaktım, orada bulduğum bir dergiye bakıyordum. Birden herkesin sanki sessizleştiğini farkettim. Başımı kaldırdım, kapıdan kim giriyor olabilir?

hangi yaşta kaç yaşında olsak?

caminin yıkıldığı yaşta mihrabı yerinde tuttuk diyelim, arzularımızı ifade etmemiz yakışıksız kaçacaktır.

Yaş: Kadınların cenderesi

kadınlar bir türlü yaşlarından hoşnut olamıyorlar. gençken insan hem aklın yaşta değil başta olduğuna kimseyi inandıramıyor, hem de bir türlü görüntüsünden memnun olmuyor. her sivilce, her gram yağ insanın dünyasını karartıyor. oysa genç kızlığın en çekici çağ olduğuyla ilgili türlü rivayet var. nitekim erkek şarkıcıların kliplerde âşık oldukları kadınların hepsi gencecik. ama yine kliplere bakarsak bir erkeği arzulamak otuz otuzbeş yaş arası kadınların harcı gibi görünüyor. üstü çıplak delikanlıların bedenlerine tutkulu gözlerle bakan, tenlerinde yanan ateşleri filân anlatan kadınların hepsi yolun yarısını bulmuş gibi gösteriyor. hem arzulanıp hem arzulamak için hangi yaşta olmamız gerektiğine bir türlü karar veremiyoruz. acaba ibrahim tatlıses'in, özcan deniz'in ya da mahsun kırmızıgül'ün kliplerindeki deli divâne olunan genç kızların yaşında mı olsak; yoksa emel müftüoğlu, billur kalkavan, sezen aksu falan gibi erkeklere duyduğumuz arzuyla ateşlenen otuzluklar mı olsak.

eğer çocuk doğurmuşsak ya da doğurmayı düşünüyorsak bunların hiçbiri bize uymaz zaten. bir anne, kaç yaşında olursa olsun arzunun ne nesnesi ne de öznesi olamaz tabii. bu durumda muhakkak ki en güzeli artık çocuğun yaşına göre (ideal doğum yaşı yirmibeş civarı olarak alınacak) otuzlarında olmaktır. çocuğunun arabasını iten sade bir kadın, henüz yirmiyedi yaşında; ne saygıdeğer bir görüntü.

anne olmamız ya da mesleğimizle değil de yaşımız dolayısıyla saygı görmemiz için kırkları devirmemiz gerek. "caminin yıkıldığı" bu çağda "mihrabı yerinde" tutmayı hadi başardık diyelim, cinsel arzularımızı ifade etmemiz yine de yakışıksız bulunacaktır. elliyi aştık mı bu işlerden iyice vazgeçmemiz kaçınılmaz tabii. ama bu yaşın da başka bir rahatlığı var; sokaklarda laf atan, sataşan neredeyse hiç kalmaz. yapanı da kimse hoş görmez zaten; koskoca kadına, ayıp değil mi canım! ama sokağa çıksak ne olacak; kadınlar bir yaştan sonra sokakta gezip tozmaz ki. gençliğimizde aile baskısı yüzünden yasak olan gece gezmeleri, eğlenmek bu sefer de çevrenin yadırgaması yüzünden zorlaşır. demek ki eğlenmek için de belli bir yaşta olmamız gerek.

yani giyimin, kuşamın, aşkın, cilvenin eğlenmenin herşeyin yaşı belirlenmiş biz kadınlar için. çalışmak deseniz, bütün iş ilânlarında "otuz yaşını geçmemiş" diye başlıyor.

sizin de kafamız karışmıyor mu? hem çekici bulunup hem arzulanmak, hem arzulanıp hem anne olmak, istediğimiz gibi giyinip kuşanıp istediğimiz gibi gezip tozmak için bizim kaç yaşında olmamız gerek?

ayşe düzkan

Ellisinden sonra kalkıp da [redacted] "içinde kalmış" denir.

Yaşmuzm baskısını hissetmeden yaşamaya çalışmak belki de daha mutluluk verici.

Hangi yaşta oldukları bütün insanlar için önemli tabu ama kadınlar açısından bunun belirleyiciliği fiziksel, yani bedenin yıpranmasıyla ilgili olmanın ötesine geçiyor. Kadınların, kendilerini nasıl hissederlerse hissetsinler, hangi yaşta nasıl yaşayacakları tamamen toplumsal olarak belirlenmiş şeyler.

İş daha giyim kuşamdan, hatta belki de en önce oradan başlıyor. Hangi yaşta neyin nasıl giyileceği yazılı olmayan kurallarla belirlenmiş sanki. Örneğin yaşlı kadınlar parlak renkler, kırmızılar turuncular giyemezler. Eskiden genç kızların siyah giymesi de pek hoş karşılanmazdı ama rock punk falan modalarının çıkmasından sonra bu kural tersine döndü adeta. Gerek sıcaktan korunmak, gerekse seksapel için açık giyinmekse orta yaşa kadar mübah kadınlara.

Saçların hangi yaşta ne boyda olup nasıl taranacağı da belli tabii. Kurdeleler, renkli tokalar genç kızların harcı. Saçını uzatıp omuzlarına salmak da ellisine kadar yapılabilecek birşey. Çok kısa kesilmiş saç, kuyruk filan gibi teferruatlar da "bir yaştan sonra olmaz" tabiatıyla.

Kadınlarını toplum içindeki davranışları da yaşlarına göre belirleniyor. Gülüp söylemek genç kızların hakkı. Eğlenmek; ama diskoda, ama düğünde dans etmek de orta yaşa kadar hoş karşılanan birşey. Ellisinden sonra kalkıp da oynayana "içinde kalmış" denir. İyice aile arasında, aile ortamında ya da kadın kadına olmadıkça eğlence yerlerinde yaşlı kadınların bulunması da adetten değil zaten.

Kadınların neredeyse en çok belirlendiği, kısıtlandığı alan olan cinselliğin yaştan etkilenmemesi mümkün değil tabii. Kadınların hangi yaşta nasıl bir cinsellik yaşayacakları, arzularını, taleplerini nasıl nereye kadar ifade edecekleri en ince ayrıntılarına kadar belirlenmiş adeta. Genç kızların cinselliği en çok bekaretle, biraz da bilgisizlikle kısıtlanıyor. Kadınların önemli bir bölümü için cinsellik zaten evlilik sonrası sözkonusu edilebilecek birşey. Ama evli olsun olmasın bir yaştan önce kadınların cinsel arzuların ifade etmeleri şaşırtıcı bulunuyor. Oysa kadınların gençken en çekici hallerinde olduklarıyla ilgili yaygın bir varsayım var. Orta yaşı geçmiş kadınların ise kendilerini cinsel birer varlık, yani cinsel olarak arzulayan ve arzulanır bir insan larak ifade etmeleri neredeyse tahammül ötesi addediliyor.

İlerlemiş yaşın en büyük avantajı ise saygı görmek. Çünkü fizik profesörü falan değilse bir kadının belli bir yaşın altındayken toplumda lafım dinletebilmesi neredeyse imkânsız birşey. Kadınların sözleri ancak orta yaşı geçtiklerinde kaale alınır oluyor.

Bu kurallara hiç aldırmayan kadınlar yok mu; var tabii. İlk akla gelen Aysel Gürel mesela. Ama onun kadar ünlü, zengin, başarılı değilseniz "deli" muamelesi görmek kolay değil muhakkak ki. Ayrıca insanın kendini daha az güçlü hissettiği genç yaşlarda bu kuralları çiğneyip toplumla, aileyle yüzyüze gelmesi iyice zor. Her çağda yaşımızın baskısını hissetmeden yaşamaya çalışmak belki de daha mutluk verici.

Kıl tüy muhabbeti

"Sen na

Fatma: Benim en bariz bıyığım var, yani bacaklarımdan daha vahim bıyığımın durumu. Sarartıyordum. O aralar saçımı çok kısa kesiyorum, saç burudu alnımı. En iyi kız arkadaşımın doğumgünü olacak, ondört yaşında falanız. Beğendiğimiz çocuklar var, annesi izin vermiş, oğlanları doğumgününe davet edeceğiz, bir hafta önce kuaföre gidildi. Ve benim alnımdan iple saç aldılar. Çok canım yandı.

Gaye: Benim Nuran ablam kuaförde çalışıyordu, benim de bıyıklarım çok korkunçtu, o bıyık almayı öğrenecek diye ala ala bitti bak şimdi. Sonra öyle pat ağda yapıyor olduk. Küçükken bir aralar jiletledim, anneme çok kızdım jiletlememek gerektiğini öğretmedi diye. Almaya en başından kim başladı diye acayip sinirleniyorum. Almasalar belki biz de almazdık diye düşünüyorum ama sonra Romen kadınları var ya, fahişelik yapan kadınlar değil, ticaret yapan kadınlar; onları izledim. İlk geldiklerinde çok tüylüydüler. Ama sonra ikinci gelişlerinde, üçüncü gelişlerinde onları görmez oldum artık. Burada almayı keşfettiler diye düşünüyorum.

Fatma: Ama bence ince çorap alınan bacağa göre düzenlenmiş birşey.

Ayşegül: Çok hoşuma gitti ince çorabı hatırlatmış olman. Benim genç kız olmakla, büyümekle ilgili ilk anım herhalde ince çorap giymek. Onüçüncü yaşgünümde hediye gelmişti. Sonra onbeş ya da onaltı yaşındaydım, ponza taşını sürtersin ve kıllar düşer diye duymuştum. İşte banyoda sabunladım, mabunladım. Yaptım öyle. Ondan sonra bir kız vardı, birlikte gezerdik. Birden bire "Çok acıdı mı?" dedi. Yani yalnızca bakarak, kıpkırmızı görerek anladı. (Gülüşmeler)

Fatma: Bununla ilgili şunu hatırlıyorum hep, "Ama acır," diyorsun. "Ama güzellik kolay olacak birşey değil, bedeli var," diyorlar.

Gaye: Annem, "Yüz kasap yüz, güzellik için," der.

Ayşegül: Ben sonra bir süre jilet falan kullandım, sonra ağdayı keşfettim. Ağda çok iyi çünkü beş dakikada bitiyor. Ustüne bez koyuyor, şak şak. Fakat sürekli olarak beni yakalayıp aldırmak istemediğim yerleri de almak istiyorlardı. Kasık, bir de koltuk altı. Acır, bayılacağım diye düşünürdüm. Ama o kavgayı çok iyi hatırlıyorum, ticari birşey değildi. Bir kadının orasında tüy olmamalı fikri vardı ve o dayanışmaydı yani, kadınlar arası bir iş yapılıyor. Sonra yurtdışına gittim, orada ağda bilmiyorlar. Balmumu eritiyorlar ve çok zaman alıyor. O yüzden yaptırmıyordum, buraya geldiğimde uçaktan iner inmez sevgilim bırakırdı arabayla ağdacıya. Bir iki tur atardı. Sonra nedir bu rezalet diye düşünmeye başladım. Ve nasıl karar verdiğimi bilmiyorum, bir on yıl mı var, onu çıkaramıyorum. Ama ilk bıraktığım zaman çok çok rahatsız olduğumu hatırlıyorum, çok çok rahatsız olduğumu... Denize girerkenki azabı çok iyi hatırlıyorum. Ne kadar zordu ama tuttum kendimi, dişimi sıktım. Ben bu rahatsızlıkla başedeceğim öteki rahatsızlığı istemiyorum.

Gaye: Ben evlenene kadar ağda falan öyle çok yoğun birşeyim olmadı. Denize giderken cırt cırt yapardım bir tek. Evlenirken hamama gittik Nuran ablamla. O zaman önümü falan çok ellemiyorum ben. Hamamı çok sıcak yapmışlar, eridi, perişan olduk. Bacaklarım koca koca mor oldu. Ama ağda yapmam da lazım. İşte bizim köyde bir hafta falan oluyor düğün hikayeleri. Ertesi gün eşimin ailesinin evine gideceğim. Yine kuaförde çalışan Emine vardı, akrabamızın kızı ben alayım dedi. Kollarımın altım falan aldı, önünü de alayım dedi. Yok dedim ben utanırım, alayım dedi, gideceksin şimdi. Çok iyiydi o, psikolog gibi rahatlattı beni. Tamam dedim.

Fatma: Benim için en vahimi koltuk altıydı nedense. Yani o gorunuş, büyüdüğünü belli eden yerler, müstehçen olan yerler. Kasık, koltuk altı. Bacak o kadar önemli değildi. Yani artık çocuk değilsin. Onu göstermemek lazım. Çocuk gibi olmalı beden. Ben uzun yıllar kasığımın falan tamamım aldım. Sonra bir gün kocam, "Böyle tavuk gibi yolunmuş beğendiğime emin misin?" dedi. Ben de anladım ki, böyle memeleri olan bir bebek bedenine ulaşmak o kadar cazip birşey değil.

Nuran: Erkeklerin hiç biri özellikle kasıklarda kıl olmayan kadınlardan hoşlanmıyor.

Gaye: Hoşlanan da var, hoşlanmayan da.

Ayşegül: Yani, kaymak diye birşey hatırlıyorum. "Kaymak" lafının temizlikle, çok yumuşaklıkla ve istekle de ilgisi var.

Fatma: Resmi güzellik kılsız tabii. Bütün mankenler kollarının altım kaldırdılar mı tüysüz.

Gaye: Ama pornoda var kıl.

Fatma: Evet, hatta Madonna'mn bir fotoğrafı vardır. Uzanmış, kollarını kaldırmış. Saçları sarı yine galiba ve kollarının altı çok kıllı. Simsiyah. Kinii erkek mesela hafifçe çıkmış kıl tahrik edicidir der.

Gaye: Dayımın oğulları var, köydeyiz. Bir resim var, bakma dediler. Aldım, baktım. Kadının önünde kıl vardı.

Fatma: Çok az koltuk altı kıllı olan da var pornoda. Ben ilk böyle bir resim gördüğümde, denize giriyordu kadın, bir devrim falan oldu gibi gelmişti bana. Şimdi yeni okudum, erkek mankenler falan da alıyorlarmış. Ben de merak ediyordum, bütün nesil kılsız mı oldu diye. Sonra şunu düşündüm, kadınlar kılsız erkekler kıllı diyoruz ya, hikaye birşey. Onlar çoğaltmaya çalışıyor, biz yoketmeye çalışıyoruz.

Nuran: Tanıdığım bir kız bütün kolunu ateşte yaktı. Tavuğu tütsülersin ya...

Fatma: Bir de son yıllarda erkeklerin de daha az kıllı olmasını tercih ettiğimi farkettim. Yani kolunun altını falan kısaltsın istiyorum. Gerçi eskiden erkekler şöyle olsun, böyle olsun diye hiç düşünmezdim. Sonra şunu düşündüm, müslüman birşey mi bu acaba. Bana temizlik gibi geliyor...

Gaye: Müslümanlığın temizlik ilkesiyle ilgili birşey. Buğdaydan büyük olmayacak.

Ayşegül: Erkeğin almasım düşünemiyorum ben. Yani traş etsin de tamamen yok mu olsun...

Gaye: Ben sakaldan nefret ederim. Yüzünde olmayacak öptüğüm zaman.

Fatma: Ben arasını severim. Pis sakal. Erkekleri konuşmaya başladık di mi.

Ayşegül: Fakat senin kullandığın tüyler arasına giriyor onlar da. Ben ilk kıllı kadın, abimin sevgilisi miydi turist miydi neydi, onda gördüm. Türkiye'de kıllı bacak göremezsin.

Gaye: Ya da kalın çorap giyiyorsun.

Ayşegül: Ama uzayınca çoraba takılır. Hele mesela bacağın kıllıysa etek giyemezsin, bütün kıyafetim de etkileyen birşey.

Fatma: Ya da mesela yazın, üç gün almamışsam, kolsuz birşey giymekten kaçınırım.

Ayşegül: Ben atletle dolaşıyorum. Benim kızım bir santim kılı olsa ne etek giyer, ne de kolsuz birşey. Ben böyle değilim.

Fatma: Benim kızım da mesela, ben evde ağda yaparken mutlaka bakıyor. Çok rahatsız oluyorum diyor, mye bakıyorsun diyorum. Dayanamıyorum diyor. Yedi yaşında ve ben çok kıllıyım diyor. Belli ki şöyle görüyor, ileride o da yapacak. Hatta bir defa dedi ki, büyüyünce makyaj yapacağım, sevgilim olacak, kan kağıdı koyacağım, pedi kastediyor ve ağda yapacağım.

Nuran: Ben bir kez kolumun altını çekemedim. Psikolojk birşey oldu, acıyacak diye. Kocamdan istedim, ben sadist değilim diye çekmedi. Ben o zamandan beri kendime ağda yapamam.

Fatma: Ayda bir yapılan bir işkence gibi ağda. İşte biliyorsun, jiletle de azacak.

Gaye: Tabii, ağda yapa yapa azalıyor, hem de mesela altı kere aldıysan, yedincide hissetmiyorsun. Ben eşimle yeni evliydim, banyoya gitmiştim, ne yapacaksın dedi, ağda yapacağım dedim. Ben yapayım dedi. Oturdum ben ondan sonra. Hep yaptı, her seferinde, şöyle dur, böyle dur. Ondan sonra alışkanlığımız oldu. Acıdı falan derim, şap şap öper beni, geçti geçti diye.

Fatma: Nuran o toplu halde ağda yapılan yer nasıl oluyor? Geliyorlar ağda yapıyorsun. Sen mesela başkasına yaptırıyorum dedin.

Nuran: Ben yapıyordum ama nefret ettiğim birşey. Ama insanlarda kıl gördüğüm zaman rahatsız oluyorum. Mesela minicik bile uzasa kendi bedenimde tahammül edemiyorum. Birlikte olduğum insan için de geçerli, kasıkları ve koltuk altlarında ufacık bir kıl olsa ona da tahammül edemiyorum.

Fatma: Birşey söyliyeceğim, bir sırf kasık almak var; bir de ben ilk gençliğimde tamamını alırdım.

Nuran: Evet, poposunun arkasına kadar alıyor.

Fatma: Oraları çok acıyor, artık et değil orası.

Nuran: Konumları var, mesela, durur, eğilir. Poposunu tutar, kendi açar. Altlarına kadar her tarafını alır. Rahatsız olmaz. Mesela bir ağdacı kız tanıyorum, karnı aç, kasık alıyor, bir yandan da bisküvi yiyor. Zaten elleri yapış yapış olmuş, o eliyle bisküviyi ağzına atıyor. Yani mesela sen soyunurken rahatsız oluyorsun, bazıları mesela ip külotlar vardır ya, arkası çok ince. Onlardan giyer, görünen yerleri aldırmaya çalışır, fakat kız o kadar alışmış ki, alırken alırken şak çekiverir ay aman derken alır. Zaten o da gördü nasılsa diye (gülüşmeler) böyle komedi şeyler yaşanır. Mesela ben onbir oniki yaşındaydım, berberde çalışıyordum. Onyedi yaşına kadar falan çalıştım, ben onaltı onyedi yaşındayken bir abla gelirdi bize, erkeklerle maceralarım falan anlatırdı. Kalemle kalp şeklinde çizmişti ve o kalbin içine giremezdin, öbür arkadaş alırdı ve her gün kavga ederlerdi.

Fatma: Benim bir arkadaşım vardı, nedense annesi almasına izin vermezdi. Büyüme izni gibi birşey. Ya-

sıl alıyorsun?”

pınca sanki büyüyecek. Kız denize girerken çok sıkıntı çekerdi.

Gaye: Belki almamak hayırlı ama alışkanlık oluyor işte. Ben şimdi kendimi almadan düşünemiyorum.

Fatma: Bence herkes kendine bir görüntü seçiyor, Ben saçımı da boyuyorum, makyaj da yapıyorum, tırnağımı da boyuyorum. Yani natürel değilim. Çok sade giyinenler var, doğal şeyler giyenler, ne bileyim çekirdekten yapılma takılar takanlar falan. Saçlarına da en fazla kına yapıyorlar. Onların bacağında kıl olabilir gibi geliyor. Ama mesela tayyör, dopiyes giyiyorsun, röflen de var, saçın yapılı. Bacakların kıllı.

Nuran: Ama bana kılsızlık daha doğal geliyor. Öteki yapay, sanki yapılmış gibi geliyor.

Fatma: Bir tavır çünkü kıllı dolaşmak.

Nuran: Belki ben çok küçük yaşta bunlarla haşır neşir olduğum için. Bende daha kıl yoktu başkalarının kıllarını alıyordum. O yüzden bana temizlik gibi geliyor. Tavır değil de ihmalden, kendisiyle ilgilenmiyor gibi geliyor.

Fatma: Ama herkes almasa ne hissederdik acaba?

Gaye: Alışırdık. Kesinlikle o doğal, seksi olurdu. Mesela kimisi bıkını giyiyor, almamış kasığım öyle geziyor.

Ayşegül: Ben artık çok rahat dolaşıyorum, kızım kıyameti koparıyor.

Fatma: Bana gereksiz şekilde seksi geliyor. Bir kadın vardı, bundan on sene önce filan. Erkekçe'ye yanılmıyorsam resim çektirmişti, bacaklarını açmış, bikini var, iki tane falan kıl görünüyor. Annem kadının yaptığına bak, ne terbiyesizlik demişti. Ama kadının üstü tamamen çıplak. Bu porno tartışmalarında da vardır, kıl göründü, görünmedi diye. Burada sanki şu var, mesela temiz kokmak makbuldür ama insanlar aslında belli bir anda karşısındakinin ter kokusundan hoşlanabilir ama bu söylenmeyecek birşeydir. Gizli bir seksapel. Sanki bu da böyle birşey. Ancak yatak odasında dillenebilecek birşey.

Gaye: Orada ayıp var, tahrik olmak tamam da bu ayıp.

Nuran: Bence kadınlar da erkekler de kıldan tahrik olduklarını yeni yeni söylemeye başladılar. Kadınlar da eskisi gibi kaymak gibi gezmeye çalışmıyorlar.

Gaye: Evlendikten sonra çok problem olacağım düşünürdüm. Şimdi almamak o kadar problem değil.

Ayşegül: Ben unuttum sanki niye almadığımı ama bir mecburiyeti atmak sanki üstünden.

Fatma: Müthiş bir mecburiyet, ve bunun erkeklerle ilgisi olduğunu düşünüyorum. Hayatımda hiç bir erkeğin olmadığı zamanlarda da alıyorum ama erkek görmenin falan hiç bir imkanı yoksa aldırmam o kadar.

Ayşegül: Benim yurtdışından dönünce koşa koşa gitmem gibi birşey o.

Nuran: Benim birlikte çalıştığım bir arkadaş vardı, çok güzel bir kız ama gözlerinin altına kadar kıllı. Saçım perma yaptırıp önüne bırakırdı, sırf gözleri açıkta kalacak şekilde. Erkeklerin ilgisini çeken bir kız. Birisi bununla biraz ilgilense hemen iter çocuğu. Çünkü kılları görülecek. Epilasyona gitti. Yüzünü tamamen temizledi, bedeninde var. Şimdi adamlarla çıkıyor ama kesinlikle birlikte olmuyor. Bir erkekle en fazla öpüşür, daha ileri gitmez. Çünkü adam elleyecek sağını solunu. 28 yaşında hala bakire.

Gaye: Biz kendimiz büyütüyoruz bu işi. Erkekler bu kadar takmıyor.

Fatma: Nasıl takmıyorlar, ben çok duydum kolları kıllı kadın istemem diye. Orası alınamıyor ya.

Nuran: Bir arkadaş vardı çok kıllı. Erkeklerle sohbet ediyoruz, onunla çıkmışlar. Nasıl geçti dedim, üfleyerek kıllarından suratım bulamadım ki dedi. Bir adam vardı, reklam ajansı müdürü. Bir mankene acaip takmıştı. Her yolu deniyor falan. Sonunda kız kabul ediyor. Kız soyunur soyunmaz bütün arzusu isteği bitiyor. Çünkü kız kıllı.

Fatma: Ben şunu biliyorum, bir ilişkinin özellikle başında, mesela kıllıysam, o geceki görüşmeyi ertelediğim olmuştur. Yani bir yere gidelim falan, yok benim işim var. Halbuki işim yok, kılım var. Hiç birşey bu kadar belirleyici değil. Ne bileyim kötü koktuğunu düşünsen bir şekilde tuvalete gidip birşeyler yaparsın Ama bu çok zor. Ya da ayak tırnaklarının kötü olduğu bir gün o kadar önemli değil. Bunun sonu yok zaten, kıl var, pedikür var, ayağın temiz olacak. Külodunda leke var mı lastiği eski mi.

Nuran: Öbürünü karanlıkta falan idare edersin ama bu ele geliyor. (Kahkahalar)

Gaye: Çok konuşulan birşey kadınlar arasında, “Ağda za-

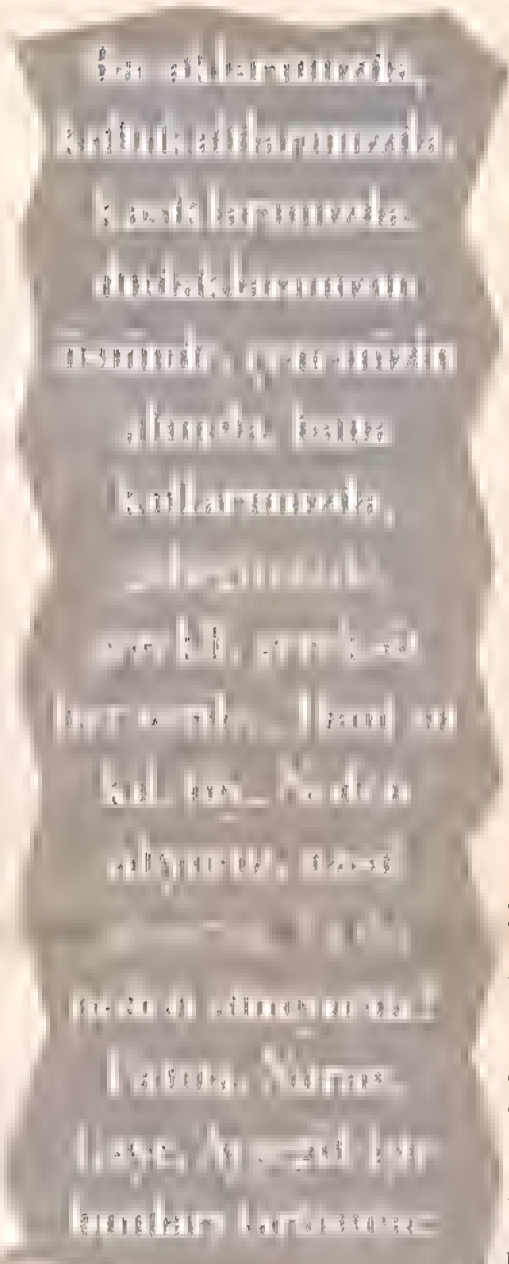

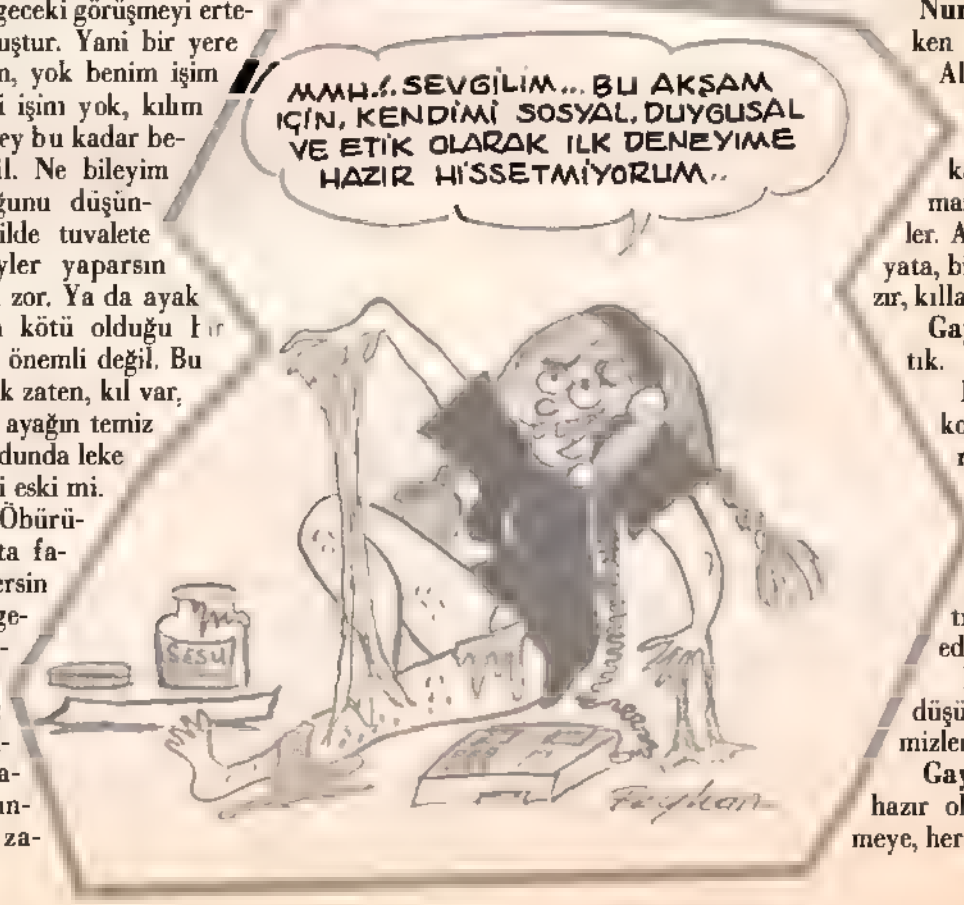

manım geldi, şöyle oldu böyle oldu. Sen nasıl alıyorsun?”

Fatma: Sen nasıl alıyorsun bir erkeğin asla anlayamayacağı birşey.

Gaye: Bu kadar önemli olması bence dinle ilgili birşey. Ben de çok iyi bilmiyorum, annemden biliyorum. Kesinlikle büyütmeyeceksin. Ama mesela ablam bir dönem Almanya'da kalmıştı, gülmüşler bu alma işine.

Fatma: Böyle bir hikaye vardır. Kadın Türk Fransa'da mı ne doğuma gitmiş. Doğuma giderken böyle bir takıntı vardır, ben de boyuna bakıyordum aman işte temiz mi falan. Sancı gelmiş, duş alıyorum. Şimdi düşünüyorum ne salaklık. Orada çişini falan yapıyorsun. Neyse kadın açmış bacaklarını doğumda, bütün doktorlar birbirine göstermiş gelin bakın ne var diye.

Ayşegül: Kılsız diye.

Gaye: Çok anormal birşey. Biz temiz falan diyoruz ama doğallık değil kılsızlık.

Nuran: Türkiye'de doktorlar da alışmış, ben doğum yaptıktan sonra kontrole gitmiştim. Sırada bekliyorum doktor içerden avaz avaz bağırıyor, ne dediğini anlayamıyorum. Sonra orta yaşın üzerinde bir kadın çıktı doğum yapmış. Doğum yaptıktan önce de sonra da hiç almamış. Doktor ona bağırıyormuş. Ben girdiğimde hala söyleniyordu niye dikkat etmiyor kendine, niye almadan gelmiş, ben nereden arayıp bulacağım diyor.

Gaye: Oradaki hekim ona alışık, buradaki buna.

Nuran: Ölüyü bile gömerken temizliyorlar kıllarını. Allahın karşısına çıkacaksın.

Fatma: Bu bir tür kadınlık ayıbı. Hani orman gibi ne bu böyle derler. Ancak öyle hazırsın, hayata, birşeye. Bedenin öyle hazır, kılları alınmış....

Gaye: Herşey olabilir artık.

Nuran: Bunu ben psikolojik olarak hissediyorum bazen. Temiz olduğum zaman ölebilirim gibi, ben öldükten sonra bir başkasının benim oramı buramı traş etmesi beni rahatsız eder.

Fatma: İntihar etmeyi düşünsem mesela, önce temizlenirim....

Gaye: Ancak öyle herşeye hazır olunuyor. Ölüme, sevişmeye, herşeye...

Havva'nın Günlüğü

Bir gün bir caminin yakınından geçerken hafif bir ağlama sesi duydum. Yetişkin mi çocuk mu olduğunu ayırd edemediğim bu sese doğru "İşte cami avlusuna bırakılmış bir çocuk da ben bulacağım" hissiyatıyla ilerledim ve cami avlusuna girdim. Gördüğüm şey inanılmazdı. Ağlayan ne çocuk, ne yetişkin ne de bir insandı; bir defter ağlıyordu, evet ağlayan bir defterdi.
O anda bir yanım müthiş bir hızla oradan kaçmak isterken, diğer yanım da şiddetle defteri eline alıp bakmak istiyordu. Merak korkudan üstündür tabii ki; eğilip aldım defteri.
Bu bir "günlük"tü. Ancak tuhaf tarihlemeleri olan bir günlük; "yapraklar sarardığı zaman". "Armutlar olgunlaştığında", "başıma elma düştüğü gün", "Adem'in konuştuğu gün" gibi ifadeler vardı tarih yerinde. Yerimden kıpırdayamadan okudukça okudum. Günlük Havva'nındı, yani Havva anamızın! Ve bugünlere kadar ne denli yanlış anlaşılmış olduğuna isyan eden Havva, onu bir mesaj olarak cami avlusuna bırakmıştı.
Günlüğü ben buldum, ancak bu artık sizlerle de paylaşılması gereken bir tarih ve kendime saklayamam.
Havva yalnız yaşayan bir kadındır. Günlerini kekik, fesleğen toplayıp dinazorlarla şakalaşarak geçirir. Yalnızlıktan hiç sıkılmaz ve içinde bir eksiklik duygusu ya da tamamlanma isteği filan da taşımamaktadır.
Yine kekik topladığı günlerden bir gün, elmaların olgunlaşmış olduğunu farkedip, dalından bir iki elma koparır. Oturur ağacın dibine ve elmasını yemeye başlar. Bir süre sonra ensesinde bir soluk hisseder ve hızla arkasına döner. Döner de ne görür; bugüne kadar hiç görmediği bir yaratık orada dikilip durmaktadır. Bu dikilmekte olan yaratık Adem'dir (bugün de adamların hot zot tepemizde dikilmeleri o günden kalan bir alışkanlıktır). Havva Adem'e bakar, Adem Havva'ya bakar, öylece bakışırlar bir süre (hayır efendim, iki bakıştılar diye aşk maşk doğmayacak -kadın dergisi n'olucak, akılları başka şeye çalışmaz). Havva bakmaktan sıkılır ve elmasını yemeğe devam eder. Ancak Adem halen orada dikilmekte ısrarlıdır ("ne yapışkan adam deyişi" o günden gelmedir ve aslı "ne yapışkan Adem"dir).
Adem ısrarla ve ters ters Havva'ya bakmaktadır. Havva ona gülümser, kendi diliyle bir şeyler söyler (kadınlık durumu!) ama Adem'de tık yok, don yağı gibi bakmaktadır (erkeklik durumu). Havva, Adem'in ketum olduğunu ve pek ender konuştuğunu bilmez tabii ki (bunlar işte daha sonra "adam" halini alıyor ve sayıları giderek artıyor -tarihi bir not-)... Son çare olarak ona elmasını uzatır Havva. İnanın tek neden bir iletişim kurma isteğidir, başka hiçbir nedeni yok bu hareketin, kadın ayan beyan yazmış günlüğüne; "belki Adem elmayı yerken dişlerini oynatır, ya da ne bileyim bir ses çıkarır, ağzını açar diye düşündüm" diyor. O zaman eşitlik, paylaşmak gibi kavramlar da yok zaten. Adem bir konuşsa ya da tepesinde dikilmekten vazgeçse, o da şapur şupur elmasını yemeğe devam edecek.
Ama olmaz, ahh olmaz, tarihi de geri döndüremeyiz. Kendisine uzatılan elmayı alan Adem, Havva'yı da elma gibi alabileceğini düşünür ve onu sırtlayıp götürür. İşte "elini verince kolunu, bacağını kaptırmak" deyişi de o günden kalmadır. Adem neden Havva'yı saçından sürüklemez de sırtlayıp götürür peki? Kibar Adem'miş diye düşünmediğinizi umarım. Günlük bu konuya da açıklık getiriyor; o günlerde Havva saçlarına yanlışlıkla hamam otu sürmüş ve saçları henüz tutulup, sürüklenmeyecek kadar kısa. İşte o sayfalarda Havva'nın "dönülmez akşamın ufkundayım, vakit çok geç" diye başlayan ve bugünlere kadar gelen dizelerine rastlıyoruz Günlük'te...
Bir sonraki sayfada da "Adem'in konuştuğu gün" tarihli olanda "soframızdaki yeri dinazorumuzdan sonra gelen" diyerek kendisine ithaf ettiği bir dizesi var. Bütün bunlara kendisi sebep olan şuursuz Havva (kadınların şuursuzluk geleneği de işte o günlerden kalmadır) "kimseye etmem şikayet ağlarım ben halime/titrerim mücrim baktıkça istikbalime..." diye şarkılar söyler. Ama nafile, gazino yok, düşecek sonra kalkacak pavyon yok, Türk filmi yok, (hatta inanılmaz ama o tarihte Türkler bile yok) kendi söyleyip kendi dinliyor tabii.
İşte ol hikaye böyle başlıyor ve bu daha başlangıç, sürüyor da sürüyor...

Atropa Bella Dona

KOMPLE KOMPLEKS SEMRA CAN

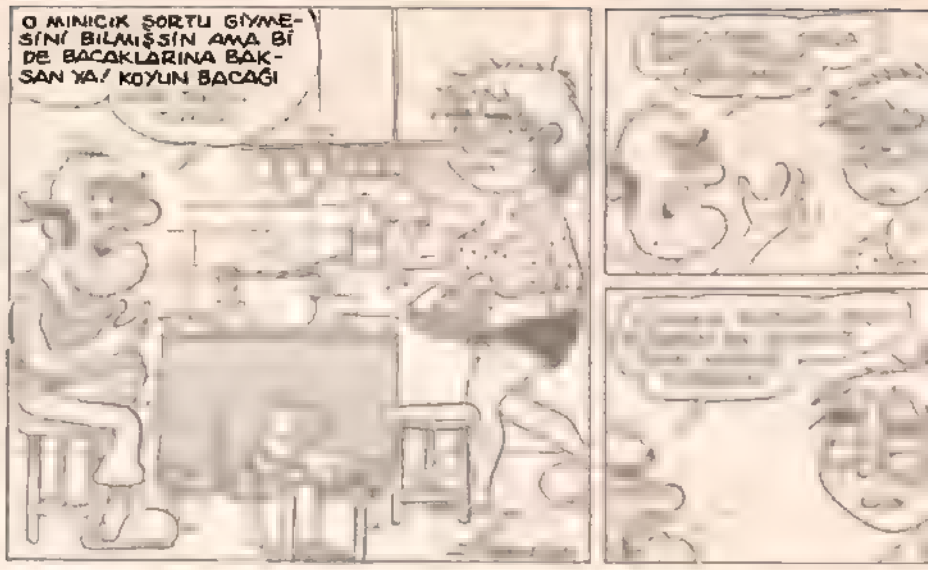

Prezervatif Takana İndirim Var

Tecavüzün kılıfı

İnce de olsa sanayisi, ilimi, bilimi, teknolojisi ileri ülke olmak daha başka bir şey. Şimdilerde Amerika'da ve hemen ardından İtalya'da adalet tarihine geçmeyi hakeden bir yasa önerisi tartışılıyormuş. Anladığımız kadarıyla, bu yasa önerisiyle, prezervatifle tecavüz edenlere ceza indirimi isteniyormuş. Yetkililer "AIDS'e karşı gerçekleştirilen her türlü önlemi ödüllendirmeye mecburuz" diyorlarmış. Bunu demekle kalmayıp bir de sözkonusu yasanın "tecavüzleri azaltacağına" inandıklarını söylüyorlarmış. Oysa biz, kadının rahminde bulunan sperm örneklerinin tecavüzün kanıtlarından biri olarak kullanılabildiğini sanıyordık.

Bizim kafamız tersinden mi çalışıyor bilmem ama insan merak ediyor: tecavüzcüye prezervatif, tecavüze kılıf uydurmak yerine, biraz da tecavüze karşı önlem alınsa daha pratik olmaz mı acaba? Ya da mesela tecavüzün cezası aynı kalsa da, prezervatifsiz tecavüze ek ceza verilse ve böylelikle AIDS'e karşı önlem alıyoruz diye tecavüzcü ödüllendirilmese?
Neyse, koskocaman hukuk ADAMLARI öyle diyorsa bir hikmeti vardır. Mesela şu caydırıcılık konusu... Belki adam tecavüzü aklına koyduktan sonra bakar cebinde parası yok. Ya da parası vardır, eczaneler kapalıdır. Diyelim eczaneler de açıktır ama adamın zamanı kısıtlıdır. Varsayalım ki adam tedbirli, perezarvatif cebinde taşıyor. O zaman da kadınla mı uğraşacak (tecavüz bu ya, kadın zorluk çıkarabilir), prezervatifle mi? Sonunda adamın "adam sen de! vazgeçtim gitti" demesi pek de imkansız değil yani. İşte prezervatifle tecavüze ceza indiriminin caydırıcı etkisine yalnızca bir örnek. Gerçi bu bir kadın dergisi ama mesele AIDS'le mücadele gibi hayati bir konu olunca tecavüzcü erkeklere seslenmeden edemedik. (Madem ki AIDS'e karşı her türlü önlem ödullendiriliyor, belki bizim dergiye de bir iyilik düşünen çıkar!)

Tecavüze niyetiniz var, ama hem cezayı biraz fazla buluyorsunuz, hem de AIDS'e karşı önlem almak istiyorsunuz. Şu öğütlere kulak verin, iskontoyu hakedin:
1. Tecavüz hafife almaya gelmez, soğukkanlı olun, planınızı yapın, prezervatifinizi cebinize koyun. (Böylelikle insanlığa çok önemli bir hizmet vermiş olacaksınız.)
2. Eylem sırasında çıkabilecek zorlukları düşünün ve işi şansa bırakmamaya çalışın. Mümkünse prezervatifinizi önceden takın. (Olmuyor mu?)
3. Eylemi başarıyla tamamladınız. AIDS'e -ve tabii ağır cezaya- karşı önlem almış olmanın rehaveti içinde sakın prezervatifinizi sıyırıp atmayın. Unutmayın ki, eğer yakalanırsanız, o sizin cezanızı hafifletecek olan kanıttır. Tecavüze uğradığını kanıtlamak zorunda olan, o işkencenin her safhasını yeniden yaşamak durumunda bırakılan kadındır. Ama sizin hafifletici kanıtınızı sunmak ondan beklenmeyebilir- acaba bunu da yaparlar mı? Hey gidi günler, eskiden tecavüzde AIDS korkusu mu vardı...

Nesrin Tura

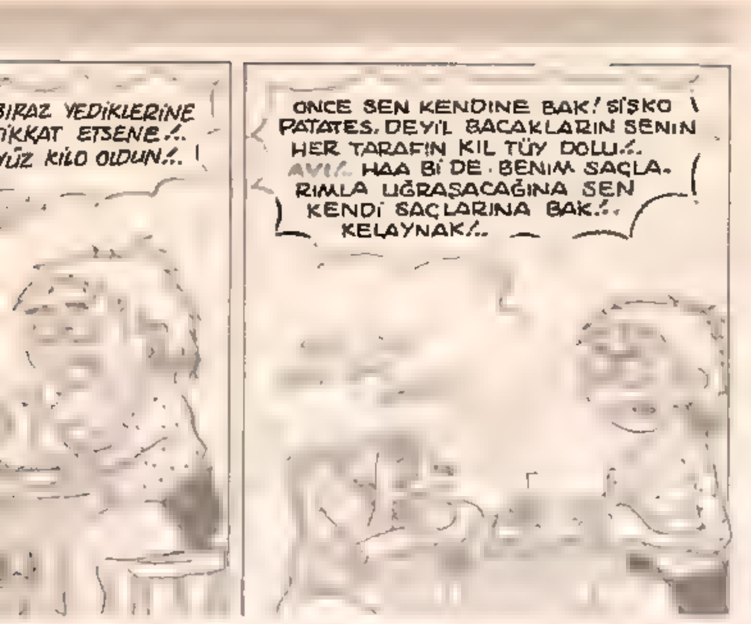

AĞLADIKÇA

Ağladıkça, diyor Ahmet Kaya, güneşi tutacağız. Yüreğime su serpildi. Ben de bazı şeylerin daha zor olacağım zannedip boş yere telaşlanmışım. Ben zaten epeydir ağlıyordum, sinirden, öfkeden, sevinçten, nedenini bilmeden, duygulanınca, üzülünce, soğan soyarken. Demek ki gönül rahatlığıyla ağlamaya devam edebilirim. Nasılsa sonunda kazançlı çıkacağız, tabii tuttuğumuz güneşte biz kadınlara da yer varsa. Ahmet Kaya ağbimin en erkek sesini ve klibindeki güneşe tapan yiğit delikanlıları görünce insanın içine bir şüphe düşmüyor değil. Acaba ben güneş yerine ay'ı mı tutsam gibisinden...

Ağlamak konusunda birçok kadın gibi bir hayli tecrübeliyim. Annemden öğrendim ben bu ağlama işini. Annem ne zaman babamla kavga edip de dilinin ucuna gelenleri söyleyemese, ya da söyleyip şimdi ne olacak diye paniğe kapılsa hüngür hüngür ağlar. Ağlamak onun için konuşmak, yazmak gibi bir ifade biçimi. Çaresiz hissettiğinden, canı çok yandığından ağladığı kadar, babamla anlaşabilmek için de ağlıyor. Sanki bir arada durabilmenin tek koşulu bu. Tartışmanın sınırlarını gösteriyor gözyaşları. Bitti, buraya kadar. Bundan sonra sana izin verilen tek şey gözyaşları. Üstelik aşağılamayla birlikte: "ne sulu gözlü kadınsın". Bu toplumda ağlamak kadınların uzmanlık alanına girer, erkekler bilindiği gibi ağlamaz. Kadın duygudur, erkek akıl. Erkekler akıllı oldukları için küfreder, dayak atar, aşağılar. Ama haklarını yememek lazım bazen de çok alicenap olurlar: "Neden ağlıyorsun canım, hadi anlat da rahatla." Kadınların anlatacakları epey şey vardır. Tam fırsatı dersin, doğru kelimeleri seçmek, bunca zamandır söyleyemediğin şeyleri dillendirmek için zorlanarak başlarsın anlatmaya. Bu müthiş umutlu bir andır. Sanki ne zamandır özlenen anlaşma gerçekleşecek, sonunda her şey farklı olacak. Ama nedense olmaz. Ya seni dinlemez, ya söylediklerin yeni bir kavgaya neden olur, ya da bu yumuşama anı başka bir şeye döndurulur, mesela "hadi güzel bir sofra kur da neşemizi bulalım"a... Sonunda keşke ağlamaya devam etseydim dersin, gözyaşları tuzlu idi, muzlu idi ama benim idi.

Geçenlerde Türkiye'nin ilk kadın başbakanı Tansu da ağladı. Memurların durumuna çok üzüldüğü için gözyaşlarını tutamamış. Şu anki siyasi tabloya bakınca pek inandırıcı gözükmüyor. Erkek basın da dalgasını geçiyor tabii. Ama Tansu niye ağladı o kadar önemli değil galiba, hatta belki de gerçek nedeni bilinemez. Kol kırılıp yen içinde kaldığından, siyasete özel olan karıştırılmadığından Tansu'nun evde ne dertleri var, hep gülümsemek, lekesiz beyaz takımlar giymek, etrafındaki adamlara sözünü dinletmek için sinirleri nasıl geriliyor bilmiyoruz. Sahte gözyaşları da olabilir bunlar. Ama asıl olan ağlama olayının kendisi. Tansu'nun her ne nedenle olursa olsun yapabildiği, yapmayı bildiği bir şey bu. Murat yapamazdı... Siyasette yeni bir tarz yaratılmış oldu böylece: bir ifade biçimi olarak ağlamak. Erkek bakanlar, başbakanlarbu açılan yoldan gitmeye kalksa erkek imajı epeyce değişebilir. Bıyıklarının ucundan kan yerine gözyaşı damlayan bir Alpaslan'ın otoritesine ne olur bilmem.

Gözleri yaşlı analar, bacılar edebiyatını hep biliriz. Erkekler gözyaşlarını yüceltip sonra da karşılarındaki kadını sustururlar, ağlamayı aşağılarlar. Biz de ağlama meraklısı değiliz aslında. Başka türlüsünü bilmediğimizden değil, bazı durumlarda köşeye sıkıştığımızdan, dilimize kilit vurulduğundan, bazen de izin verilen tek ifade biçimi bu olduğundan ağlayıp rahatlıyoruz. Oh işte, bir ağladım, bir ağladım... Gerçi bunun sonunda gerçekten ne kazanıyoruz o belli değil. Ahmet Kaya'nın karısına sormalı, neden ağlıyor ve ağladıkça neler oluyor acaba?

Not: Bu yazıyı yazıp bitirdikten sonra "Ağladıkça" şarkısının sözlerini Gülten Kaya'nın (Ahmet Kaya'nın karısı) yazdığını öğrendim. Ama ben yine de Gülten Kaya'nın bu konuda söyleyebileceği daha fazla şey olduğunu düşünmekten kendimi alamıyorum. Bilmem yanılıyor muyum?

Meltem Ahıska

Neden ağladın Selim Abi?

Televizyonların "Kale Arkası", "Kale Önü", "Kalenin Sağ Üst Köşesi", "Estergon Kalesi" gibi bilumum spor programlarının hışmına uğradığı pazar akşamlarından biri. Yine her kanalda bir takım erkekler, ki bunların içinde işadamları, gazeteciler ve dahi iktisat profesörleri var, uzun uzadıya tartışıyorlar: hakemlerimiz İstanbul takımlarını kayırmak suretiyle. ülkemizi bölmek isteyenlerin ekmeğine yağ mı sürmekteler? Tam da Gümrük Birliği'ne girdiğimiz şu günlerde Galatasaray'ın bu içler acısı hali ne olacak? Bu pozisyonu, mumkünse 18. kez izleyelim siz de göreceksiniz, kesinlikle kırmızı kartlıktır. vs. vs... İşte bu pazar akşamlarından birinde Kanal D'deki spor programının konusu Fenerbahçe, konuğu da Fenerbehçe Futbol Şubesi Sorumlusu Yardımcısı (Hulya Koçyiğit'in sinemacı kocası, Gulşah'ın babası, Ender'in kayınpederi. torunlarının dedesi) eski futbolcu Selim Soydan idi. Sunucu, gözlerinde derin bir ifade ve titreyen sesiyle sordu: "Selim ağbi, bugün seni ağlarken gördük." "Evet" dedi Selim Ağbi, "sevinçten ağladım". Soydan'ı gozyaşlarına boğacak kadar sevindiren şey, Ali Şen'in başkan seçilmesinden sonra önünde yepyeni bir sayfa açılan, sonra kapanan, sonra tekrar açılan F.B.'nın Ankaragücü karşısında 3-2 galip gelmesinden çok, FB.li futbolcuların gösterdiği dirayetti! "Bırakmadı çocuklar maçı, onların hırsı ağlattı" dedi Selim Soydan. Ardından sunucu, bu kez sesinde derin bir ifade ve titreyen gözleriyle sordu: "Ağbi sen daha önce de böyle ağlamıştın değil mi?" Geçtiğimiz günlerde bir kez de "üzüntüden" ağlamıştı. Şimdi soruyoruz, Selim Soydan'ı gözyaşlarına boğacak kadar üzen ne olabilir?

a. Ali Şen'in papağınının "en büyük cim bom" dedikten sonra harakiri yapması.
b. Ömer Çavuşoğlu'nun ses tellerinde ödem oluşması ve amigoluk yapamayacak olması.
c. İviç'in sağ ayak parmaklarından en küçüğündeki alçak nasır!
d. F.B'nın Antalya yenilgisi.

(Doğru cevap d şıkkı)

Yeşim Harcanoğlu

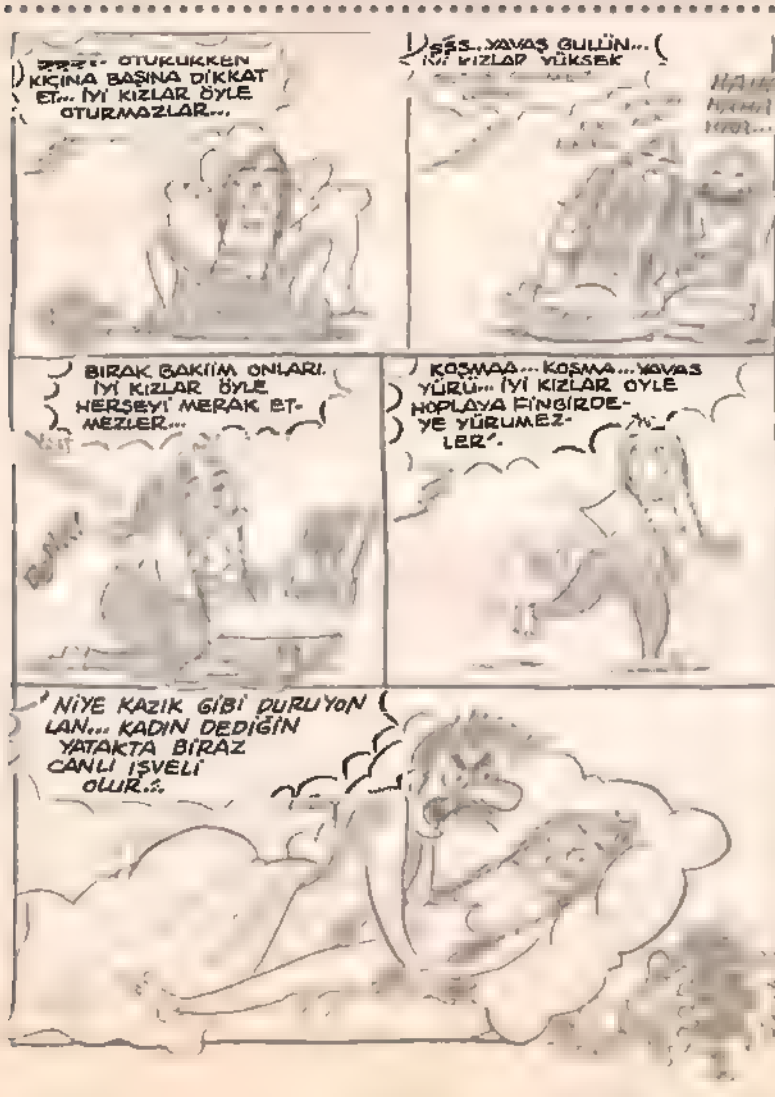

CENAP ŞEHABETTİN:

"Mücadele değil, muhabbet tarihi"

Bundan yaklaşık 80 yıl önce de kadınlar, hayatlarını değiştirmeye çalışıyorlardı. Erkekler boş durur mu? Tıpkı şimdi olduğu gibi akıl veriyorlardı. Cenap Şehabettin de onlardan biri...

Toplumumuzdaki feminizm tartışmaları sanıldığı kadar yeni değil. Batıya açılmamızla birlikte feminizm de Osmanlının gündeminde yerini almış. Avrupa ve Amerika'da gelişmekte olan kadın hareketleri önceleri yorumsuz, daha sonraları ise "ama"larla başlayan itirazlarla da olsa basında duyurulmuş, ilgi görmüş. Avrupai eğitimli, bilgili kadın Tanzimat erkeğini cezbetmiş. Feminizm sayesinde kadınlarım, kızlarım okur yazar, kültürlü, zevkli, ince ruhlu, çocuklarının eğitimiyle ilgilenen, ev idaresinden haberdar, giyinmesini kuşanmasını, oturmasını kalkmasını bilen kadınlar olarak göreceklerini ummuşlar. İpin ucunun kaçacağını hiç düşünmemişler. İyi de olmuş.

Önceleri "bütün günlerini boş,

"Zor kadın"dı diyorlar

Yazı yazarken çok sinirli olurdu. Elinin altında birkaç paket sigarası olmazsa rahat edemezdi. Kağıtları da düzgün olmalıydı... Ya günlük yaşam içinde nasıl bir kadındı? Onun da cevabı var; sabah kalkar kalkmaz giyinir ve makyajını yapardı. Çoğunlukla önden düğmeli pamuklu bir elbise, onun üstüne de bir hırka giyerdi. Tırnakları her zaman manikürlüydü, renksiz cila kullanırdı. Topuz yaptığı saçlarını ise çivitle, griye yakın uçuk bir maviye boyardı. İnce saplı bir bastonu ve iki tesbihi vardı. Hiç bir zaman ev işi yapmazdı.

Geçtiğimiz günlerde Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde düzenlenen "Halide Edip'in Biyografisi Nasıl Yazılmalı?" başlığını taşıyan atölye çalışması ilgi çekiciydi. Bilinmeyen yanlarıyla Halide Edip Adıvar konuşuldu. Ayşe Durakbaşa'nın yönettiği sohbet ve tartışmalara Ayşegül Yaraman Başbuğ, Nükhet Sirman ve İnci Ergünün konuşmacı olarak katıldı. Halide Edip'in öğrencileri anıları ile, araştırmacılar ilgi çekici bilgileriyle, farklı bir kadın yazar portresi çizdiler. Halide Edip'i tanırsınız. Romanlarından biri ya da bir kaçını belki okumuşsunuzdur. Sinekli Bakkal, Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye en ünlü eserleridir. Hikaye, deneme, anı gibi çeşitli edebiyat türlerinde de eserler veren Halide Edip birçok "ilk kadın" tanımı ile birlikte hatırlanır. Kadın Kütüphanesi'nde yapılan toplantıda anlatılanlar ise satıraralarının keşfi ile ilgiliydi. Sultanahmet Meydanı'nda yaptığı konuşmalar, onbaşı rütbesi ile cephedeki mücadelesi bir yana, kendisinden oldukça büyük hocası ile yaptığı evlilik, iki çocuğu ile birlikte tek başına yaşama kararı ile hayatta ne yapmak istediğini çok iyi bilen bir kadın portresi çizildi. İngiltere'den Hindistan'a dünyanın çeşitli ülkelerine yaptığı seyahatleri, konuşmaları ve dostluklarıyla ilgi çekici bir yaşam keşfedilmeye çalışıldı. Cumhuriyetin resmi olmayan ilk kadın sürgünü de olan Halide Edip, ilk kadın öğretim üyesi olarak ders verdiği öğrencilerinin gözünden anlatıldı. Gizli kalmış, gizli bırakılmış bir dünya her zaman olduğu gibi heyecan vericiydi. Konuşulanların yazıya geçirilmesi ise hem edebiyat dünyamıza hem de kadın tarihi açısından geçmişimize çok daha farklı bakmamıza yol açacak.

HAYATİ BİR MESELE

Madem ki feminizm meselesinin yeni adı "Hayati bir mesele" oldu, ben de o isimle yadedeceğim: kavram üzerinde tartışma yersizdir. Tartışmaya başlamadan önce yanlış bir düşünceyi gidermek istiyorum. Biz galiba feminizm ile kadınların iyiliğini istemeyi ve kadın düşmanlığıyla feminizme muhalefeti birbirine karıştırıyoruz. Halbuki bunlar ayrı ayrı şeylerdir. O kadar ki bir insan aynı zamanda hem kadınların iyiliğini isteyen hem de anti feminist olabilir. Hatta bana göre kadınların iyiliğini düşünen herkesin az çok anti feminist olması gerekir.

(...)

İki cins arasında eşitlik iddiası kadar, hiç olmazsa, iki cinsten birinin diğerine üstünlüğü iddia etmek kadar anlamsızdır. Hiç şüphe yok ki uygar bir toplumda ne kadın hammallık yapabilir, ne erkek dadılık...

(...)

Hukuktan, eşitlikten, bilmem neden sözederek feminizm kadına aile dışında mutluluk olanağı gösteriyor. bu bence hatadır, hata, hata, hata... Zarif kişilerden biri demiş ki: Feminizmin kadınlar hakkındaki şefkati salyangozun çiçeklere karşı dostluğuna benzer: Sonuçta yapmış olduğu tahribatla sümüğünün izinden başka bir şey bulamazsınız!..

Kadının saltanatını sürdüreceği yer evinin dört duvarı olmalı ve hüküm sürdüğü alanı kapısının eşiğini aşmamalı. Kadın toplumun güneşi, ışık ve ısı kaynağıdır, aile sınırları içinde olduğu müddetçe... Fakat resmi dairelerde ve erkek cemiyetlerinde gösteriş yapmak isteyince sönmüş birer yıldız derecesine iner!

(...)

Eş olmaları (zevciyet) ve annelik: İşte kadının en asil iki vazifesi...

Ev idaresi ve çocuk terbiyesi mesela şiir yazmaktan daha az şerefli bir iş midir?

(...)

Kocasız kadınlar ne yapsınlar sorusu gelebilir. Buna verilecek bir tek akla yakın cevap vardır: Koca bulsunlar!.. Bekâr kadın tabiatın kendisine verdiği yetenek hazinesini hapse mahkûm kılar.

(...)

Avrupa ve Amerika'da feminizmin en birinci etkeni siz ne derseniz deyiniz ekonomiktir.

anlamsız gevezeliklerle geçirir, batıl inanışların batağına düşüp, cin peri masallarıyla, fallarla o düğünden bu düğüne koşar, koşarken de terzi giderleriyle kocalarını batırır" diye tarif ettikleri kadınlardan illallah demişler. Hatta toplumun geri kalmasının en büyük nedenini kadınların cahil bırakılmışlığında aramışlar. İşte bunun için kolları sıvayıp kadınlar için okullar açmışlar, yayınlar çıkarmışlar. Peki sonra neler olmuş? Okuma yazma öğrenen kadınlar artık sadece "öğretmen"leri olan erkeklerin istedikleri şeyleri değil, kendi seçtikleri kaynakları da okumaya başlamışlar. Yabancı dil bilenlerin sayıları arttığı için diğer ülkelerdeki hemcinslerinin düşüncelerini doğrudan öğrenme olanağına kavuşmuşlar. Kendileri için çıkarılan süreli yayınlarda kendilerini ilgilendiren konulardaki tartışmalara katılmışlar. Kendileri için neyin doğru neyin eğri olduğuna kendileri karar verme yetisini kazanmaya başlamışlar. Derken ardı arkası kesilmez savaşlar başlamış. Diğer ülke kadınları gibi onlar da savaşta kaybettikleri ya da ayrı düştükleri evlat ve kocalarının acılarının yanısıra geçim kaygısına düşmüşler ve ister istemez iş hayatına atılmışlar. Bu zorunluluk karşısında erkekler kadınların çalışmalarına seslerini çıkarmamış hatta kurdukları ya da kadınlara kurdurdukları dernekler aracılığıyla kadın emeğini örgütlemişler. İşte böylece iş çığrından çıkmış. Kadınlar çalışma hayatında da yeteneklerini keşfetmiş, becerilerini artırmışlar. Ara ara savaşlar bitip de erkekler cepheden dönünce kadınların artık evlerine dönmeleri beklenmiş. Ama... Ama bu istekleri kadınlarca kabul edilmemiş.

Çeşitli fikirlerin ortaya atıldığı, her kafadan bir ses çıktığı bu karmaşa günlerinde bazı erkekler feminist akımın öncülüğüne de soyunmuş. Kadın kuruluşlarının tepesini attırmış ve onlardan "biz kendi davamızı yürütürüz, bizim işimize karışmayın" cevabını almışlar. Kimi erkekler ise bu gidişi "erkekliğin geleceği" açısından tehlikeli görüp kadınları ürkütmeden önlemler alma yolunu seçmişler. İşte size o yıllarda, kendini "makul bir nisaiyun" olarak niteleyen bir Osmanlı "aydın"ının, Cenap Şahabettin'in "Bir mesele-i hayatiye" adım taşıyan yazısından bazı alıntılar...

(Nisa kadınlar, nisai ise kadınlarla ilgili demek. Nisaiyun feminizm karşılığında, nisailik ise feminist karşılığında kullanılmış.) Yazının tamamı hem çok uzun, hem de akademik tartışmalar içeriyor. Ben burada bu tartışmalardan çok, bundan yaklaşık 80 yıl önce, "aydın" bir Osmanlı erkeğinin gözünden, kadının nasil olması gerektiğini bildiren görüşleri yansıtmak istiyorum. Amacım dün itibar gören bu görüşlerin bugün ne duruma düştüğünü sergilemek. Hangilerinin artık geçersiz, hatta, kendilerini kadın hakları konusunda duyarsız, bunları tartışmayı yararsız bulan, bırakınız kadınların, erkeklerin gözünde bile, gülünç kaçtığım göreceksiniz. Bir de, bizleri aşırı, saldırgan, doyumsuz bulanların ve "artık bu kadınlar da daha ne istiyorlar ki" diyenlerin yarın aynı duruma düşeceklerini hatırlatmak istedim. Sözümüz zaten kendilerim her konuda vazgeçilmez tartışmacılar olarak gören, medyanın pompaladığı çok bilmiş bazı erkek lafazanlara değil.

Gelelim Cenap Şahabettin'e. Yazısının sonlarında şöyle bir dileği var yazarın: "Kadın tarihi mücadele tarihi değil, muhabbet tarihi olsun: Makul nisaiyun bunu temmenni eder." Çok hoş bir dilekmiş aslında ama hemen arkasından bakın neler söylemiş: "kadın erkeğin bazuyı himayesine asıh yaşamağa fıtraten (yaratılış gereği) medevdur (davet edilmiştir), sarmaşık meşeye dayanarak büyümeğe mecbur olduğu gibi..."

Cenap Şahabettin başka neler söylemiş, merak ediyorsanız, "Hayati Bir Mesele"yi okuyun.

Feride Güneş

Sanırım ki kadınlara en büyük fenalığı iki cins arasında ekonomik yarışma açanlar etti. Ben hiç bir zaman erkekle kadım aynı kemiğe saldıran iki köpek halinde görmek istemem. İsterim ki kadın erkek elele zevkleri ve dertleri paylaşsınlar. Kocasının yanında çift süren Anadolulu kadına acımak hatırımdan geçmez, çünkü o kendi ailesi hesabına çalışıyor.

(...)

Kadınların siyasetle uğraşmalarına geleneklerimiz engeldir. Toplumsal gelenekler ise birkaç ayda veya birkaç yılda değiştirilemez. Mensup olduğumuz toplumun iyi, fena adetlerine tahammül edeceğiz: Ya bu adetleri çekmeli veya bu diyardan çekilmeli!..

(...)

Sporcu kadın yetiştirmek üzere beden eğitimi istemem; bize aeroplan kullanacak kadın lazım değil. Yine bunun gibi arzu etmem ki kızım cebir geometri, biyoloji öğrensin. Kanaatsizler her zaman fakir demek oldukları gibi her şeyi öğrenmek isteyince kadınlarımızı cahil bırakmış oluruz. Herkes hayatında yapacağı işlerle ilgili bilgileri almalıdır. Bir moda mağazasından ziyade bir kimyahaneye aşina gördüğüm mahlukun kadınlığından şüphe ederim.

MİRAS TARİHİ

Uğur Kılıç

Baştan, -yani ünlü olduğundan- beri farklı imajlar veriyordu Uğur Kılıç. Babalar dünyasına ait, babası bizzat "baba" olan bir kadındı. Ama ilginç bir kadın. Öyle olması gerektiği gibi, bir köşede, erkeğine ait, kurallara uyan bir kadın gibi durmuyordu. Kızdığı gazetecileri topuğundan vurdurtmakla, hızını alamayıp bizzat öldürmeye çalışmakla ünlenmişti zaten. Engin Civan'm vurulmasıyla patlayan rüşvet skandalı sonrasında ise iyice medyatik oldu.

Öyle ki, babası gibi, kocası gibi "asacağım, keseceğim" beyanatları verdi. Hem de az buz asma kesmeler değil, eski Cumhurbaşkanının çocukları için söylüyordu bunları. Bununla beraber, Türkiye garip toplum, sevilen bir ünlüydü. Güzelliği, alabildiğine dişiliği ve nasılsa aynı zamanda "erkek kadın"lığı konusunda tüm medya hemfikirdi. Televizyonlardan program yapması, dergilerden yazı yazması için teklifler almış, hatta Beyoğlu Belediye Başkanlığına uygun görülmüştü. Eğitimi filan yoktu, ama kimi gazeteciler "entellektüel" yanından söz ediyordu. Zekiydi, uyanık görünüyordu.

Neden gafil avlandı?

Yine de kadındı işte; daha çocukken ince parmakları piyanoyla birlikte tabancayla tanışsa, hayatı boyunca tabancasını piyanosundan çok da sevse, "baba" babasıyla, "baba" kocası arasında kalıp feleğin çemberinden üç beş kez de geçse kadındı. Aşkı, evliliği, anneliği kendisi gibi yaşayabilirdi ancak. "Bana tehditler yolluyor, beni öldürtecek", "Ölümden korkmuyorum, kiminin silahı tutukluk yapar, kimininki ateşlenir, kimininki önce olursa" demeçleri verdi, ama yine de Uludağ tatiline korumalarını almadan gitti. İmajı hiç de öyle değildi ama, açıkca tuzağa düştü. Gafil avlandı. Neden?

"Baba"nın kızıydı, "ana"ydı belki, yeraltı dünyasının "mert kadın"ı olarak tanımlanıyordu, yine de hata yaptı. Son kez kuralları unuttu. İşte bu unutuş sırasında devreye giriyordu, ne demekse "kadınsı zaaf" denen şey... "Alaaddin bana hâlâ aşık, şimdi ben evet desem..." açıklamaları, bu işin bittiğine dair kararlı sözleri, hepsi biraz naz, kapris, oyun gibiydi sanki. Boşanmıştı, ama ilişkisi devam ediyordu. Eski kocası, gittiği barlarda bile onu bulup, telefon ederek evine göndermeyi başarıyordu. Bundan hoşlanıyordu bile belki. Kuaförü "onların birbirlerini hala çok sevdiklerini" söylüyordu ağlayarak. Saçını yaptırmaya gittiğinde Alaaddin telefon ediyor, o da gülerek sohbet ediyordu onunla.

Yeniden evlenme söylentileri, barıştırma girişimleri, eski kocasının bütün bunlara dair (kimbilir!) verdiği sözler, hepsi dillerdeydi çoktan. İşte burada unutuldu, kısa bir süre önce kapıda bekleyen kiralık katil, arabasının kurşunlanması; belki bunları da o dünyanın cilveleşme oyunları gibi kabul etti. Yoksa, o kaçın kur'ası, "mert kadın" böyle bir tuzağa düşer miydi? Korumalarını geride bırakıp, "baba"sına bile haber vermeden, çocukları, kot pantalonu ve kazağı ile tatile çıkar mıydı?

Çıkmazdı. O galiba, herşeyin eskiye döneceğine, bu karmaşık meseleyi yine birlikte altetmeye çalışacaklarına, "kendisine hâlâ aşık" eski kocasının onu terketmeyeceğine inanmayı seçti.

Sonuçta kurban edildi, ama ne adına belli değil. Öldürülmesi için bunca neden varken; yani çok biliyor ve çok konuşuyorken, daha fazla konuşmayacağına dair herhangi bir umut vermiyorken; namusuna, yani eski kocasının namusuna halel getirdiği için öldürülmüş olmasına inanmak çok zor. Bir yandan da inandırmak çok kolay; çünkü Türkiye'de kadın cinayetlerinin çoğu bu gerekçeyle işleniyor. Çünkü hala en geçerli gerekçe bu ve her koşulda başarıya ulaşıyor. Bu olayda da öyle oldu; yeraltı dünyasından devletin en üst kademelerine uzanan karanlık ilişkiler içinde, şimdi insanlar en çok bunu merak etmiyor mu; "Uğur Kılıç, polis şefiyle yattı mı, yatmadı mı?"

Emel

"Kadınlara özel" yarım günlük işler

Geçtiğimiz günlerde Hürriyet gazetesinde "Kadına özel part-time bankacılık" başlıklı bir haber vardı. Haberin özü şu: Garanti Bankası "iyi eğitim görmüş" yabancı dil bilen ve 40 yaşını geçmemiş elli kadına günde dört saatlik iş sunuyor. Altı haftalık bir kurstan sonra işe alınacak kadınların net maaşı 7.5 milyon lira olacak. Bu, pek çok kadına son derece cazip gelecek bir öneri. Türkiye'deki ortalama ücret düzeyine göre hiç fena sayılmayacak bir ücret; üstelik günün yarısı kadınların kendilerine kalacak. Hele evliyse ve çocukları varsa, hangi kadın böyle bir işin üstüne atlamaz?

Ama meseleye tek tek kadınlar olarak duyduğumuz gereksinimlerin biraz dışından baktığımızda, bu gazete haberi başka şeyler de söylüyor. Bankanın İnsan Kaynakları Yönetimi ve Planlama'dan sorumlu Genel Müdür Yandımcısı Saide Kuzeyli'nin tanımladığı "hedef kitle" içinde, "yabancı dil bildiği halde tam gün çalışamayacağı için evde oturan kadınlar" var. Bu hedef kitle tanımı, herşeyden önce, yarım gün çalışan kadınların günlerinin öbür yarısının kime kalacağını ortaya koyuyor: Kadınların kendilerine değil, çocuklarına ve kocalarına. Oyle ya, ev dışında çalışabilmelerinin koşulu bu " görevlerini" yerine getirmeleri, aksi takdirde "çalışamayacaklar" kadınlar. Ayrıca bu hedef kitle tanımı, kadınların kimliklerinin nasıl belirlendiğini de açığa çıkarıyor: Kadınlar herşeyden önce eş ve annedirler. Ev dışında ancak bu kimliklerinin izin verdiği işlerde çalışabilirler. Bütün bunların ötesinde, part-time uygulaması tam da kadınların bu kimliklerini kullanıyor: 40 yaşına gelmiş, "iyi eğitimli" ve yabancı dil bilen erkekleri kolay kolay 7,5 milyon liraya çalıştıramayacağını Garanti Bankası çok iyi biliyor !

"Kadına özel part-time" işler, işte bu tanımları ve varsayımları pekiştiriyor, yeniden üretiyor. "Kadınlar neden herşeyden önce anne ve eş olmak zorundalar?" sorusunun sorulmasını önlüyor.Kadınların evdeki yükleri yüzünden eve hapsedilmelerine isyan etmelerini erteliyor. Bu yükleri taşımaya devam ederken, hayattan daha memnun olmaları için bir kapı aralıyor.

Bütün bunların fazla soyut şeyler olduğu, şu an yaşamakta olduğumuz gerçek ve somut sorunları aşmak açısından, yarım günlük işlerin kısmi de olsa bir çözüm getirdiği düşünülebilir. Tek tek kadınların gündelik yaşamlarını bir ölçüde düzeltecek bir öneri varken, genel kadınlık durumuyla ilgili yorumların ahkâm kesmek olacağı ileri sürülebilir.

Ne var ki, meseleye tek tek kadınlar açısından da baktığımızda bir tuzak var ortada. Saide Hanım'a şunu sormak gerekiyor: Kendisi Genel Müdür Yardımcılığı konumuna nasıl gelmiş? Günde dört saat çalışarak mı, yoksa erkeklerle rekabet edebilmek için canını dişine takarak mı? Kadınlara bir olanak diye sunulan ve kısa dönemde bazı kadınlar açısından gerçekten de öyle olan yarım günlük işlerde kadınların yükselmeleri mümkün mü? Yarım gün çalışma, kadınların hem ücretlerinin artması, hem de üst konumlara yükselmeleri önünde bir engel değil mi?

Peki, ya bir çok kadının müdür falan olmakta gözü yoksa? Makul sayılabilecek bir ücret almak ve evdeki "sorumluluklarını" sürdürürken en azından günün yarısını da sosyal bir ortamda geçirmek onlara yetiyorsa? Böyle bir uygulama tam da onların gereksinimlerine denk düşüyorsa? Kadınlara özel yarım günlük işlere nasıl karşı çıkabiliriz?

Bugünkü koşullarda, Türkiye'de henüz bu tür işler çok sınırlıyken, bu uygulamaya karşı çıkmak belki abes görünebilir. Ama "kadınlara özel" yarım gün uygulaması yaygınlaştığında, hele hele bu artık bir genel eğilim haline geldiğinde, yükselmenin yolu kadınların büyük çoğunluğu için kapanmış olacak. Kadınların ücretli emeğe katılımları arttıkça da, Batı'da olduğu gibi bizde de bu tür uygulamaların yaygınlaşması çok muhtemel.

Yarım gün uygulamasının Batı'daki örneklerinin bu saydıklarımın ötesinde bazı uzantıları da var. Bu tür işlerde genellikle sosyal güvence, sendikalaşma türünden sosyal haklara pek yer yok. Zaten işverenler açısından kadınları yarım gün çalıştırmayı çekici kılan da, düşük ücretlerin yanısıra bu "kolaylıklar".

Ev içindeki cinsiyetçi işbölümüne dayanarak kadınları düşük ücretli, güvencesiz, prestijsiz işlere mahkum etmek yeni bir keşif değil. Yaygınlaşmış bir yarım gün uygulaması sadece bu eski geleneğin çağdaş biçimi.

Gülnur Savran

Kadınlara iş imkanı!... Günde dört saat çalış, yedi buçuk milyon lira kazan. Hiç de fena değil. Ama gerçekten öyle mi?

"Ekonomik ve sosyal olarak işverenden yana"

Türkiye'deki yasalarda yarım günlük işlerle ilgili hükümler yok. Süheyla Çarkçı yasalardaki bütün boşlukların patronların işine yaradığını söylüyor.

Süheyla Çarkçı (DİSK, BANK-SEN Araştırma Daire Başkanı)

- Garanti Bankası nın yarım gün uygulamasına ne diyorsunuz?

Garanti Bankası devamlı şube kapatıp kendi içinde küçük, daha kârlı şubelere yonelerek kâr bank denen bir sisteme geçmeğe çalışıyor. Belirli ölçüde personel küçültmesine gidiyorlar Aşağı yukarı şimdiye kadar atılan 2000 kişiyi buldu. Biraz da sendikal nedenlerle böyle bir uygulamaya gittiler. Yaz aylarından bu yana uyguladıkları baskı, sorgulama yöntemleri ile 140 kişi bir seferde atıldı.

- Bankacılık kadınlar için cazip bir meslekti, daha doğrusu işveren kadın elemanları tercih ediyordu ama giderek bu özelliğini yitirdi galiba.

Kadınları süsleyip püsleyip müşterinin karşısına oturtuyorlardı. Yani bir çeşit vitrin gibi kullanıyorlardı. Ben bir banka çalışanıyım, o nedenle çok yakından biliyorum. Kılık kıyafetimize dikkat etmemiz, bakımlı olmamız konusunda bizzat şube müdürleri tarafından uyarılırdık.

- Yarım gün çalışma patronun niçin işine gelir?

Bir kere çalışma koşulları kadınlar için yeterince zor Türkiye'de. Yarım gün çalışanların sendikaya üye olmaması, yönetici kademelerinde iddialı olmaması, vergi mükellefiyeti bakımından patrona daha az yükümlülük getirmesi gibi nedenlerle teşvik edilen bir çalışma düzeni. Aslında yarım gün çalışma kötü bir şey değil. Herkes daha az çalışmak, kendine daha fazla zaman ayırmak ister. Ama burada yarıya indirilen yalnız çalışma süresi değil aynı zamanda ücret de. Ayrıca bu uygulama Türkiye'ye ilk kez Garanti Bankası ile girdi. Ne tür kısıtlılıklar getireceğini bilmiyoruz. Toplu sözleşmeleri nasıl etkileyecek? Bu insanlar sendikalı olabilecek mi? Emeklilik hakları olabilecek mi? Yasalarda herhangi bir açıklık yok, olumlu ya da olumsuz tarafları henüz tartışılmadı. Çok kabaca dışarıdan bakıldığında ekonomik ve sosyal bakımdan daha çok işverenin yararına gibi görünüyor.

- Kadınlar açısından baktığımızda ne tür olumsuzluklar taşıyor sizce?

Türkiye'de kadın zaten evinde çalışmakla yükümlü. Yarım gün çalışma ile kadın eve daha çok bağımlı olacak. Boylece iş yerinde yarım gün, evde tam gün çalışacak kadın; statü olarak da hiç bir iddiası olamayacak.

- Yarım gün çalışma Avrupa'da da çok yaygın.

Yarım gün çalışmanın bir çok biçimi var. Yalnızca iş süresinin kısalması değil. Bir tanesi, işverenin, iş yoğunlaştığı zaman çağırması. İş yoğunluğu bittiği zaman da geri göndermesi. Bir başkası, özellikle yıllık izinler döneminde, işyerinde kadro azaldığında işverenin sizi işe çağırması. Üçüncü yöntem iş saatlerini kaydırarak çalıştırma. Avrupa'da uygulanan biçimlerine ILO belirli normlar getirmeye çalışıyor. AT Hukukunda ona uygun düzenlemeler yapılıyor. Türkiye için de alışıldık bir istihdam biçimi değil. Bu konuda İş Kanunu'nda hiç bir hüküm yok. Tamamen yoruma açık. Böyle durumlarda da yorumlar her zaman işverenden yana kullanılıyor. Sözleşmeli personel rejiminde bu çok net biçimde yaşandı. Kısmi, yarım gün çalışmalar için İş Kanunu'nun uygulanıp uygulanmayacağı bile belli değil. Bu durumda ihbar, kıdem tazminatları, yıllık izin gibi bütün haklardan yoksun kalınıyor. Ortada tanım yok. Hatta daha olumsuz şeyler var.

- Daha olumsuz şeyler neler?

İş Hukuku'nda istisnalar var. Evlerde iş yapanlar, yasa kapsamı dışında. Sigortalı olabiliyorlar ama iş yasasının tanıdığı haklardan yararlanamıyorlar. Evlerde öğretmenlik yapanlar, temizlikçiler. ahçılar ve benzeri gibi. Yarın gün çalışma bu iş alanlarını da kapsıyor ve işveren tarafından çok rahat bir şekilde iş hukukundaki istisnalar kapsamında değerlendirilebilir. Bu düzenlemeler yapılmadan bu sistemin yaygınlaşması çok tehlikeli. Sendikalara da bırakılamaz, çünkü sendikaları bankalara sokmuyorlar. Bu durumda tamamen tek taraflı olarak işveren tarafından belirlenecek boşluklar. Pamukbank'ta yaşadık. Yarım gün çalışma haftada 35 saat, mesailerle 40 saati buluyor! Zaten normal sözleşmeler haftada 40 saat. Böyle yarın gün çalışma olamaz.

Uğraşıp duruyoruz

Bir arkadaşım var, annesi Rus. Kadının Türkçesi oldukça kırık: Rusça deyimleri, sözcükleri olduğu gibi Türkçeleştirerek kullanıyor. Bir keresinde, gözlerinde yaşlarla gelmiş arkadaşıma ve hıçkırarak "biliyor musun" demiş, "filancanın köpeği geberdi". Meğer Rusça'da insanların ölmesiyle hayvanların ölmesi farklı sözcüklerle ifade edilirmiş.

İşte bu kadına ne zaman hatırım sorsam, "ne olacak, hep çalışmak var", ya da "bugün çok çalıştım" türünden cevaplar verir. Ben de her seferinde boş bulunup, kendi kendime "nerede çalışıyordu?" diye düşünürüm. Sonra hemen hatırlarım: Evde! Bir an bocalamışımdır, çünkü kadınların evde yapıp ettiklerinin adı bizim dilimizde -ve birçok başka dilde- "çalışmak" değil "uğraşmak"tır. Çocukları yedirip-giydirip okula-kreşe-yuvaya koşturmaya, pazarda-markette itiş kakış alışveriş yapmaya, kocanın çamaşırlarını yıkayıp ütülemeye, evdeki herkesin arkalarından dökün tülerini toplayıp yemeklerini hazırlamaya, hastalandıklarında hastabakıcılık etmeye "çalışmak" demek kimsenin aklına gelmez. "Uğraşıp duruvoruz"dur bunların adı.

Ama boşuna da değildir bu ayrım. Herşeyden önce, kadınların ev içinde yaptıkları işler hep bir sevgi peçesi taşırlar. En sevdikleri, en yakınları için yapılan şeylerdir bunlar. Hatta sevginin, şefkatin kamtı gibi algılanırlar. Öyleyse sözü bile edilmemelidir. İnsanın kocasına yemek hazırlaması, çamaşırlarını yıkayıp ütülemesi çalışmak mı olurmuş ki; temizleyici dükkânı değil ya burası!

Evet tam da temizleyici dükkânı, hazır yemek fabrikası, ya da lokanta olmadığı için; kadın bu işleri yabancı bir patron hesabına bir ücret karşılığında değil de, sevgili kocasına boğaz tokluğuna yaptığı için, "çalışmak" denmez bu bitmek tükenmek bilmeyen işlere. Kendini tüketene kadar didinmenin çalışmak değil, sevgi-şefkat ifadesi olduğu tek yer evlerin içidir.

Üstelik öyle bir didinmedir ki bu, ne gündoğumundan günbatımına sığar, ne mesaisi vardır. Sabahın köründe başlar, bütün gün sürer, gece uykuları böler... Günlük hayatın içinde hep vardır, hep onun bir parçasıdır. Evkadınlarının yaşamalarıyla çalışmalarını birbirinden ayırmak çok güçtür. Yapılan işler yaşamın ta kendisidir. İşte bu yüzden de bunların çalışma olduğu hep gizli kalır.

Arkadaşımın annesi haklı: Düpedüz çalışmak bu; hem de "hep çalışmak var"!

Ama Türkçe de haklı: Bunlar çalışmak denip geçilebilecek işler değil; olsa olsa "köle gibi çahşmak" bu.

Gülnur Savran

zaman kazan

Yeme içmenin ötesinde, yedirme içirme gibi kutsal bir görevimiz var. Çoğunlukla alışverişten başlayarak, temizleyip ayıklama, pişirme ve saklama gibi işlere epeyce zaman harcarız. Oysa bu işleri en hızlı ve en akılcı biçimde halletmekle, en azından kendimize daha fazla zaman ayırabileceğimizi de biliriz. Ama yok, bu öyle kolay değil. Şimdiye kadar bizi kendine esir eden öyle çok yanlış inanç yerleşmiştir ki beyinlerimize, onlardan kurtulup özgürce davranmamız genellikle mümkün olmaz. Oysa beslenmeyle ilgili "bilimsel gerçek" diye sorgusuz sualsiz kabul ettiğimiz, bir çok dayatmanın altı boştur. Ancak umudumuzu yitirmeyelim, çünkü bir çok bilimsel alanda olduğu gibi beslenmeyle ilgili konularda da çalışmalar yapan kadınlar var ve bize yeni ufuklar açıyorlar. Bunlardan biri de Amerikalı Catherine Houck. Bir beslenme uzmanı olan Catherine'in yanlış inançlarla ilgili olarak ortaya koyduğu düşünceler hiç de yabana atılacak türden değil. Gelin bunlara bir göz atalım ve uygulanabilecek gibi gördüklerimizi de gönül rahatlığıyla uygulayalım.

• Eğer kendiniz yetiştirmiyorsanız, taze sebze ve meyveler dondurulmuşlarından daha besleyici değildir. Sebze ve meyveler tazeyken hemen dondurulduklarında, içeriklerindeki tüm vitamin ve mineralleri aynen korurlar. Oysa manavdan ya da pazardan aldığımız meyve ve sebzeler, biz onları pişirip de yiyene kadar öyle uzun bir yolculuk yapmışlardır ki, besleyici niteliklerinden pek azı bize ulaşır. Dondurulmuş sebzeler ayıklanıp yıkanmış olduklarından ve daha çabuk piştiğinden bize en azından o günün gazetelerine rahatlıkla göz atacak kadar bir zaman kazandırırlar.

• Meyve suları yararlıdır ama meyveler daha yararlıdır. Her gün çocuğunuza bol vitamin sağlamak için havucun, elmanın, portakalın suyunu sıkıp sonra da blender'ın temizlenmesiyle uğraşacağınıza, verin eline meyveyi, hem vitamin alsın hem de beslenmenin en önemli kısmı olan lifleri... Üstelik çocukların dişleri için de yararlı meyve yemek. Bakın şimdi bir de bizim derginin birkaç sayfasını okuyabilecek fazladan bir zaman kazandınız.

• Yapışmayan tencere ve tavalar sağlığa zararlı değil. Kolayca temizlendikleri için son derece pratik olan yapışmayan kaplarla ilgili olarak da yanıltıcı biçimde kansere neden olduğu inancı yerleşmiştir. Oysa bu kapların iç yüzeyleri zehirli olmayan bir madde (florokarbon reçinesi) ile kaplıdır ve sıyrılarak yiyeceklere geçse bile insan vücuduna zarar vermeden dışarı atılır. Yüksek derecede ısıtıldığında çıkan dumanın da insana zararı olmadığı, ancak kafes kuşları için hayati tehlike taşıdığı saptanmış.

• Mikro dalga fırınlar kanser yapmaz. Buzdolabından çıkmış yiyecekleri bile üç dakikada ısıtabilen mikro dalga fırınların insan vücuduna zararlı olduğu saptanmış değil. Mikro dalgalar, doğrudan maruz kalındığında vücuda bir etki yapabilir ancak, bu etki ve nedeni de henüz bilinmiyor. Yani fırın çalışırken kapağın kapalı tutmak, bilinmeyen bir tehlike varsa onu engellemeye yetiyor. Yiyeceklere hiç bir zararı olmayan bu kolaylıktan yararlanmakla da, işten eve gelince ocak başında geçireceğiniz zamanı en aza indirmiş oluyorsunuz.

Kürtaj sonrası...

Her kadının kürtajdan sonra yaşadıkları ve hissettikleri birbirinden farklıdır. Genellikle kendimizi iyi hisseder, kürtaj sonrası pek bir sorunla karşılaşmayız ama bazılarımızın iki üç hafta halsizlik ya da sancı çektiği de olur. Kanamaysa bazen tamamen kesilir, bazen de bir kaç hafta devam eder. Çoğu zaman açık renkli ve normal miktarda bir kanama olur. Zaman zaman kesilip, sonra yeniden başlayabilir. Gebelik belirtileri bir hafta kadar sürer. Vücuttaki hormon miktarının azalmasından dolayı kanama, sancı ya da memelerde hassasiyet olabilir. Bazı kadınlar ise moral çöküntüsüne uğrar.

İşte size kürtajdan sonra kendinize nasıl bakmanız gerektiğini gösteren bir liste:

Bedeninizin ihtiyaçlarına kulak verin

1 Bedeninizin ihtiyaçlarına kulak verin. Yorgunluk hissediyorsanız bir-iki gün dinlenin. Eğer çocuklarımız varsa ve eğer sizden başka bakacak kimse yoksa ya da işinizi kaybetmek tehlikesi yüzünden işe gitmek zorundaysanız iyileşmeniz gecikebilir. Kürtajdan sonraki birkaç gün içinde kanamayı arttıracağı için ağır şeyler kaldırmaktan ya da bedeni zorlayıcı hareketlerden kaçının. Alkollü içkiler de aynı sonucu doğurabilir. Kanamayı azaltmak ya da rahimde kalmış parçaları dışarı atmak için doktorunuz Methergine türünden rahim kaslarını uyarıcı ilaçlar tavsiye edebilir.

2 Mikrop kapmasına yol açmamak için kanama sürdüğü sürece vajinaya (dölyolu) hiçbir şey sokmamak gerekir. Eğer aksi yapılırsa, henüz iyileşmemiş olan rahim mikroplara maruz kalır. Bu süre içinde tampon kullanmamak, dolu banyo küvetine girinemek, yüzmemek, vajinayı duşla yıkamamak, cinsel ilişkide bulunmamak daha iyi olur.

3 Şu belirtilere karşı uyanık olmalısınız: 38 derece ya da daha yüksek ateş, şiddetli sancı ya da ağrı, kötü kokulu vajina akıntısı, kusma, bayılma, aşırı kanama yani bir saat ya da daha az bir zaman içinde pedin tümünün ıslanması, pıhtılaşmış iri parçalar gelmesi, ya da gebelik belirtilerinin bir hafta geçtikten sonra da devam etmesi durumunda mutlaka bir uzmana baş vurmak gerekir. Bu dönemde alkol ya da uyuşturucu maddeler kullanırsanız bedeninizin uyarılarının farkında olmayabilirsiniz.

Genellikle tetracyline ya da ampicillin gibi antibiyotikler tavsiye edilir. Bazıları bu ilaçların iltihaplanmayı önlediği görüşündedir. Bazıları ise gereksiz yere antibiyotik alınmasına karşıdır. Antibiyotikler iltihaplanma belirtilerinin ortaya çıkmasını önleyebilir. Antibiyotik almaya karar verirseniz uyarılara uymaya özen göstermelisiniz.

4 Kürtaj olduğunuz klinik ya da hastane herhangi bir sorunla karşılaştığınızda bilgilenmek için baş vurabileceğiniz en uygun yerdir. Eğer gitmeniz kolay değilse en azından telefon ederek derdinize çare arayabilirsiniz. Kürtaja karşı olan doktorlar ya da hastaneler başınıza iş açabilir. Sizi suçlayıcı tavırlarıyla canınızı sıkabilir, ayrıca kürtaj sonrası sorunlar konusunda yeterince bilgi sahibi olmayabilirler.

5 Kürtajdan iki üç hafta sonra tıbbi bir muayeneden geçmekte yarar vardır. Böylece henüz belirtileri ortaya çıkmış olmasa da, başlangıç halindeki bir iltahabı farketmek ya da kalmış bir parçayı görmek mümkün olur. Ayrıca kürtaj sırasında yapılmamış olan bir jinekolojik muayeneden de geçmiş olursunuz. Gebelikten korunma konusunda bilgilenmek için de bu fırsattan yararlanmanız iyi olur. Bu arada daha önce başından kürtaj geçmiş kadınlarla konuşmakta ve tecrübe alışverişinde bulunmakta da yarar vardır. Başımıza gelenlerin, başka kadınların başına geldiğini öğrenmek çoğumuzu rahatlatır.

6 Normal adet görmeye kürtajdan genellikle dört-sekiz hafta sonra başlarsınız. Kürtajdan hemen sonra-hiç adet görmeden bile-gebe kalma ihtimali vardır. Eğer yeniden gebe kalmak istemiyorsanız cinsel iliskiye girmeden önce güvenilir bir gebelikten korunma yöntemi kullanmanız gerekir. "Bir daha asla cinsel ilişkide bulunmayacağım, bu nedenle de doğum kontrolüne gerek yok!" deseniz bile, başka harikulade sevişme yolları olsa da, bir süre sonra düşüncenizi değiştirebilirsiniz. Başlarından kürtaj geçmiş öteki kadınlarla ortak olan en önemli yanınız yeniden gebe kalma ihtimalinizdir. Eğer gebe kalmak istemiyorsanız, bundan böyle en güvenilir yol gebeliği önleyici yöntemlerden yararlanmaktır. Her kadın kendine en uygun yöntemi tercih edecektir.

Eğer İstanbul'da yaşıyorsanız kürtajla ilgili sorunlarınız için İstanbul Tıp Fakültesi Kadın ve Çocuk Sağlığı Araştırma ve Eğitim Birimi'ne başvurabilirsiniz. Adresi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahi Mono Blok Karşısı Çapa İstanbul, Telefon 533 12 04.

Oğluyla İmtihanı

"Hiç

-Deniz'le yaşamaya nasıl karar verdin?

Valla hayat dayattı. Aslında tercihim değildi. Kötü bir boşanma yaşadık. Boşanma süreci çocuğa zarar verdi. Boşandıktan sonra Deniz annesiyle yaşadı. Velayet ondaydı. Daha sonra ben aldım. Ama anlaşmalı. Kavgasız gürültüsüz.

- Sen mi teklif ettin?

Tabii. O da itiraz etmedi. Deniz daha 6,5 yaşındaydı, küçüktü. Önemli bir döneme giriyordu. İlkokula başlayacaktı. Sonra Deniz'le yeni maceramız başladı. Ama bu değişimin yararı oldu. Şimdi ilişkileri daha iyi. Annesi de şimdi daha rahat, daha özgür. İstediği zaman gelip gidiyor. Her hafta sonu görüşüyorlar. İki günlük yoğun bir görüşme. Zaten özlemiş de oluyor. Daha önce kuramadıkları ilişkiyi daha iyi kuruyorlar.

- Ayrılık öncesi Deniz'le ilişkin nasıldı?

Ayrılık öncesi sorumluluklarımız tabii ki eşit değildi. Çocuğa ait sorumluluklar annede çok fazlaydı. Evlilikte yeterli paylaşımı sağladığımı düşünmüyorum. Hep yaptığım işlerde birlikte çalıştığım insanların işini mutlaka öğrenmek isterdim. Çoğunu öğrendim de. Ama bir şeyi atlamışım. Evlilikte iki insan vardı, ben diğerinin yaptığım öğrenmemişim. Suçluluk hissettim aslında. Deniz'siz bir dönem oldu ama tek başıma yaşayabildiğimi söyleyemem. İki, ikibuçuk yıl! eviçi detayları yerine getirmedim ben. İtici bir güç gerekiyormuş, ki o Deniz. Evi biraz büro, biraz otel gibi kullanıyordum. Deniz'le yaşadıktan sonra ev, ev gibi oldu.

- Gününüz nasıl geçiyor?

Ben 7,30'da kalkıp kahvaltıyı hazırlıyorum. Deniz 8'e çeyrek kala kalkıp giyiniyor, kahvaltı edip okula gidiyor. 4'te eve geliyor. Ben de 4'te geliyorum. İşim uygun olduğu için makinelerden birini eve götürdüm, evde çalışıyorum. Deniz 9'da yatıyor. Yemeği bürodan götürüyorum, büroda yapılıyor. Ama yavaş yavaş yemek yapmaya başladım. Yemek konusunu planlıyorum. Ne kadar et, ne kadar sebze, meyve yemeli, süt ne kadar içmeli bunlara dikkat ediyorum. Sebze pek sevmiyor, hamburger, kebap seviyor. Ona sevdirmek için ısıtmasını ona yaptırıyorum. Beş saatimiz yemek, ders ve oyunla geçiyor. Deniz'i annem de karşılayabilir, birini de tutabiliriz ama istemiyorum onu. Yaşadığımız olaylar onun güvenini sarstı. Bize ihtiyacı var.

- İşini etkiliyor mu?

İşimi etkilemiyor. Derginin toplantısı oluyor ayda iki ya da üç kere. Arkadaşlarımız var, sekreter arkadaşımız iki ya da üç saat onunla kalıyor. Bazen De-

zor değil”

Mustafa Demirkanlı yedi aydır, birinci sınıfa giden oğlu Deniz’le birlikte yaşıyor. Yeni yaşamına çok kolay uyum sağladığını söylüyor. Ev, iş (yayıncılık yapıyor) ve Deniz’in okulunun yakın olması yaşamını kolaylaştırıyormuş. Komşular, öğretmenler, sevgililer, anneler, yani hiç kimse yadırgamıyor, yargılamıyor, aksine herkes destekliyormuş. Çocuğuyla birlikte yaşayan anneler kendi yaşadıklarıyla kıyaslayınca “bu ne haksızlık” diye çok bozulacaklar!

niz’i alıp buraya geliyorum.

- Evişlerini nasıl hallediyorsun?

Evi yeni kurduğumuz için otomatik makinemiz yok. Mini bir makinede yıkayıp, ütülüyoruz. Gündelik temizliği ben yapıyorum, onbeşte bir genel temizlik için bir yardımcı geliyor. Deniz’le anlaştık, o küçük olduğu için kitaplarını ve oyuncaklarını topluyor, büyük olduğum için diger işleri ben yapıyorum.

- Sabahları kendisi mi hazırlanıyor?

Kendi giyinmiyor, zaman dar, uyku mahmurluğu da var. Ama bazen benden önce uyanıp bana sürpriz yapıyor. Ayda bir toplu alışveriş yapıyoruz.

- Unuttukların oluyor mu?

Oluyor. Cumartesi alışveriş yaptım. Pazar sabahı baktım yağ bitmiş, kalkıp bakkala gittim.

- Kimler destek oluyor?

Dışardan destek var. Bürodaki arkadaşlar var. Annem onbeşte bir gelir. Daha fazla gelmek istiyor ama ben kabul etmiyorum. Sonra eski karımla olduğu gibi herşey ona kalır.

- Annen ne dedi bu işe?

Onlar da bu süreci yaşadığı için itirazı olmadı. Aslında önce endişelendi, çocuğu yıpratmayalım diye ama baktı ki endişelenecek bir şey yok.

- Komşularla ilişkin nasıl?

Komşularla ilişkilerimiz çok iyi. Alt kat, üst kat komşularımız Deniz’i bize bırak, bir yere gidersen bakabiliriz diyorlar.

- Yani herkes umduğumuzdan daha hazır.

Şimdiye kadar yakın ve uzak çevremde yadırganmadım. Deniz de yadırgamıyor. Ben önceden zorluklar yaşayacağımızı düşünüyordum. Birdenbire hayatı değişiyordu. Kreşe gidiyordu okula başladı. Kreşteki arkadaşlarından uzaklaşmıştı. Doğduğu, büyüdüğü evden, apartmandaki, sokaktaki arkadaşlarından, annesinden ayrılıyordu. Bu süreçte okula başlıyordu. Anne baba birarada olanlar için bile problem. Yedi ay oldu. Altı ayda hallederiz ancak diye düşünüyordum ama bir kere bile anneme gideceğim demedi. Deniz babası gibi yetişmiyor, çünkü babası artık çok erkek gibi değil. Bulaşık, çamaşır yıkayan, yemek hazırlayan biri.

- Okul kitaplarında hep aileden, anne, baba, çocuklardan sözedilir. Çocuğuyla tek başına yaşayan anneler bundan rahatsızlar.

Çocuklar daha kuvvetli bizden. Daha kolay alışıyorlar. Onların tek istediği huzur ve güven. Onu buldukları zaman çok da umurlarında değil. Yeter ki, kavga, gürültü, çatışma, düzensizlik olmasın. Kendini güvende hissetsin.

- Veli toplantıları nasıl geçiyor?

Veli toplantılarına sürekli gidiyorum. Hep kadınlar geliyor tabii. Orada da kadınlar çocuklarını farklı yetiştiriyor. Haftanın bir günü bale dersleri var, kız çocuklar gidiyor, erkekler gitmiyor. Sordum veliler ayaklandı, ne demek erkekler gider miymiş. Bu memlekette balet de var. Neden şimdiden ayırıyorsunuz ki, bunu kızlar yapar, bunu erkekler yapar diye.

- Öğretmenle aran nasıl?

Çok aklı başında. Çok rahat diyalog kurulan biri. Ben herşeyi özetledim, alışkanlıklarını, yaşam biçimini. Dersleri iyi, hepsi pekiyi.

- Akşamları çıkabiliyor musun?

Akşamları çıkmıyorum. Çünkü küçük. Yattıktan sonra uyanmıyor ama yine de bırakmıyorum. Çok önemli bir şey olduğunda ya annemden, ya bir arkadaşımdan yardım istiyorum. Evde çalışıyorum. Ben evde olmayı seviyorum. Arkadaşlarım, misafirlerim geliyor tabı. Deniz kendi başına zaman tüketebilen bir çocuk. O yatmadan önce misafir geldiyse, onu katmaya çalışıyorum. Sohbetimize katmaya çalışıyorum. En azından oynarken yakınımızda tutmaya çalışıyorum. Gel bize katıl diyorum. Zaten dokuzda yatıyor.

- Hafta sonları özgürlük duygusu yaşıyor musun?

Hafta sonları çok yoğun bir özlem duygusu hissediyorum. Belki benim eksikliğim, ama çok fazla dışarı çıkan birisi değilim. Bir yere gitmeyi sevmem, içki içmeyi pek sevmem. Sinemaya, tiyatroya gidiyorum, evde çalışıyorum. Biraz daha rahat oluyor çalışmak.

- Yani herşey yolunda. Peki kız arkadaşlarınla ilişkini etkilemiyor mu?

Etkilemiyor.

- Biriyle tanıştın, en başında ben çocuklu biriyim diyor musun?

Tabii.

- Çocuklarıyla yaşayan kadınların en büyük sorunu erkek arkadaşlarını tanıştıramamak, eve davet edememek.

Şöyle avantajlarımız var. Erkek çocuk olduğu için kolay. Belki kız çocuk olsaydı farklı olabilirdi. Annesinin sevgilisi eve geliyordu, annesi sevgilim demiyordu. “Annem söylemiyor, sen söyler misin” dedi. “İlk söyleyeceğim sensin” dediğim için her şeyi soruyor. “Evlenecek misin” diyor. “Hayır” diyorum, beğendiği zaman “evlensene” diyor. Ahbaplık yapıyoruz. Ben bu evi tutarken, o gün Deniz’i kreşten aldım, evi birlikte yerleştirdik, kendi odasını seçti. Evi çok sahiplendi. Bu tür paylaşımlar iyi oldu. Ama bu, şu değil, arkadaş değiliz, baba oğluz.

- Ne farkı var?

Otorite var, güven var. Çünkü otorite koruyacak da bir şey. Sorunlarına çare bulan, başvurulacak biri.

- Yine sevgililere dönelim, kadınlar neden rahat söyleyemiyorlar sence?

Kadınların nasıl yaşadığım bilmiyorum ama bizim ilişkimizde çatışmalar vardı. Suçluluk yaşadı. Ben de algılamak ve anlamak durumunda değildim. Çünkü ben üçüncü şahıstım, doğrudan yaralanan bendim.

- Çocuklu olduğun için kız arkadaşlarınla sorun yaşamıyor musun?

Çok fazla kız arkadaşım olmadı. Zamanım olmadı. Zaten altı aydır birlikteyiz Deniz’le. İlk başta kabul edilmesi önemli, göze alacaksın. İlk defa 2 yıl önce birlikte tatile gittik. Göze aldım, bu hazırlıkla gittiğim için hiç sıkılmadım, sinirlenmedim. Daha yarın sayfa okumadan havuzdan baba diye sesleniyordu. Gidiyordum. Çok güzel 10 gün yaşadım. Bu yaz çocuklu bir yere gittim, onlar oynar ben çalışırın diye düşündüm, yine aynı ilgiyi istedi sinirlendim. Baba gel deyince kızdım. Yanlış yapmışım. Ben şimdi Deniz’le yaşıyorum. Bununla örtüşecek ilişkiler yaşayabilirim. O tür beklentisi olan kız arkadaşım olmayacak belki.

- Deniz’le yaşamanın hiç mi zorluğu yok gerçekten?

Ev, işyeri ve okulun yakınlığı, işimin kendi işim olması, dışarıyı sevmemem avantaj. Çok uyumlu Deniz. Çocuktan sonra zamanım azalmadı arttı. Çünkü evde düzen sağladı.

İSVEÇ

Bebekli bakanlar

İsveç'i çocuklu kadınlar yönetiyor. Çocuklara iyi bakılıyor, devlet işlerinde de bir aksaklık yok.

İsveç'te yeni sosyal demokrat hükümet 11 kadın ve 11 erkek bakandan oluşuyor. Parlamentoda kadınların oram yüzde 40. Bu bir dünya rekoru.

İktidardaki çocuklu kadın bakanlar tüm ülkedeki çalışan anneler için umut kaynağı. Kadın bakanlar işyerlerindeki ve evdeki görevlerini yerine getirmek için teknolojiden yararlanıyorlar.

Kültür Bakam Margot Wallstrom'un iki oğlu var; biri henüz bir yaşında.

Margot bakanlıkla ilgili işlerini Stockholm'e 400 km. uzaklıktaki Karlstad'daki evinden bilgisayarla yürutuyor.

Çevre Bakam Anna Lindh de bakanlıkla ilgili görevlerinin büyük bölümünü Stockholm'deki evinde yerine getiriyor. Anna'nın da biri dört, diğeri bir yaşın altında iki küçük çocuğu var. Fazla yolculuk yapamayacağı için kendisine bu konuda yardımcı olabilecek iki asistan seçtiğini söylüyor.

Hem anne hem de baba olmanın zorluğunu inkâr etmiyor ama bunu denemenin çok önemli olduğunu vurguluyor: "Anneliği önemli bir toplumsal görevle birlikte yürütebileceğimizi kanıtlamalıyız".

Eğitim Bakam Yiva Johansson 30 yaşında ve dört aylık ikizleri var. 24 yaşında milletvekili seçilerek rekor kıran Yiva gelmiş geçmiş en genç bakan. Çocuklarının yükünü, birlikte yaşadığı 53 yaşındaki Bo Hammar'a devrederek sürdürüyor bakanlığı.

İsveç'te iktidardaki kadınlar içinde en üst konumda yer alan iki kadın, 37 yaşındaki Başbakan yardımcısı Mona Sahlin ve 51 yaşındaki Dışişleri Bakam Lena Hjelm-Walln. Toplumsal İşler, Adalet,İletişim, Tarım ve İçişleri Bakanlıkları da kadınların elinde.

İsveç'te, 1991-1994 arası hükümette, parlamentonun yüzde 33'ü kadınlardan oluşuyordu. Son seçimlerden önce Sosyal Demokratların, milletvekillerinin yarısının kadınlardan oluşmasına karar vermeleri üzerine yüzde 40 oranına ulaşıldı.

Cenevre'deki Parlamentolararası Birlik'in (IPU) verdiği bilgilere göre, sadece 21 ülke yüzde 20'den fazla kadın milletvekiline sahip. Bütün dünyadaki toplam 40 bin parlamento üyesinin yalnızca yüzde 10'u kadın.

İsveç Dışişleri Bakanı Margeretha Af Ugglos

İTALYA

Bir film gerçek oldu!

İki kadın evden kaçtı

İtalya'nın güneyinde, küçük bir kasabadaki sıkıcı hayatlarını terkedip dünyaya açılmaya karar veren iki kadının serüveni ancak 12 gün sürebildi.

Evlerinden kaçtıktan bir süre sonra gazetecilere yakalanarak, bitip tükenmez sorulara yanıt vermek zorunda kalan Ida Benevenga ile Anna Di Matteo'nun merak ettikleri bir şey vardı. Gazeteciler neden onlara "Thelma ve Louise" deyip duruyorlardı? Kocalarından, çocuklarından ve Güney İtalya'nın ücra bir kasabasındaki yaşamlarından sıkılıp, canlarının istediği bir şey yapmaya karar verdiklerinde, bu adı taşıyan bir filmin varlığından haberleri yoktu. Thelma ve Louise'i hatırlıyor musunuz? Susan Sarandon ve Geena Davis'in başrollerini paylaştıkları filmde, iki kadının çılgınlığım (çok tatlıydılar) izlemiştik (akaryakıt tankerini havaya uçurmaları da etkileyiciydi). Her neyse biz gerçek yaşama dönelim. Akdenizli kadının sadık eş ve şefkatli anne rolünün kutsandığı tutucu İtalya'da, Salerno'nun güneyindeki Campania'nın bir köyü olan Serre'deki sıkıcı yaşamdan 12 gün boyunca uzak kalmayı başarabilmiş iki kadın Ida ile Anna. Kayboldukları pohse bildirilmişti. İtalyan halkı, kadınların evlerine dönmeleri için kocalarının kaleme aldığı çeşitli çağrıları okuduktan sonra (dinsel bir tarikat tarafından kaçırıldıklarından, eşcinsel sevgililer oldukları için birlikte kaçtıklarına kadar), birbirinden değişik yorumlarda bulundular.

28 yaşındaki Ida, 16'sında evlenmiş, üç çocuğundan ilkini 17 yaşındayken doğurmuştu. Ev işlerinin yanısıra çiçekçilikle uğraşıyordu. Kocası Carmine Funicelli bir cenazeevi yönetiyordu. 23 yaşındaki Anna da ev işiyle birlikte, sigara, pul, otobüs, bileti gibi şeylerin satıldığı küçük bir dükkân işletiyordu. Kocası Domenico Catalano kamyon sürücüsüydü. İki yaşında Simone adında bir oğulları vardı. Ida ile Anna'nın dükkânları dört bin nüfuslu Serre'nin başlıca meydanında yan yanaydı ve ikisinin de canları çok sıkılıyordu. Sonradan karakolda söyledikleri gibi "yeni bir hayat" istiyorlardı. Ama medya peşlerini bırakmadı. Nerede görüldülerse manşetlere çıkarıldılar. Yine ortadan kayboldular ama, sonunda iki kadın pes etti, geri döndü. Ida ile Anna'nın bu serüveni nasıl yaşadıkları açıklığa kavuşmadı (hiç de gerekmiyor aslında). "Çok eğlendikleri"nden söz etmeleri önemli. Basının yazdığına göre iki kadının kocalarının nasıl bir tutum alacakları da henüz belli değilmiş. Ama yerel kilisenin papazı Don Luigi Terranova'nın bile, "Serre'de halk, kırsal değerlerle modern yaşam arasında sıkışıp kalmış durumda" demesine bakılırsa, kadınların bu sıkışıklıktan kurtulma çabasına hak vermemek elde değil.

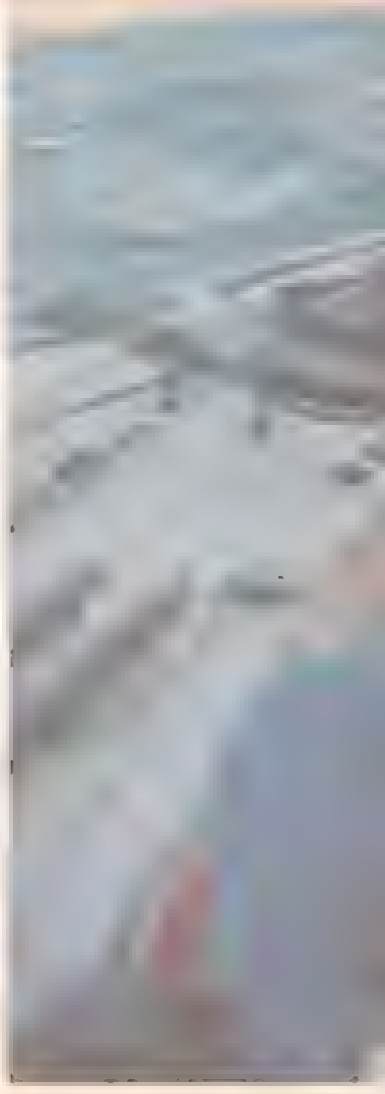

AMERİKA

Kadınlar dalgalarla ve erkeklerle boğuşuyor

San Diego Körfezi'nde henüz gün doğmadan America 3 adlı yarış teknesindeki 29 kadın antremana başlamıştı bile. Bu iki saatlik sıkı antremanı birkaç saat sürecek gündelik işler, ardından altı saatlik yelken çalışması ve nihayet karbonhidrat diyetinden navigasyon taktiklerine kadar birbirinden değişik konuların tartışıldığı akşam toplantısı izleyecekti.

Oniki saati aşan bu zorlu programa karşın ekip üyelerinin keyfine diyecek yok. Önümüzdeki günlerde yoğun çalışmalarının meyvesini toplayacaklar. Denizcilik tarihinde ilk kez, tümü kadınlardan oluşan bir ekip, San Diego Körfezi'nden çıkarak Dünya Yelken Şampiyonası'nda Amerika Kupası için yarışacak. Daha önce küçük teknelerle yarışlara katılan 25 yaşındaki Hannah Swett, "Amerika Kupası için yarışmayı hayal bile etmemiştim, çünkü bu, kadınlar açısından hayalden de öte bir şeydi" diyor.

Bugüne kadar kadınlar geleneksel olarak bu türden büyük yarış teknelerinde ancak mayo reklamları için boy gösterirdi. Kaptanlar, kadınları teknik işler için ya yeterince tecrubeli bulmuyor ya da vinçleri çalıştırmak, yelken basmak gibi işlerde fiziksel açıdan, güçlü erkeklere oranla, çok zayıf buluyordu. Ne var ki 1992'deki son Amerika Kupası yarışlarında ilgi ve heyecanın söndüğünü gözleyen zengin iş adamı Bill Koch, taze kan için '90'ların en yakıcı konularından biri olan kadın rekabetinden yararlanmayı düşündü. Medya ise 144 yıllık geçmişi olan bu tarihi yat yarışını birden bire kadınlar sayesinde keşfetti denebilir. Önümüzdeki günlerde beş ülkeden yedi tekne San Diego'dan aynı anda hareket edecek.

650 başvuru arasından seçilen 29 kadın, büyük bir coşku ve mutluluk içinde. 18,55 deniz millik parkuru kazananlar arasında kıdemli yelkenciler, dünya kürek ve halter şampiyonları bulunuyor. NASA'daki görevinden bu yarış için istifa eden 28 yaşındaki uzay araştırmaları mühendisi Susie Leech Nairn, "Hayatta en çok istediğim şey, neler yapabileceğimi gösterme fırsatını yakalayabilmekti" diyor. Vinçleri çalıştırmaktan sorumlu Olimpiyat kürek şampiyonu 30 yaşındaki Anna Seaton-Huntington, yeni evli olmasına karşın, kocasını ve gazetecilik diplomasını gözden çıkarmış. "Dünyanın en nitelikli sporcularının katıldığı bir yarışmada yer alma şansımı nasıl tepebilirdim" demekte.

> Kadınlar ilk kez Dünya Yelken Şampiyonasına katılacaklar. Teknedeki 29 kadın şimdilik, vinçleri çalıştırırken, yelken basarken, hatta karar alırken zorlanıyorlar. Ama edindikleri tecrübeye paha biçilemez.

Otuz metrelik yelken direğinden körfezi çınlatan kahkahalar yükseliyor. Olimpiyat yelken şampiyonu 31 yaşındaki Jennifer Isler, "Bu kadın ekibinin medya için ne bulunmaz bir malzeme olduğunun farkındayım, ama umurumda değil" diyor. Alison Hamilton 40 yaşında, teknenin bilgisayar analizlerini yapıyor. Kendi yaşıtlarının aşmak zorunda kaldıkları engellerden haberi bile olmayan genç kadınların umursamazlığı canını sıkıyor: "Benim kuşağımdan kadınların böyle bir tekneye binebilmesinin yolu ancak kaptanla evlenmekten, en azından onunla yatmaktan geçerdi."

Üçte biri evli ve bazıları küçük çocuklu olan kadınlar, erkek denizcilerle yarışırken, görünürde olmasa da, koşullarının onlardan daha elverişsiz olduğunun bilincindeler. Elliden fazla yelken yarışında birincilik kazanmış olan Ann Nelson, "Kalıbımı basarın bu adamlardan hiç biri çamaşır yıkanmış mı, buzdolabında süt var mı, ya da çocuk bezi alınmış mı diye dert etmiyordur" diyor: "Oysa ben eve ne kadar yorgun gitsem de iki çocukla baş etmek zorundayım."

Koch bu takımla önceki arasında cinsiyete bağlı başka farklılıklar da saptamış: "Kadınlar kendi benlikleri yerine, 'teknenin benliği' ilkesini çok kolay benimsediler. Takım ruhu bir ay gibi kısa bir zamanda gelişti. Oysa erkeklerin bunu benimsemesi için 18 ay gibi çok uzun bir zaman gerekmişti" diyor. Ancak Koch, kadınların birbirlerini kırmaktan çekindikleri için öne çıkmaktan kaçınmalarından şikayetçi. Anında karar verilmesi gereken durumlarda bile uzlaşma sağlamak için en az on dakika oturup konuşmayı yeğlediklerini söylüyor. Kadınlar, önderliğin tecrübe edinmekle kazanılan bir beceri olduğu inancında. San Diego sularındaki kısa parkurlu bir yarışta kazandıkları ikinciliği bu yüzden çok önemsiyorlar. Büyük yarışa girmeye hak kazanmak için zorlu iki Amerikalı rakibi yenmeleri gerekiyor. Bunlardan biri Olimpiyat şampiyonu Kevin Mahaney'in önderliğindeki genç ve yetenekli denizcilerden oluşan PACT 95. Ötekiyse 51 yaşındaki deniz kurdu Conner'ın ekibi. Bu ekibin üyeleri çeşitli zamanlarda kazanılmış 39 kupayla övünç duyuyor. Conner'ın usta bir denizci olduğunu tartışmasız herkes kabul ediyor. Koşullar tam anlamıyla eşit olursa yarışın favorisi o. Ne var ki, Amerika kupası'nda şimdiye kadar koşulların eşit olduğu vaki olmamış. Her ekip özgün dizaynı ve hiç bir yarışta denenmemiş teknesiyle olağanüstü bir başarı kazanma umudunda.

Amerika kupası çok uzun soluk isteyen bir yarışma. Sonuç mayıstan önce belli olmayacak. Moral verici kimi başarıları küçümseme eğiliminde olan Koch, yaptıkları 'aptalca yanlışları' acımasızca yüzlerine vurunca, daha önceki bir yarışmada ikincilik kazanan kadınların sevinci kursaklarında kaldı. Kahkahaların yerini hıçkırıklar aldı. İki cins arasındaki bu kıyasıya çekişmeyi halk kuşkusuz büyük bir keyifle izleyecek.

Newsweek, 16 Ocak'95 Kısaltılarak Çevrildi

rock camiasındaki kızlar

volvox'u dört genç kadın yaratmış; onları rock dinleyen biri olarak tanıyor. kadın grubu olmalarından çok gururlanıyordum. bu iki sebepten onlarla konuşmak zevkliydi ve konuştuktan sonra akıllarını, fikirlerini, duruşlarını çok sevdim. kısaca, dört sağlam kız var istanbul rock camiasında. kolay gelsin.

- kendinizi anlatır mısınız?

şebnem: ben şebnem, volvox'da gitar çalıyorum, şarkı söylüyorum. 23 yaşındayım, öğrenciyim.

ebru: ismim ebru, volvox'da bas gitar çalıyorum.

özlem: ismim özlem, volvox'da klavye çalıyorum, vokal yapıyorum, ben ankaralı'yım. 24 yaşındayım, grubun en yaşlısıyım, ama asla en ağır başlısı değilim, bir gazetede böyle bir haber çıktı, buradan bunu yalanlama olanağı çıktığı için çok mutluyum.

gül: ben gül, ebru ve şebnem'le aynı yaştayım, özlem'den küçüğüm, davul çalıyorum.

- kadın gruplarıyla çalışmakla erkek gruplarıyla çalışmak arasındaki farkları nasıl yaşadınız, merak ediyorum. erkek gruplarında çalışırken önünüzü tıkayan şeyler yaşadınız mı?

şebnem: gül'ün dışında hepimizin erkek gruplarıyla çalışma deneyimimiz var. lise yıllarında, bursa'da, gruplar, hem bir takım grupların şarkılarını çalarlardı hem de beste yapmaya çalışırlardı. benim hep beste yapmaya hevesim olmuştur. bunun kadın olmamla bir ilgisi yok, müzikle ilgilenmemle direkt bağlantıları var. erkek gruplarında değil beste yapmak, onların bestelerine vokal bile yazamıyordum, al sen bunu söyle durumu vardı, güvenmiyorlardı. bu gitar çalsaydım da böyle olacaktı, klavye çalsaydım da böyle olacaktı, bunun kadın olmakla direkt ilişkisi vardı bence. o zaman erkekler de onsekiz-ondokuz yaşındaydı, bunu şundan söylüyorum, bizden daha deneyimli değildi çoğu... ama yine de bizim kendimizi ispat etme gibi bir ön sorunumuz vardı. ben fazla oyalanmadım bu durumla, madem siz benim bestelerime yer vermiyorsunuz ben de bestelerimi yapabileceğim bir grup kurarım düşüncesiyle kız grubu kurma fikri doğdu. bütün bu zamanlar geçti, hepimiz 22-23 yaşlarına geldik, olgunlaştık, bu sefer biz onların karşılarına iş arkadaşları olarak çıktık, ilk zamanlarda çok ön yargılı geldiler, bizi öyle dinlediler, çünkü rock çok erkeklerin egemenliğinde bir müzik, onlar ilk bu alanda var olmuşlar. bu dünyada da böyle, türkiye'de de böyle oldu. erkek avukat, erkek doktor olmaya benzemiyor, bu daha da garip bir durum. barlarda çaldığımız ilk bir yıl boyunca bizim yapacağımız bir hatayı bulmak için dinleyen, herhangi bir hata olduğunda yuppi diye fırlayan çok erkek vardı. bizim için bunlar dışarıya yansımayan, ama kendi içimizde bizi yıpratan şeyler olabiliyordu, özellikle kemancı'da (kemancı beyoğlu'nda bir rock bar)... ama son yedi sekiz aydır bunlar yavaş yavaş yok olmaya başladı, hakikaten bizim çaldığımız günler konser havasında geçiyor. biz bu zamanların geçmesi için çok bekledik, yılmadık, çok çalıştık, sabırla bekledik, sonuçta bütün bu sabrın sonuçlarını yaşıyoruz, ama buraya gelmek için erkeklerden daha fazla sabretmek gerekiyordu. biz herşeyden önemlisi kendimizi müzisyen gibi hissediyoruz, biz yıllarca onların yüzünden kendimizi müzisyen gibi hissedemedik, bu da zamanımızı aldı. benden çok daha kötü gitar çalan bir erkekten ders almak, nasihat almak gibi şeyler yaşadım. biz artık bazı şeylerde bazı tarzlar edindik, dolayısıyla kendimizin başka gruplarla -bunlar da genellikle erkek grupları oluyor tabii ki, çünkü istanbul'da bizim dışımızda rock barda gitar çalan bir kız grubu daha var ve başka yok- karşılaştırılmak istemiyoruz. bunun müzikte teknik ya da başka açılardan doğru olmadığını düşünüyorum. artık herbirimizin çalış tarzı, benim şarkı söyleme tarzım filan hepsi kendi seçimlerimiz. tıpkı başka grupların nasıl tarzları hakkında seçim hakları varsa bizim de böyle haklarımız, tercihlerimiz var diye duşunuyoruz, artık gruplardan ziyade, onların gözü, kulağı alıştı bize rock dinleyenlerden daha çok laf geliyor şimdi. diğer gruplar onayladılar bizi.

- ama tam da bu onaylatma durumunda bir terslik yok mu? yine de kabul eden erkekler olmuyor mu?

şebnem: ama biz onaylatmak için, gözlerine girmek için çabalamadık, biz istediğimiz şeyler uğrunda çabaladık, ve sonunda ulaştık buna diye duşunüyorum. ilkönce çok garip geliyorduk herkese, kız diye şaşırıyorlardı, iki sene önce sis'te (ortaköyde bir rock bar) çaldığımızda şaşırıyorlardı, o zaman daha sert rock çalıyorduk, hayretler içersinde seyrediyorlardı, sonunu getirebilecek miyiz diye. şimdi çok farklı, biz volvox diye kız grubuyuz, meraklılarımız var, bizi dinliyorlar, şimdi çok farklı...

özlem: volvox'dan önce en çok erkek gruplarıyla çalışmış biriyim, onun için bu konuda ben de konuşacağım. bundan yedi sene önce ben bu işlere başladığımda ilk, ankara'da böyle bir kavram yoktu zaten, rock kadın grubu filan gibi. ben de erkek grubuyla çalışmaya başladığımda herşey bana normal geliyordu, benim için de kadın grubu gibi özel bir is-

tek yoktu daha. ayrıca ben şahsen rocka erkek vokalisti daha yakıştırırım, ama ne yapayım ki allah zaten baba, beni de kız yaratmış ve bu işi istiyorum. ben o ara daha çok şu şarkıyı nasıl okurum, nasıl form tuttururum filan gibi şeylere kafa yoruyorum. başka gruplara solistlik yaptığımız sıralarda aklıma ilk kendi grubumu kurayım fikri geldiğinde, hâlâ kadın grubu filan düşünmüyorum. çünkü o sıralarda rockla ilgilenen kadın yoktu. benim için de özellikle kadın grubu diye bir kavram yoktu, kurduğum grup da erkeklerden oluşuyordu. ben o sıralar sürekli solist olmanın sıkıntısını yaşadığımı hatırlıyorum. işi yapan arkadakiler, benimle onlar arasında hep bir şey vardı, halbuki seyreden için en önce solist geldiği halde benim grubun diğerleriyle yaşadığım böyle bir çelişki vardı. ben özel olarak çok sıkıntı yaşamadım ama kadın grubuyla herşeyin daha bütünlüklü olduğunu hissediyorum, kadınlarla çalıştığım zaman kendimi daha bütün hissediyorum hakikaten, bunu erkeklerle hissetmedim, ne kadar iyi arkadaş olsanız da erkeklerle yine de farklı bir tedirginlik oluyor.

gül: erkeklerin baskısından daha çok, erkek kuvvetinden çok rahatsız oluyorum ben. davul çalarken bilek kuvvetimden çok rahatsız oluyorum. bileklerim zayıf, bunu yenmek için en ağır bagetlerle çaldım bir süre. hakikaten de davulda özellikle bilek gücü çok önemli. bir türlü onu yenemiyorum ve acaip rahatsız oluyorum bu duruma. davulcu arkadaşlarım sürekli beni uyarıyorlar, koldan çalma, bilekten çal diye ama ben koldan çalabiliyorum daha ziyade ve bu çok daha yorucu ama böyle de bir şey var bence, kendime çok acımasızca davrandığım halde henüz bu sorunu halletmiş değilim.

şebnem: gül, durumu anlatırken ben eminim ki gül'ün aklında da kerim çaplı gibi bir davulcu örneği var, o mesela çok zayıf, gül'den bile zayıf. buna rağmen dünya standartlarında ve çok iyi çalıyor gerçekten önümüzdeki bu örnek bizim için yeterli. kısacası kendimize karşı o kadar katıyız ki bir yandan da, onun için başkalarının bizi nasıl görüyor olmasının ötesinde biz kendimizi nasıl görüyoruz çok önemli bizim için. kısacası erkek gruplarında kendimizi ifade edebilseydik kadın grubu gibi bir şey düşünmezdik.. biz kendimizi böyle daha istediğimiz gibi ifade ediyoruz. yapmak istediklerimizin önünde engel olunmuyor.

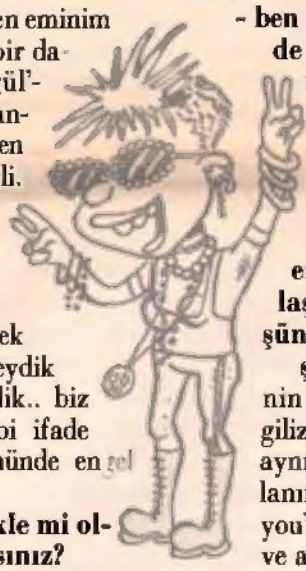

- ilk evden bağımsızlaşma müzikle mi oldu? biraz hikayelerinizi anlatır mısınız?

ebru: ben ilk babamın bakış açısını anlatayım, orta okulda klavye çalıyordum ben, sonra gitar çalmak isteyince, sen maymun iştahlısın, ne istediğini biliyor musun filan gibi karşı çıktı. aktif olarak ilgilenmek istemem de babamı önce çok şaşırttı, sonra tedirgin oldu bu durumdan. bu uğurda epey uğraş verdim, onlara çok anlatmam gerekti. ben de uzun bir süre yılmadan bunu anlattım onlara, bunu çok istediğimi ve hayatımın uzunca bir süresinde bunu yapmak istediğimi ve kararlı olduğumu anlattım ve sonra herşey kendiliğinden halloldu. şimdi ben istanbul'da yaşıyorum, onlar bursa'da ve istanbul'a her geldiklerinde çalıştığım yerelere gelirler ve çok gurur duyarlar.

özlem: ailede bana sıra gelene kadarki sürede evden kopma işleri hallolmuştu, benden çılgın iki ablam var çünkü. aile içinde de özel olarak bu tür baskılar yoktu zaten, gerekli olduğu için istanbul'a geldim, yoksa ayrılmak gibi özel bir durum yaşamadım. müzikle ilgilenen birileri vardı hep zaten ailede, bu durum gariplerine gitmiyor özel olarak.

gül: istanbul'a gelme nedenim müzikle olmadı. bursa'da yaşıyordum, üniversiteyi kazanınca herşeyin alt yapısı oluştu zaten, ben orta son gibi başlamıştım davul çalmaya, o zaman hakikaten çok garip geliyordu onlara, ne, davul filan oluyorlardı, o sıralar okul için ders almam gerekiyordu, ben ailemden aldığım bu paralarla derse gitmeyip, stüdyoya gidip davul dersleri filan alıyordum, bunların hiçbirini bilmiyorlardı, hiçbir zaman da pişman olmadım bu küçük yalanlardan. mesela yakın bir zamana kadar barlarda çaldığımı bilmiyorlardı, ben söylemiyordum, onlara söylediğimde büyük bir tepki alacağımı zannediyordum ama hiç de öyle olmadı. meğer onlar da bu ayrı kalınan sürede halletmişler bir takım sorunları. bunun benim seçimim olduğunu artık kabul etmiş durumdalar.

şebnem: ben ilkokuldan sonra yatılı okudum, bu benim ailemle olan ilişkilerimi düzenlemem için inanılmaz bir fırsattı. zaten ben onbeş yaşımda özgürlüğümle ilgili olarak düşünsel bir kopuş yaşamıştım, ayrıca özgürleşmemin önünü tıkamayacak bir aile yapısından geldiğim için herşey daha kolay oldu. sonra üniversiteyi kazandım, ankara'ya gittim, yine evden ayrı oldum ama tam anlamıyla kopuşta para kazanma çok önemli. çünkü ev kirası vermek filan gibi şeyler var. bir yandan hepimizin okulları var, hayatımız boyunca bu işi yapacak mıyız, emin değiliz filan gibi nedenlerle hâlâ ailelerimizden yardım alıyoruz. ama yine de kendi istediğimiz şeyleri, mesela, almak istediğimiz çok aletler vardı onları almaya başlamamız müzikten para kazanmakla beraber oldu. mesela hepimiz şu an ayrı evlerde oturuyoruz, hepimizin ayrı düzeni var, kirasını ödediğimiz evler var, bu da müzikten para kazanmaya başlamamızla oldu.

- ne kadar zamandır bu işten geçiminizi sağlıyorsunuz?

özlem: volvox olarak iki yıldır. hepimizin daha önceleri tek tek çalışıp, düzensiz para kazandığı zamanlar da oldu. düzenli olarak iki yıldır.

- ben de rock dinliyorum daha çok, onun için de özel olarak merak ediyorum. beni bir feminist olarak şaşırtmayan ama sizin düşünüp düşünmediğinizi merak ettiğim bu camiadaki dil. rocda topluma karşı itiraz etmeyi ya da bir tür red'i erkekler ve kendi tepkileriyle dile getirmişler. ve kullandıkları dil de bence erkek. hiç siz kadın olarak bununla toslaştımz mı? ve de bu dille oynamayı düşündünüz mü?

şebnem: bu soru önemli gerçekten, senin verdiğin örnekten girmek istiyorum, ingilizce de fuck you der erkek ve kadın da aynı şeyi ima etmek için aynı kelimeyi kullanır. diyelim ki bruci dickinson "i fuck you" demek istiyorsa, parçasında bunu der, ve atıyorum şimdi sinead o'connor da bunu ifade etmek istiyorsa aynı cümleyi kullanır. dil itibarı ile türkçe'de değil ama ingilizce'de bunun böyle bir yapısı var ama biz bestelerimizi genellikle ingilizce yaptığımız için biz de oradan düşünüyoruz bu konuyu en azından şimdiye kadar. bana şimdi çok ilginç geldi bu konu, gerçekten de doğru dediğiniz gibi şimdi farkediyorum böyle bir konu var, gerçekten erkekler ifade etmişler itiraz etmeyi ya da başka şeyleri erkekler dile getirmişler. ben bunun üzerine düşüneceğim, gerçekten düşünmek lazım, şu an farkediyorum bunu...

- feminizm için ne düşünüyorsunuz? ya da düşündünüz mü?

şebnem: bence bizim varlığımız ve çabalarımız zaten feminizm diye düşünüyorum. daha on yedi yaşında ilk, kadınlarla kendimi ifade edebilirim derken bu feminizmdi, ben bunun farkındaydım. insan kendine saygı duyarsa, varoluşunu tanımlarsa, haklarını savunursa zaten bu feminizmdir. yanlız bu konu o kadar herkes tarafından ille tammlamlması gereken ve içi boşaltılmış bir hale geldi ki, ben buna da çok tepki duyuyorum.

özlem: ben kendimin feminist olduğundan emin değilim.

şebnem: zaten bizim şu anki durumumuz feminizme çıkıyor. farketsek de farketmesek de böyle...

vildan erozan

SON PERDE
Nilüfer

Mekan biraz özenti, çevrede neredeyse kırpırtısız duran güzel kadınlar, yakışıklı adamlar. Ama kliplerde böyle şeylere alışmalıyız artık galiba. Zaten alışmasak bile bütün bu dekorun içinde, insanların arasında dolaşan Nilüfer'in yaşamış, yaşadıkça güzelleşmiş, görmüş, geçirmiş, kızmış, anlamış, affetmiş ama mutlaka acı çekmiş yüzü herşeyi bağışlatır. "...bu filmi görmüştüm ben, bundan önce defalarca..." diyor, "Bilirim son perde bu, hadi git sakın durma, tanıdım birçok giden senden önce vefasızca...."
Aşkı da tanımış, vefasızlığı da. Pek beklediği birşey yok, çünkü gidenin bir daha gelmeyeceğinin, gelse de hiç birşeyin aynı olmayacağının farkında; "...ağlama yüreğim yar gelmez, gelse de artık farketmez, ha geldi gelecek ömür bitiyor, kış ortasında bahar gelmez...." Aşkı, aşk acısını tammış bir ses. Mutlaka dinlemişsinizdir ama bir daha dinleyin.

AY İNANMIYORUM
Aşkın Nur Yengi

İnanılır gibi değil gerçekten, Sezen Aksu'nun "kızı" tek tabanca bir kaset yapmış. Kasetin ilk klibi herkesin kulağını dolduracak, ayağım alacak cinsten. Üstelik bir süredir hepimiz "ay inanmıyor" değil miyiz? Klip, en az parçanın kendisi kadar eğlenceli. Arkada dansözler, darbukacı, klarnetçi ve Aşkın Nur Yengi, en hanımefendi, en konservatuarlı, en çello çalmış genç bir kadın hali ve siyah, kapalı, soylu elbisesiyle neşe içinde, klarnetçiyle karşılıklı geçmiş göbek atıyor! Hanımefendilerin de bazı şeylere hakları olduğunu hatırlatması ne hoş! Sıkkın bir anımızda çok iyi gelebilir. Ya da utangaç bir anımızda cesaret verebilir.

Kimbilir kaçımızın aklını çeldi. kaçımız ona özendi. Küçük Hanımefendi'ye güle güle...

ÖRTÜLÜ KİMLİK Aynur İlyasoğlu
Metis Yayınları, 1994

Eğer siz de benim gibi özellikle de Refah Partisi'nin yerel seçimlerdeki zaferinden sonra telaşa kapılıp İslamcılığa ve İslam-kadın ilişkisine özel bir merak duymaya başlayanlardansamz Aynur İlyasoğlu'nun Ortülü Kimlik adlı kitabını mutlaka okuyun derim.

Bugünün Türkiyesinde nasıl olup da İslamcılığın kadınları çekebildiği, özellikle de yüksek eğitimli modern ailelerden gelen, meslek sahibi genç kadınları nasıl kendi rızalarıyla tesettüre sokup İslam yolunda militanlaştırabildiği kafamı en çok kurcalayan sorular. İslam bu kadınlara ne vaadediyor? Tesettürlü kadın, kendi cinsiyetini, bedenini, kimliğini nasıl algılıyor? Aynur'un kitabı bu konularda önemli ipuçları veriyor.

Kitabın önemli bir özelliği, 21 tesettürlü kadınla yüzyüze yapılan görüşmelere ve onların bu ankete verdiği yanıtlara dayalı bir araştırmayı içeriyor olması. Yazarın bu sınırlı araştırmanın sonuçlarını sosyolojik bulgular olarak genelleştirmek gibi bir iddiası yok. Ama araştırma bize, bir "grup fotoğrafı" sunmayı başarıyor. Tesettürlü kadınların kendi sesleri, İslamcı kadın yazarlardan alınan bir kaç edebi örnek ve İslamda cinselliği ve bedenin algılanışına ilişkin bilgiler.

Kitabın en önemli teorik ekseni "geleneksel kadın", "modern kadın" karşıtlığının sorgulanması. Yazar, laik cumhuriyetin açtığı alanlarda eğitim, iş, mevki talep eden ama bu alanlarda örtünerek varolmak isteyen kadınlar için, tesettürün "geleneksel" ve "modern" uçları birleştirme çabası olduğunu söylüyor; yani hem inançtan doğan "farklılığı" bu alanlara taşımanın, hem de modern toplumsal düzene uyum sağlamanın bir aracı.

Kitap, hem İslamı yaşamak isteyen, hem de geleneksel olmayan taleplerle (eğitim, iş, politika vb.) ortaya çıkan bu kadınları bütün kadınlara yaklaştıran "kadınlık durumlarını" ve çelişkileri de hissettiriyor; tabii İslam çerçevesinde, onları diğerlerinden uzaklaştıran hatta aralarında inanca dayalı bir duvar ören durumları da.

Örtülü Kimlik, tesettürlü kadınları ve tesettürün anlamını tepkisel ve yüzeysel olmayan bir biçimde öğrenme, kavrama gereğini hissettiriyor. Ama yazarın niyetinden bağımsız olarak, bu kadınlarla örneğin feministlerin ya da İslama dayanmayan başka kadın gruplarının bir diyalog imkanının ya da bunun anlamının oldukça tartışılır bir konu olduğunu da düşündürüyor.

Nesrin Tura

RÜYA MEKTUPLARI Asiye Hatun
Oğlak Yayınları, 1994

Yüzlerce yıl önce bir kadın rüyalarını yazmış. Müsveddelerini de saklamış. Yıllar sonra bulunup ortaya çıkarılan bu metinler Oğlak Yayınları tarafından kitap halinde getirildi. Osmanlı padişahlarından İbrahim zamanında, siyaset sahnesinin dışında, ilim ve tasavvufla uğraşmış bir kadının rüyaları bunlar. Biraz resmi ama yine de kadınca "Ayna elimde kaldı. Uyandım" diyebiliyor. 17. yüzyılda yaşayan Asiye Hatun tasavvuf yolunu seçmiş bir kadın. Şeyhi başka bir şehirde yaşadığı için rüyalarını yazıp yazıp ona gönderirmiş. Asiye Hatun'un hayatı ve ailesi hakkında fazla bir şey bilinmiyor, bir ihtimal hiç evlenmemiş. Okuyup yazdığı ve iyi bir eğitim aldığı kesin. Ama başka neler yazmış, bilinmiyor. Asiye Hanım'ın Rüya Mektuplarını tarihçi Cemal Kafadar, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'ndeki tek yazma nüshasından, sadeleştirerek yayıma hazırlamış.

PANO

Burası kadınlara hizmet niyetiyle hazırlanan bir sayfadır. Hani iş arıyorsanız, kadınlara iş vermek istiyorsanız, birşey almak, satmak da dahil, herhangi bir konuda duyuru yapma niyetiniz varsa, panomuzu kullanabilirsiniz.

KİRALIK EV
• **Galata'da** • İkinci kat (5. kattaki terasta deniz manzarası) • 2 oda, hol ve salon • devamlı akan su + sıcak su • kat kaloriferi • telefon (%50 indirimli) • bulaşık makinası • çamaşır makinası • buzdolabı ve tv • ve yeterli miktarda mütevazi eşyalar • aylık 400 dolar
Tel. (0212) 293 30 50

• Birbuçuk yaşlarında **üç çocuğa** ebeveynlerinin yardımıyla bakacak çocuk eğitimcisi aranıyor.
Tel. (0212) 245 45 09,
245 45 19

• A grubu seyahat acentası için iyi İngilizce bilen, incoming operasyonunda çalışacak birine, ayrıca, bilgisayarda muhasebe tutmak için de başka birine ihtiyaç var. İlginizi çekiyorsa (0212) 256 34 04, 256 07 67 telefon numaralarından **Akın Kuruner**'den bilgi alabilirsiniz.

• Dizgi, baskı türü işleriniz varsa, matbaanızla aranızda sorun çıktıysa **Bordo**'dan Jale'yi arayabilirsiniz.
Tel. (0212) 613 28 83,
613 02 83

• Selda'cığım **n'olursun** Çağatay'la evlenme. Çiğdem.

PAZARTESİ'DEN

AÇIK TALEP Bizim büroya elinde çiçek demetleriyle gelen dost ve yakınlarımız! N'olur biraz da tatlı getirin. Pide filan da olabilir. (İlle de çiçekte ısrarlıysanız, saksı çiçeği getirin bari.)

AÇIK RİCA Yardım etmek amacıyla redaksiyon yapmak isteyen arkadaşlarımız! Bu işyerinde bulaşık, etrafı toplamak, kültablalarım dökmek gibi işler de var. Biraz da o işlerle ilgilenseniz.

AÇIK TEŞEKKÜR Adı künyede "sadece Pazartesileri gelen mutlu çoğunluk" bölümünde geçtiği halde, Pazartesi dışında da gelip, her işimize koşturdukları için, (alfabetik sırayla) Beril Eyüboğlu ve Nesrin Tura'ya teşekkürü bir borç biliriz.

AÇIK TEL'İN Söylediği tarihte bilgisayarları getirmeyen, getirdiği bilgisayar da bozuk çıkan, verdiği hiçbir sözü tutmayan "otonom bilgisayarcımız" **Serdar** ve iş ortağı liberter **Dr. Tayfun Gönül**'ü, tel'in ediyoruz. (Bu arada kendilerim savcılığa, ticaret odasına, gazetelerin tüketici köşelerine, siyasi ortaklıkları bulunan bilumum komün, kolektif, otonom muhalif gruplara, bilgisayar mafyasına ve Allah'a havale ettik.)

AÇIK ÖZÜR Sevgili çocuklarımız (Alican, Haziran, Özgür, Elif), sevgililerimiz, kocalarımız, arkadaşlarımız, anamız, babamız! Altı üstü otuziki sayfa olan dergimizi bir ayda gece gündüz çalışarak hazırlayabildik. Herbirimiz aynı işi tek başımıza daha kısa zamanda yapabiliyorduk ama biraraya gelince bize birşeyler oldu. Üzgünüz. Sizden çaldığımız zamanlar için özür dileriz.

ABONE OLAN MUTLU OLUR! (BİZ DE!!!)

Pazartesi'ye abone olursanız, mutlu olursunuz! Her sayı, bayiye geldi mi, gelmedi mi stresini yaşayacağınıza **Pazartesi** ayağınıza kadar gelir. Az mutluluk mu? Hem dergiye olur da zam gelirse, siz muaf olacaksınız. (Abone olursanız ayrıca bizi de mutlu edeceksiniz.)
TÜRKİYE Altı avlık : 210. 000 TL, Yıllık : 420. 000 TL.
TÜRKİYE DIŞI Altı aylık: 40 DM, Bir yıllık: 80 DM

ABONE FORMU
Adı: .....
Soyadı: .....
Adres: .....
.....
.....
.....
.....
Abone süresi: .....

DİKKAT!
Abone ücretini yatırdığınıza dair bankadan aldığınız makbuzu ve abone formunu bize gönderin, biz de size her ay Pazartesi'nizi postalayalım.
(Asuman Bayrak, Türkiye İş Bankası, Taksim Şubesi, İstanbul.
Banka hesap numarası: 1052 30100 3184936)

ajanda

YILDÖNÜMÜ

Kadın Eserleri Kütüphanesi beş yaşında

Türkiye'nin kadın konusunda uzmanlaşmış ilk ve tek kütüphanesi, 14 Nisan'da beşinci yaşını dolduruyor. Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi bugün, 4500 kitap, 80'den fazla süreli yayın, makale, küpür ve gri yayınlar arşivi, görsel arşiv ve kadın sanatçılar diateki ile "ilk ve tek"liğini sürdürüyor.
İstanbul'da yaşıyorsanız ve beş yıldır kütüphaneye uğramadıysanız, bari bu yıl gidin. (Haliç kıyısında, etkileyici bir bina.)
İlginizi çekecek tarihten bir yaprak, konuşacak birileri, bir etkinlik mutlaka bulacaksınız. Çünkü her ay bir sergi açılıyor kütüphanede, bir konferans, panel, konser, film veya dia gösterisi gerçekleşiyor.
15 Nisan saat 14.00'de yaşadığımız sorunları saptamak ve geleceği yönelik çözümler üretmeyi hedefleyen bir atölye çalışması var; "Bugünün Sorunları, Yarının Çözümleri." Dergimizi Ayşe Düzkan temsil edecek.
Aynı gün 17.15'de Havva K. Erdoğan'ın "Dört Kadın / Öncü Kadınlar" adlı çizgi film gösterisi de var. Halide Edip, Celile Hanım, Afife Jale, Leyla Gencer, bir kadın sanatçı tarafından canlandırılıyor.
29 Nisan Cumartesi, saat: 15.00'de Gültekin Çizgen'in dia gösterisi var. "Dünya Kadınlarından Portreler". Gültekin Çizgen, eski karısından soyadını almak için yürüttüğü davadan fırsat buldukça dia da çekmiş!

6-30 Nisan tarihleri arasında yine Kütüphane'de Lydia Buyle'ın Besim Sergisi var. "Tanrıça'nın Dili."
Kadın Eserleri Kütüphanesi: Fener Mahallesi, Fener PTT Yanı, Haliç, 34022, İstanbul
Tel: (0212) 534 95 50, 523 74 08

FESTİVAL

İstanbul'un keyifli baharı

Film Festivali İstanbul seyircisine yine müthiş bir sinema şöleni sunuyor. İstemediğiniz kadar film var. Seçin, beğenin, gidin, görün. Sonra tartışırız. Film Festivali'nde ön jürinin Ulusal Yarışma'ya katılmaya layık gördüğü filmler arasında iki kadın yönetmenin filmi de var. Ne hoş! diyorlar ama hiç belli olmaz. Film bu. Şansımıza.

SOHBET

Kadın ve Irkçılık

2 Nisan Pazar, Saat 14.30
Hülya Eralp, Semra Somersan.
Toplumsal Araştırmalar, Kültür ve Sanat İçin Vakıf Galatasaray .
Tel: 293 100 96/97.
Konuşmacılardan bir tanesi, dergimiz çalışanı. Merakla bir konuşma anlayacağınız. Üstelik sadece onlar konuşmayacak, salonda bulunan herkesin konuşma, tartışma imkanı var.

Pazar Sohbetleri

AKM Birim Tiyatro'da
9 Nisan Pazar, saat 15.30
İstanbul ve Kent Bilinci (İstanbul'da Yaşamak İstanbullu Olmak mıdır?)
Cengiz Bektaş, Pınar Kür, Giovanni Scognamillo, Gülriz Sururi.
Konuşmacıların arasında "sonradan" İstanbullu olan kimse bulunmadığına göre sorunun cevabı belli herhalde. Eski "elit"ler, yeni "köylüler"i istemiyorlar besbelli!
16 Nisan Pazar, saat: 15:30:
Birey Olmanın Vazgeçilmez Gerekliliği (Çağdaş Yaşamda Birey Olmak)
Fatmagül Berktay, Ahmet Cemal, Aziz Nesin, Hilmi Yavuz tartışacakmış.
Hilmi Yavuz bir süredir anti-feminist takılıyordu, bu konuşmada yine kendi mevzularına dönmüş. Belki şuuru yerine geliyordur diye sevindik.

30 Nisan Pazar, saat 15.00:
Terör, Şiddet ve Toplum
Canan Arın, Toktamış Ateş, Oral Çalışlar, Pakize Geyran
Ağır toplar toplanmış, bir de feminist avukat var.

DİA GÖSTERİSİ

Laleper Aytek

13 Nisan Perşembe saat 19.00
Laleper Aytek, Dia Gösterisi
Kadın Eserleri Kütüphanesi Arşivi
İFSAK

30 Nisan Pazar, saat 15.00
Gülsüm Akyüz, Şiir dinletisi ve Dia Gösterisi
Evrensel Kültür Merkezi
Aznavur Pasajı, Galatasaray

GEZİ

Dağ, tepe, bayır gezmek için...

Göçerler, üç kadının organize ettiği bir fotoğraf kulübü. Şöyle dağ bayır gezmek isterseniz, 8-9 Nisan'da İnegöl, Oylat kaplıcalarına gidiliyor. Çevrede orman gezisi var. 22-23 Nisan'da Safranbolu evlerim görmek isteyenler için bir fırsat tanınmış. Ve yine Bayram geliyor.... Bir yerlere gitmek istiyorsanız Göçerler'e telefon edin, programların öğrenin, ilginizi çeken bir şey çıkabilir.
Tel. (0216) 414 44 74,
Fax. 34762 97.

TİYATRO

Kim o?

Azınlık hah, çaresizlik, yalnızlık, korku, paranoya, ulusal, toplumsal ve bireysel kimliklerimiz, zorunlu göç, ayrımcılık ya da zamandan kaçış üzerine aklınıza takılacak şeyler bırakan bir oyun "Kim O?" Naz Erayda sahneye koymuş. Tiyatroda kadın yönetmen az, iyi oyun da İstanbul'da nadir. Klasik, alışılmış tiyatro dışında bir şeyler arayanlar için uygun olabilir. Oyunun başlama saati de alışılmışın dışında, gün batımına göre değişiyor.
11 Mart günü saat 18.00'de başlayan oyun, ünlü Saatli Maarif Takvimi'ne başvurularak hazırlanan bir çizelgeyle her hafta yaklaşık 7-8 dakika daha geç başlayacak. Neden böyle olduğunu bilmiyoruz, belki oyunla bir ilgisi vardır, herhalde işimizi zorlaştırmak için yapmamışlardır. Hesaplama yapmanıza gerek yok, bir telefon edin.
İstanbul Sanat Merkezi, Kumpanya Sahnesi.
Tel. (0212) 235 54 57.

Ilavır demek hakkın!

Ensest tiyatro sahnesinde...
Tiyatrofil, İstanbul Sanat Merkezi'nde İnez Van Dulleman'ın Beni Kuma Yaz adlı oyununu sergiliyor.
Sakızağacı Caddesi, Eskiçeşme Sokak, No:12 Tepebaşı, Taksim

Tel. 255 23 84, 256 37 51
(Çarşamba, perşembe, cuma günleri 20.30'da, Cumartesi günleri 18.30'da izleyebilirsiniz.)
Küçük bir kızın babası tarafından cinsel istismara uğramasını anlatan oyun tartışma yaratmalı, tartışılmalı, ensest olaylarını açığa çıkarmak için bir basamak olmalı. Niyet onlardan, seyretmesi de bizden...

EKSİK KALANLAR

Simone de Beauvoir, bundan dokuz yıl önce 14 Nisan'da öldü. Şöyle bir baktık da kimse bir etkinlik planlamamış. Ama belki siz kendi kendinize altmışların bu ilk feministinin bir kitabını açıp okuyabilirsiniz. O günden bugüne neler değişmiş?

TECAVÜZCÜLER YAKINIMIZDA

Türkiye'de yılda 36 bin suç işleniyor, bunlardan 18 bini tecavüz.

Tecavüz edenlerin

yüzde 10.5'i koca,

yüzde 5.3'ü baba,

yüzde 26.3'ü sokaktaki erkek,

yüzde 26.3'ü sevgili,

yüzde 10.5'i komşu erkek,

yüzde 5.3'ü iş yerindeki patron,

yüzde 5.3'ü iş arkadaşı,

yüzde 5.2'si de diğer erkekler..

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün "Medya, Şiddet ve Kadın" konulu araştırması

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)

Sahibi: Hülya Eralp
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Filiz Koçali

Her gün dergide olup, her türlü işe koşturup, bu işten ekmek yiyenler (Yazı Kurulu): Asuman Bayrak, Ayşe Düzkan, Filiz Koçali, Hülya Eralp, Semra Emre.
Sadece Pazartesileri gelen mutlu çoğunluk (Yayın Kurulu): Beril Eyüboğlu, Emel Deniz, Esra Koç, Fadime Gök, Filiz Kerestecioğlu, Füsun Özlen, Gulnur Savran, Handan Koç, Meltem Ahıska, Minu İnkaya, Nermin Coşkun, Nesrin Tura, Nural Yasin, Yaprak Zihnioğlu.

Günü saati belli olmayanlar (Çizerler): Feyhan Güver, Ramize Erer, Rana Mermertaş, Semra Can.
Adres: Şehit Muhtar Caddesi, 60/5, Talimhane, Taksim, İstanbul.
Tel: (0212) 256 28 59, 256 98 14-15
(Bu numaraları hemen defterinize not edin, gün olur lazım olur.)
Basıldığı Yer: Özer Yayıncılık Ltd. Şti, Hadımköy, İstanbul
Fiyatı: 35 Bin Lira